Azərbaycan Respublikası
Dövlət Neft Şirkəti

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2018-ci il

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat ... 1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat ... 3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat ... 4
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat ... 5

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları ... 6
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri ... 6
3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri ... 27
4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi ... 31
5. Seqmentlər üzrə məlumat ... 42
6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi ... 48
7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar ... 57
8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər ... 59
9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri ... 60
10. Ticarət və sair debitor borcları ... 60
11. Mal-material ehtiyatları ... 61
12. Sair cari aktivlər ... 61
13. Sair uzunmüddətli aktivlər ... 61
14. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri ... 62
15. Əmlak, tikili və avadanlıqlar ... 63
16. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa ... 65
17. Birgə müəssisələrə investisiyalar ... 66
18. Asılı müəssisələrə investisiyalar ... 68
19. Ticarət və sair kreditor borcları ... 72
20. Borc öhdəlikləri ... 72
21. Ödəniləcək vergilər ... 76
22. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər ... 76
23. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar ... 77
24. Təxirə salınmış gəlir ... 78
25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər ... 79
26. Alış üzrə təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi ... 80
27. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir ... 80
28. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili ... 81
29. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili ... 82
30. Sair əməliyyat gəliri ... 82
31. Maliyyə gəliri ... 82
32. Maliyyə xərcləri ... 83
33. Mənfəət vergisi ... 83
34. HPBS-də payların satışına görə qəbul olunmuş avans ödənişləri ... 86
35. Satış opsionu üzrə öhdəliklər ... 87
36. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri ... 87
37. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər ... 88
38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri ... 88
39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər ... 96
40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr ... 102
41. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr ... 106

EY
Building a better working world

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor,
153, Neftchilar Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Fax: +994 (12) 490 70 17
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdinqs (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Tauers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Bakı, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Faks: +994 (12) 490 70 17

Müstəqil auditorun hesabatı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft
Şirkətinin Rəhbərliyinə və Şurasına

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *"Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti"* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqilik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Neft-qaz aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Biz bu məsələni Qrupun neft-qaz aktivlərinin əhəmiyyətinə, dəyərsizləşmə təhlilinin əsasını təşkil edən fərziyyələrin yüksək dərəcədə subyektiv olduğuna və rəhbərlik tərəfindən əhəmiyyətli mühakimələr işlədildiyinə görə audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Bundan əlavə, son bir neçə il ərzində neftin qiymətinin əhəmiyyətli dəyişməsi Qrupun əməliyyatlarına və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir göstərmişdir və potensial dəyərsizləşməyə təkan verir.

Rəhbərliyin istifadə etdiyi əsas fərziyyələr və dəyərsizləşmə testlərinin nəticələri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına 3, 16 və 29 saylı Qeydlərdə açıqlanmışdır.

Biz qrupun aktivlərinin risk profilində dəyişikliyi və dəyərsizləşmə ilə bağlı mülahizələri qiymətləndirdik.

Biz daxili qiymətləndirmə ekspertlərimizi işə cəlb etdik və dəyərsizləşmə testlərinin aparılmasında istifadə edilən fərziyyələri, məsələn neftin proqnozlaşdırılan qiymətləri, ehtiyatların və resursların həcmi və diskont dərəcələri kimi məlumatları mövcud xarici mənbələrlə müqayisə etdik. Biz, dəyərsizləşmə modellərinin və həssaslıq təhlillərinin riyazi düzgünlüyünü yoxladıq. Biz hesablanmış dəyərsizləşmə zərəri məbləğlərini və kəşfiyyat aktivlərinin uğursuz silinmələrini Qrupun mühasibat uçotu qeydlərində əks etdirilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik. Biz rəhbərliyin əhəmiyyətli mühakimələrini təhlil etdik. Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə dəyərsizləşmənin açıqlanmasını təhlil etdik.

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə testinə, köhnəlmə və istismardan çıxarma ehtiyatlarına əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup özünün neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsinə beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərini cəlb etmişdir. Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi ilə bağlı məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə 3 saylı Qeyddə açıqlanmışdır.

Ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara və resurslara dair təxminləri dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiya və istismardan çıxarma ehtiyatlarının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik. Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydlərdə neft-qaz ehtiyatlarının açıqlanmasını təhlil etdik.

Qrupun 2018-ci il üzrə İllik hesabatına daxil edilən digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə auditorun hesabatı istisna olmaqla, Qrupun 2018-ci il üzrə İllik hesabatına daxil edilmiş məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlar üçün məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2018-ci il üzrə İllik hesabatının hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra bizə təqdim edilməsi gözlənilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəyimiz digər məlumatları əhatə etmir və biz həmin məlumatlara dair hər hansı formada əminlik ifadə edən heç bir nəticə təqdim etməyəcəyik.

Building a better working world

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi ilə əlaqədar bizim vəzifəmiz əldə edildiyi zaman yuxarıda göstərilən digər məlumatlarla tanış olmaq və digər məlumatla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və ya audit zamanı əldə etdiyimiz məlumat arasında əhəmiyyətli uyğunsuzluğun olub-olmadığını və ya digər məlumatlarda əhəmiyyətli təhrifin mövcud olub-olmadığını yoxlamaqdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və şuranın məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativi olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Şura Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.

EY
Building a better working world

- Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarırıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyırıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyırıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda şuranın nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz şuraya müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Şuraya təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə adhesabatlarının auditi üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Nərgiz Kərimovadır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

31 may 2019-cu il

Azərbaycan, Bakı

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Aktivlər			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	6,640	5,217
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	9	276	265
Depozitlər	8	151	218
Satış üçün mövcud olan investisiyalar		–	174
Ticarət və sair debitor borcları	10	8,395	10,007
Mal-material ehtiyatları	11	2,979	4,810
Sair cari aktivlər	12	851	1,614
Cəmi cari aktivlər		**19,292**	**22,305**
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	15	28,259	25,669
Qudvil	39	301	327
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	16	714	739
Birgə müəssisələrə investisiyalar	17	5,301	5,022
Asılı müəssisələrə investisiyalar	18	4,359	4,571
Təxirə salınmış vergi aktivləri	33	700	905
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	14	1,323	685
Sair uzunmüddətli aktivlər	13	1,887	1,124
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		**42,844**	**39,042**
Cəmi aktivlər		**62,136**	**61,347**
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	27	4,147	3,036
Əlavə ödənilmiş kapital	27	5,299	4,541
Bölüşdürülməmiş mənfəət		7,659	7,357
Sair kapital ehtiyatları		(51)	(6)
Şirkətin səhmləri üzrə satış opsionu		(1,310)	(1,310)
Törəmə müəssisənin səhminin alışından/satışından gəlir	27	1,168	1,181
Məcmu məzənnə fərqləri		5,900	5,806
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		**22,812**	**20,605**
Qeyri-nəzarət payları		1,132	1,370
Cəmi kapital		**23,944**	**21,975**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (davamı)

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Öhdəliklər			
Cari öhdəliklər			
Ticarət və sair kreditor borcları	19	11,780	12,450
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	20	4,013	5,998
Vergilər üzrə kreditor borcu	21	690	487
Müqavilə öhdəlikləri	19	305	–
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	26	157	147
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	56	70
Təxirə salınmış gəlir	24	11	41
Sair cari öhdəliklər	25	355	653
Cəmi cari öhdəliklər		**17,367**	**19,846**
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	20	9,659	9,513
HPBS-də səhmlərin satılması üçün alınmış avanslar	34	4,313	4,076
Satış opsionu üzrə öhdəliklər	35	2,713	2,719
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	33	1,412	1,209
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	22	1,079	1,067
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	26	529	–
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	152	94
Təxirə salınmış gəlir	24	58	63
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	25	910	785
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		**20,825**	**19,526**
Cəmi öhdəliklər		**38,192**	**39,372**
Cəmi öhdəliklər və kapital		**62,136**	**61,347**

31 May 2019-cu il tarixində Qrupun adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Cənab Rövnəq Abdullayev
Prezident

Cənab Süleyman Qasımov
İqtisadi məsələlər üzrə Vitse-prezident

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2018	2017
Gəlirlər	28	111,198	92,571
Satışların maya dəyəri	29	(105,468)	(87,352)
Cəmi mənfəət		**5,730**	**5,219**
Paylaşdırma xərcləri	29	(1,196)	(864)
Ümumi və inzibati xərclər	29	(1,348)	(1,267)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər		(15)	(26)
Sosial xərclər		(105)	(125)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri	29	(69)	(38)
Geri qaytarılan kredit zərəri	29	85	–
Sair əməliyyat xərcləri	29	(403)	(1,326)
Sair əməliyyat gəliri	30	916	949
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		**3,595**	**2,522**
Maliyyə gəliri	31	212	117
Maliyyə xərcləri	32	(1,126)	(890)
Məzənnə fərqi üzrə gəlirlər və zərərlər, xalis		(698)	110
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	17	213	523
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18	24	134
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		**2,220**	**2,516**
Mənfəət vergisi xərci	33	(996)	(424)
İl üzrə mənfəət		**1,224**	**2,092**
Sair məcmu zərər			
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olan sair məcmu zərər – məzənnə fərqləri		(241)	(620)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olmayan sair məcmu (zərər)/gəlir – sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyəri ilə hesablanmış investisiyalar üzrə zərər		(74)	44
İl üzrə sair məcmu zərər, vergi çıxılmaqla		**(315)**	**(576)**
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		**909**	**1,516**
Mənfəət aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		1,109	1,748
Qeyri-nəzarət paylarına		115	344
		1,224	**2,092**
Cəmi məcmu (zərər)/gəlir aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		1,160	1,318
Qeyri-nəzarət paylarına		(251)	198
		909	**1,516**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital									
		Nizamnamə kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Müəssisənin səhmləri üzrə satış opsionu	Törəmə müəssisənin səhmlərinin satışından/ (alışından) gəlir	Sair kapital ehtiyatları	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Məzənnə fərqi	Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq		1,802	2,159	(1,305)	1,280	(46)	6,265	6,292	16,447	1,257	17,704
İl üzrə mənfəət		–	–	–	–	–	1,748	–	1,748	344	2,092
Sair məcmu gəlir /(zərər)		–	–	–	–	40	–	(470)	(430)	(146)	(576)
2017-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		–	–	–	–	40	1,748	(470)	1,318	198	1,516
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payın satınalınması		–	–	–	(113)	–	–	(2)	(115)	44	(71)
Səhmlərin qeyri-nəzarət payına malik səhmdara satışı		–	–	–	14	–	–	(14)	–	87	87
Satış opsionu üzrə ehtiyat		–	–	(5)	–	–	–	–	(5)	5	–
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdar tərəfindən törəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş		–	–	–	–	–	–	–	–	53	53
Nizamnamə kapitalında artım	27	1,234	(1,234)	–	–	–	–	–	–	–	–
Əlavə ödənilmiş kapital		–	3,616	–	–	–	–	–	3,616	–	3,616
Dövlətə ayırmalar	27	–	–	–	–	–	(656)	–	(656)	–	(656)
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər		–	–	–	–	–	–	–	–	(274)	(274)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq		3,036	4,541	(1,310)	1,181	(6)	7,357	5,806	20,605	1,370	21,975
Mühasibat uçotu siyasətində dəyişikliyin təsiri		–	–	–	–	–	(122)	–	(122)	(2)	(124)
1 yanvar 2018-ci il tarixində düzəliş edilmiş qalıq		3,036	4,541	(1,310)	1,181	(6)	7,235	5,806	20,483	1,368	21,851
İl üzrə mənfəət		–	–	–	–	–	1,109	–	1,109	115	1,224
Cəmi məcmu zərər		–	–	–	–	(45)	–	96	51	(366)	(315)
2018-ci il üzrə cəmi məcmu zərər		–	–	–	–	(45)	1,109	96	1,160	(251)	909
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payın satınalınması	27	–	–	–	(14)	–	–	–	(14)	14	–
Səhmlərin qeyri-nəzarət payına malik səhmdara satışı	27	–	–	–	1	–	–	(2)	(1)	24	23
Əlavə ödənilmiş kapital	27	–	1,869	–	–	–	–	–	1,869	–	1,869
Nizamnamə kapitalında artım	27	1,111	(1,111)	–	–	–	–	–	–	–	–
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdar tərəfindən törəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş										98	98
Dövlətə ayırmalar	27	–	–	–	–	–	(685)	–	(685)	–	(685)
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər		–	–	–	–	–	–	–	–	(121)	(121)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq		4,147	5,299	(1,310)	1,168	(51)	7,659	5,900	22,812	1,132	23,944

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

	Qeyd	2018	2017
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		2,220	2,516
Düzəlişlər:			
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	29	1,391	1,065
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	16	43	41
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	15	161	468
Ticarət və sair debitor borclarının və digər maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi		(25)	239
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər		15	26
Maliyyə gəliri	31	(212)	(117)
Maliyyə xərcləri	32	1,126	890
Məzənnə fərqləri		1,002	26
Asılı və birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	17, 18	(237)	(657)
Sair nağdsız əməliyyatlar		(601)	(408)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		**4,883**	**4,089**
Ticarət və sair debitor borclarında azalma/(artım)		1,027	(1,660)
Mal-material ehtiyatlarında azalma		1,700	222
Ticarət və sair kreditor borclarında və müqavilə öhdəliklərində (azalma)/artım		(402)	2,665
Sair aktivlər və öhdəliklərdə dəyişiklik		(5)	51
Ehtiyatlarda dəyişiklik		(19)	(50)
Əməliyyatlardan daxil olan pul vəsaitləri		**7,184**	**5,317**
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(590)	(635)
Ödənilmiş faizlər		(885)	(647)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitləri		**5,709**	**4,035**
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Törəmə müəssisələrin satınalınması (əldə edilmiş pul vəsaitləri çıxılmaqla)		(1)	13
Asılı və birgə müəssisələrə əlavə qoyuluş		(201)	(830)
Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması		(4,672)	(4,271)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(32)	(29)
Depozitlərin çıxarılması		108	813
Alınmış faiz		171	117
Asılı və birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər		190	221
Əmlak, tikili və avadanlıqların satışından daxilolmalar		112	58
HPBS-də iştirak payının satışı üçün alınmış avanslar	34	237	1,310
Satış üçün mövcud olan aktivlərin alınması		–	(51)
Tikinti üzrə məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində dəyişiklik		–	(129)
Birgə/asılı müəssisələr üzrə alınmış/(verilmiş) kreditlər		170	(313)
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit		(34)	–
Satılıq qrupun satışından daxilolmalar		80	–
Əlaqəli tərəflərdən maliyyə alətinin alınması	7	(161)	–
Üçüncü tərəflərə verilmiş kreditlər		–	(6)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		**(4,033)**	**(3,097)**
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		5,601	9,480
Borc öhdəliklərinin geri qaytarılması		(6,634)	(8,559)
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdar tərəfindən törəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş		98	26
Qeyri-nəzarət paylarının satışından daxilolmalar	27	23	87
Nizamnamə kapitalında və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	27	1,190	243
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara ödənilmiş dividendlər		(122)	(252)
Dövlətə ayırmalar	27	(680)	(656)
Dövlət tərəfindən olan ayırmalar		578	–
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdardan səhmin əldə olunması		–	(71)
Borc öhdəliklərinə aid olan məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində dəyişiklik		–	(8)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		**54**	**290**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə məcmu məzənnə fərqləri		(290)	(174)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri ("GKZ")	8	(17)	–
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		**1,423**	**1,054**
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	5,217	4,163
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	**6,640**	**5,217**

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") 13 sentyabr 1992-ci il tarixli Prezident Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış və Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. SOCAR hasilat, nəql və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. SOCAR-ın əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəqli, eləcə də neftin, qazın və neft və qaz məhsullarının satışından ibarətdir. SOCAR 100 faiz Azərbaycan Respublikasına ("Dövlət") məxsusdur.

SOCAR-ın hüquqi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1029, Heydər Əliyev prospekti 121.

Törəmə müəssisələr haqqında məlumat

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı mühüm törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Əsas fəaliyyəti	Təsis edildiyi ölkə	Kapitalda pay, % 2018	Kapitalda pay, % 2017
SOCAR Turkey Enerji A.Ş.	Emal	Türkiyə	100%	100%
Azərbaycan (AÇG) Ltd	Neft istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92%	92%
SOCAR Energy Georgia MMC	Satış və paylaşdırma	Gürcüstan	76%	76%
SOCAR Overseas MMC	Satış və paylaşdırma	BƏƏ	100%	100%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylaşdırma	Malta	100%	100%
Azərbaycan (BTC) Ltd	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100%	100%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylaşdırma	Niderland Krallığı	100%	100%
SOCAR Energy Holdings AG	Satış və paylaşdırma	İsveçrə	100%	100%
SOCAR Energy Ukraine	Satış və paylaşdırma	Ukrayna	100%	100%
Azərbaycan (SCP) Ltd	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100%	100%
SOCAR Petroleum QSC	Satış və paylaşdırma	Azərbaycan	100%	100%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC	Tikinti	Azərbaycan	70%	65%
SOCAR Polimer İnvestments MMC	Kimya məhsulları istehsalı	Azərbaycan	52%	57%
BOS Shelf MMC	Tikinti	Azərbaycan	90%	90%

28 fevral 2018-ci il tarixində, Qrup A1, Futura, Pronto və W&G biznes vahidləri ("Avstriya biznesi") üzərində 100 faiz nəzarət payını satın almışdır (Qeyd 39).

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsasları

SOCAR-ın, onun törəmə, asılı və birgə müəssisələrinin və birgə əməliyyatlarının (birlikdə "Qrup" adlandırılır) konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən mühüm mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda göstərilir. Bu mühasibat uçotu prinsipləri təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq olaraq tətbiq edilmişdir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və törəmə müəssisələrin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə olan maliyyə hesabatlarından təşkil olunmuşdur.

Törəmə müəssisələr (xüsusi məqsədli müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- İnvestisiya obyekti üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- İnvestisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyekti üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları, nəzərdən keçirir:

- İnvestisiya obyektində sair səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- Sair müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Qrup investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. İl ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş törəmə müəssisələrin aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirin ("SMG") hər bir komponenti, qeyri-nəzarət iştirak paylarının defisit qalığı ilə nəticələnsə belə, Qrupun kapital sahiblərinə və qeyri-nəzarət iştirak paylarına aid edilir. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasətlərinin Qrupun uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Şirkətdaxili əməliyyatlar, balanslar və Qrup üzvləri arasında aparılan əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında nəzərə alınmır. Həmçinin, realizasiya olunmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi hesab edilir. Qrupun qəbul etdiyi siyasətlərə uyğunluğunu təmin etmək üçün törəmə müəssisələrin uçot siyasəti dəyişdirilmişdir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Saxlanılan investisiyalar ədalətli dəyəri ilə tanınır. Törəmə müəssisənin cəmi məcmu gəlirləri mənfi qalıq yaratdığı halda belə qeyri-nəzarət paylarına aid edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodu üzrə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləği və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payları məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Hər bir müəssisə birləşməsi üçün alıcı müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət paylarını satın alınan müəssisənin xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə üçün və müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və alış tarixində qüvvədə olan şərtlərə əsasən təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir. Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilir və yaranan gəlir və ya zərər il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payları olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsini əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğ arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birgə nəzarət altında olan müəssisələrin birləşdirilməsini mühasibat uçotunun alış metodu ilə əks etdirir.

Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Birgə müəssisə ("BM") birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə müəssisənin xalis aktivləri üzrə hüquq əldə etdikləri müqavilə razılaşmasıdır. Müqavilə ilə razılaşdırılmış birgə nəzarət yalnız müvafiq fəaliyyətlə əlaqədar qərarların qəbul edilməsi üçün birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə razılığı tələb edildikdə mövcud olur.

Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və ya birgə nəzarətin olub-olmadığı müəyyən edilərkən istifadə edilən amillər törəmə müəssisələr üzrə nəzarətin müəyyən edilməsində istifadə edilən amillər ilə oxşardır.

Qrupun asılı və birgə müəssisəyə investisiyaları pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən asılı və ya birgə müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı və ya birgə müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı və ya birgə müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin SMG-də hər hansı dəyişiklik Qrupun sair məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Asılı və ya birgə müəssisənin kapitalında birbaşa tanınmış payın satışından hər hansı gəlir və ya zərər Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərindəki payı daxilində gəlir və ya zərər kimi əks etdirilir. Qrup ilə asılı və ya birgə müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı və ya birgə müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı və ya birgə müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

Asılı və ya birgə müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

Pay iştirakı üzrə kapital metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərəri tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı və ya birgə müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəətində pay" in tərkibində zərər kimi tanıyır.

Asılı və ya birgə müəssisə üzrə müvafiq olaraq əhəmiyyətli dərəcədə olan təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərlə ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra asılı və ya birgə müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərdə ("HPBS") investisiyalar

Qrupun müəyyən kəşfiyyat və hasilat seqmenti üzrə fəaliyyət növləri HPBS ilə tənzimlənir. HPBS-in şərtlərinə əsasən, Qrup layihədə öz payına uyğun olaraq aktivlərə sahibdir və öz payına müvafiq öhdəliklərə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup HPBS-ə qoyulan investisiyalarını müvafiq aktivlərin, öhdəliklərin, çəkilmiş xərclərin və qazanılmış gəlirin hissəsini tanımaq yolu ilə bölüşdürülməyən pay metodundan istifadə etməklə uçota alır.

HPBS, kommersiya neft və qaz şirkətinin təcrübəsindən istifadə etməklə mineral ehtiyatların hasilatı üsuludur. Yekun hasilatın miqdarından asılı olmayaraq, mineral ehtiyatlar üzrə mülkiyyət hüququ və əksər hallarda ehtiyatların hasilatı üçün yaradılmış bütün əsas vəsaitlər üzrə qanuni hüquqlar Dövlətə məxsusdur. Dövlət, məhsullardan razılaşdırılmış qiymət düsturuna əsasən məhsul və ya nağd pul şəklində təqdim edilə bilən müəyyən pay götürür. Müqavilə tərəfləri ancaq müəyyən xərcləri və razılaşdırılmış mənfəət faizini əldə etmək hüququna malik ola bilər. Onlar həmçinin müəyyən vaxt müddətindən sonra ehtiyatları hasil etmək hüququ qazana bilər. Əməliyyat şirkəti HPBS-i idarə etmək üçün bir və ya bir neçə podratçı tərəflərin yaratdığı hüquqi şəxsdir.

Müxtəlif HPBS-lərdə podratçı tərəf olan Qrup, HPBS-ləri müqavilənin şərtlərinə əsasən qiymətləndirir və uçota alır. O, HPBS-ə əsasən hasil edilmiş neftdə və qazda ancaq öz payını gəlir kimi uçota alır. Dövlətin adından hasil edilərək satılan neft və qaz üzrə yaranan gəlir və ya çəkilmiş xərclər Qrupun hesabatlarında qeydə alınmır. Qrup, Dövlətin agenti kimi çıxış edərək nefti və qazı hasil edir və çatdırır, yaxud nefti və qazı sataraq gəliri Dövlətin hesabına köçürür.

Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı ("BMUS") 38 və BMUS 16 əsasında, müvafiq olaraq, qeyri-maddi aktivlər və ya əmlak, tikili və avadanlıqlar kimi uçota alınmalı olan xərclər müəssisənin bir çox iqtisadi risklərə məruz qaldığı və aktivlər üzrə ehtimal edilən gələcək iqtisadi mənfəət əldə etdiyi təqdirdə uçota alınır. Alış, işlənmə və kəşfiyyat xərcləri konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır.

Köhnəlmə, tükənmə və ya amortizasiyaya məruz qalmış aktivlər HPBS-in qüvvədə olduğu dövrdə və ya müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) hazırkı uçot siyasətində nəzərdə tutulan müvafiq tükənmə və ya köhnəlmə metoduna əsasən xərcə silinir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, milyon Azərbaycan Manatı ilə ("AZN") əks olunmuşdur.

Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutaları onların fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitlərin valyutaları hesab edilir. SOCAR və onun tabeliyində olan 22 struktur bölməsinin funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan AZN-dir. Buna baxmayaraq, Qrupun törəmə, asılı və birgə müəssisələrində investisiyalarının böyük hissəsi üzrə debitor borcları, gəlirlər, xərclər və borc öhdəlikləri ABŞ dolları, İsveçrə frankı ("CHF"), Gürcüstan larisi ("GEL"), Ukrayna qrivnası ("UAH"), Yapon yeni (JPY) və Türk lirəsi ("TL") ilə qiymətləndirildiyinə, çəkildiyinə, ödənildiyinə və ya ölçüldüyünə görə həmin müəssisələrdə həmin valyutalar funksional valyuta hesab edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri (davamı)

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası olmayan xarici valyuta ilə ifadə edilmiş monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti həmin müəssisələrin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutalarından fərqli olduqda və Qrupun hesabat valyutası ilə ölçülmədikdə (bu müəssisələrdən heç birinin funksional valyutası hiperinflyasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə hesabat valyutasına çevrilir:

(i) hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;

(ii) hər bir məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və

(iii) bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent (məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq) kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9468 AZN, 1 CHF = 1.7258 AZN, 1 GEL = 0.6367 AZN, 1 UAH = 0.0617 AZN, 1 TL = 0.3212 AZN, 100 JPY = 1.5366 AZN (2017-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN, 1 Avro = 2.0307 AZN, 1 CHF = 1.7374 AZN, 1 GEL = 0.6514 AZN, 1 UAH = 0.0605 AZN, 1 TL = 0.4499 AZN, 100 JPY = 1.5079 AZN).

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri gələcəkdə ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir. Qrup 9 saylı *"Maliyyə alətləri"* adlı MHBS-ni 1 yanvar 2018-ci ildən sonra tətbiq etməyə başladığına görə müqayisəli məlumat yenidən hesablanmamış və 39 saylı *"Maliyyə alətləri: Tanınması və ölçülməsi"* adlı MUBS əsasında təqdim edilməyə davam edir. Beləliklə, Qrupun 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanmış 39 saylı "Maliyyə alətləri: Tanınması və ölçülməsi" adlı MUBS əsasında mühasibat uçotu siyasəti burada təkrar təqdim edilmir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivi və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafelərini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda bazar qiymətləri (təshih edilməmiş) mövcud olanlar;
- Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə təkrarlanan əsasda tanınan aktiv və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdıran dəqiq dərəcədir.

Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən sair dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivi

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, sair məcmu gəlir (SMG) vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivi (davamı)

Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 saylı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini ("YƏMFÖ") təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivi almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- Maliyyə aktivi biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır; və
- Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan EFD metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülən maliyyə aktivlərinə cari və depozit hesabları, həmçinin bir neçə yerli və beynəlxalq bankda məhdudiyyət qoyulmuş hesablar, üçüncü tərəflərdən ticarət debitor borcları və kredit üzrə alınacaq məbləğlər, asılı müəssisələrdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər və digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilmiş uzunmüddətli depozit hesabları daxildir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivi (davamı)

SMG ilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup borc alətlərini SMG ilə ədalətli dəyərlə ölçməlidir:

- Maliyyə aktivi biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satılmaq məqsədilə saxlanılır;
- Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

SMG ilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə zərərləri və ya qaytarmalar mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır və amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyərdə qalan dəyişikliklər SMG ilə tanınır. Uçotdan çıxarılanda SMG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyərdə dəyişiklik mənfəət və ya zərərə yenidən bölüşdürülür.

Qrupun SMG ilə ədalətli dəyərlə borc alətlərinə həm müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərini toplamaq, həm də qısamüddətli likvidlik ehtiyaclarını idarə etmək üçün satış aparmaq məqsədilə saxlanılan ticarət və sair debitor borcları daxildir.

SMG ilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İlkin tanınmada Qrup 32 saylı *"Maliyyə alətləri: Təqdimatı"* adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərə aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən edildə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır. Lakin Qrup alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər SMG-də tanınır. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır. Qrup əvvəllər satış üçün mövcud olan investisiyalar kimi təsnif edilmiş kapital investisiyalarını bu kateqoriyaya təsnifləşdirmək üçün yekun seçim etmişdir.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Qrupun saxladığı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərlə ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alış məqsədi ilə əldə olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv hedcinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ və faizlərin ödənilməsini təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modeldən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilir. Borc alətlərinin amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırılar və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərdə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Bu kateqoriyaya törəmə alətlər və Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirməyi yekun olaraq seçmədiyi birjada satılan kapital alətləri daxildir. Birjada satılan kapital alətləri üzrə dividendlər də ödəniş hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda sair gəlir kimi tanınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivi (davamı)

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Qrup nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir. Bu halda Qrup əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Qrupun saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsinə aid olan əlavə məlumatlar aşağıdakı qeydlərdə təqdim edilir:

- Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (Qeyd 3);
- SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri və müqavilə aktivləri daxil olmaqla, ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 10).

Qrup mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqi ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir. Gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə saxlanılan girovun və ya müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq kreditin keyfiyyətini artıran sair vasitələrin satışından əldə edilən pul vəsaitləri daxil edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün tanınır (12aGKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır.

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri olmayan maliyyə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanmasına ümumi yanaşmanı tətbiq edir.

Ticarət debitor borcları və sair müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanmasında sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərini tanıyır. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri yalnız gündəlik likvidlik tələblərini idarə etmək üçün müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satılması üçün saxlanılan ticarət və digər debitor borclarından ibarətdir. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətlərinə GKZ-nin hesablanması üçün, Qrup amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülən maliyyə alətlərinə tətbiq edilən metodologiyanı tətbiq edir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və kreditlər, borclar və kreditor borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır. Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditor borcları, kreditlər və borc öhdəlikləri, o cümlədən bank overdraftları və törəmə maliyyə alətləri daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır:

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri və ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edilirsə ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 saylı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada hedcinq münasibətlərində hedcinq aləti kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv hedcinq aləti kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərərlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 saylı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Qrup ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan hər hansı maliyyə öhdəliyinin tanınmasını dayandırmamışdır.

Kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları

Bu kateqoriya Qrup üçün daha uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə, satınalma üzrə hər hansı diskont və ya əlavəni və EFD-nin tərkib hissəsi olan haqq və ya xərcləri nəzərə almaqla, amortizasiya hesablanmış dəyərlə qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərərdə öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də EFD-in amortizasiyası prosesi vasitəsilə əks etdirilir. EFD-nin amortizasiyası mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi

Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır. Müvafiq balans məbləğindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda uçota alınır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı netto əsasda həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları maliyyə aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənilməli olan vaxtda borclu tərəfin ödəməni yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan zərərin əvəzinin Qrup tərəfindən ödənilməsini tələb edən razılaşmalardır. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları ilkin olaraq birbaşa zəmanətin emissiyası ilə bağlı olan sövdələşmə xərcləri nəzərə alınmaqla ədalətli dəyər əsasında öhdəlik kimi uçota alınır. Daha sonra, öhdəlik zərər ehtiyatının məbləği və ilkin olaraq tanınmış məbləğin daha yüksək olan dəyəri ilə, müvafiq hallarda 15 saylı MHBS-yə uyğun olaraq tanınmış gəlir məbləğini çıxmaqla, ölçülür.

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu

Neft-qaz törəmə maliyyə alətləri, o cümlədən dövriyyə sənədi və fiziki müqavilə ilə razılaşmalar, ilkin olaraq törəmə müqavilənin imzalandığı tarixdə ədalətli dəyərlə ölçülür və sonradan mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyər müsbət olduqda törəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır.

Hedc uçotu məqsədləri üçün, hedclər aşağıdakı kimi təsnif edilir:

- Tanınmış aktiv və ya öhdəliyin və ya tanınmamış qəti öhdəliyin dəyişməsi riskinin hedcləşdirilməsi zamanı ədalətli dəyər hedcləri.
- Tanınmış aktiv və ya öhdəliklə bağlı konkret riskə və ya yüksək dərəcədə ehtimal edilən proqnoz əməliyyatına aid olan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişkənlik riskinin və ya tanınmamış qəti öhdəlikdə xarici valyuta riskinin hedcləşdirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri.

Hedcinq münasibətlərinin başlanğıcında Qrup onu həyata keçirmək üçün hedcinq uçotunu və risklərin idarəedilməsi məqsədini və strategiyasını tətbiq etmək niyyətində olduğu hedcinq münasibətlərini rəsmi qaydada müəyyən edir və sənədləşdirir.

1 yanvar 2018-ci ilədək sənədləşdirməyə hedcinq alətinin, hedc edilmiş element və ya əməliyyatın müəyyənləşdirilməsi, hedc edilən riskin xüsusiyyəti və müəssisənin hedc edilmiş elementin ədalətli dəyərinin dəyişilməsi riskinin kompensasiya edilməsində hedcinq alətinin ədalətli dəyərində dəyişikliklərin effektivliyini necə qiymətləndirəcəyi daxildir. Bu cür hedclərin ədalətli dəyərdə dəyişikliyin kompensasiyası baxımından yüksək dərəcədə effektiv olması gözlənilir və onların təyin edildiyi hesabat dövrləri ərzində həqiqətən də yüksək dərəcədə effektiv olmasını müəyyən etmək üçün daim qiymətləndirilir.

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən bu sənədlərdə hedc alətinin tanınması, hedc olunan maddənin tanınması, hedc olunan riskin təsviri və müəssisənin hedc əlaqəsinin nə dərəcədə effektiv olduğunu (o cümlədən hedcin effektiv olmadığının səbəblərinin təhlili və hedc əmsalının ölçülməsi) hansı şəkildə qiymətləndirəcəyi əks olunmalıdır. Hedc əlaqəsinin hedcin effektiv olmasının bütün tələblərinə cavab verdiyi halda:

(i) hedc olunan maddə ilə hedc aləti arasında iqtisadi əlaqə var;

(ii) həmin iqtisadi əlaqədən irəli gələn dəyər dəyişiklikləri kredit riskinin təsiri altında deyil; və

(iii) hedc əlaqənin hedc koefisienti aşağıdakıların nisbətinə bərabərdir: müəssisənin hedc etdiyi hedc olunan maddənin həcmi və müəssisənin həmin həcmi hedc etmək üçün istifadə etdiyi hedc alətinin həcmi.

Hedcinq uçotu üçün şərtlərə cavab verən hedc əlaqələri aşağıdakı kimi uçota alınır:

Ədalətli dəyər hedci

Hedc alətinin ədalətli dəyərində dəyişiklik mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda sair xərc kimi tanınır. Hedc edilən riskə aid olan hedc maddəsinin ədalətli dəyərində dəyişiklik hedcinq maddəsinin balans dəyərinin bir hissəsi kimi qeydə alınır və həmçinin mənfəət və ya zərərdə sair xərc kimi tanınır.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maddələrə aid ədalətli dəyər hedcləri üçün balans dəyərində hər hansı düzəliş mənfəət və ya zərər vasitəsilə EFD metodundan istifadə etməklə hedcinqin qalan müddəti üzrə amortizasiya edilir. EFD-nin amortizasiyası düzəliş yarananda və hedc maddəsinin hedc edilən riskə aid ədalətli dəyərdə dəyişikliklərlə bağlı düzəlişlərin edilməsi tamamlanandan gec olmayaraq başlaya bilər.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu (davamı)

Hedc edilən maddə uçotdan çıxarılarsa amortizasiya edilməmiş ədalətli dəyər bilavasitə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Tanınmamış qəti öhdəlik hedc edilmiş element kimi müəyyən edildiyi zaman hedc edilmiş riskə aid qəti öhdəliyin ədalətli dəyərində sonrakı məcmu dəyişiklik mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda müvafiq gəlir və ya zərər tanımaqla aktiv və ya öhdəlik kimi tanınır.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri

Hedcinq aləti üzrə gəlir və ya zərərin effektiv hissəsi sair məcmu gəlirdə pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinqi üzrə ehtiyatda tanınır, bu zaman qeyri-effektiv hissəsi birbaşa mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda sair əməliyyat xərcləri kimi tanınır. Sair məcmu gəlir kimi tanınan məbləğlər hedc edilmiş əməliyyat mənfəət və ya zərərə təsir etdiyi zaman, misal üçün hedc edilmiş maliyyə gəliri və ya maliyyə xərci tanındığı və ya ehtimal edilən satış və ya xərclər yarandığı zaman mənfəət və ya zərərə köçürülür.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan sair qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri nağd pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Ticarət kreditor borcları

Ticarət kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Ticarət kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

Borc öhdəlikləri

Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

Müvafiq əmlak, tikili və avadanlıqların tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktivi istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə sair xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Alınmış aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər; onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və müvafiq aktivlər və borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Maliyyə lizinqi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər də əmlak, tikili və avadanlıqlara daxildir. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə əvəzləşdirilə bilməyən əlavə dəyər vergisi Qrup tərəfindən kapitallaşdırılır. Əməliyyat fəaliyyətinə aid olan əvəzləşdirilə bilməyən əlavə dəyər vergisi mənfəətə və ya zərərə aid edilir. Daha sonra, əmlak, tikili və avadanlıqlar aşağıda təsvir edildiyi kimi maya dəyəri ilə göstərilir və tələb olunanda yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üçün ehtiyatı çıxılır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri

Mülkiyyətin lizinqə götürülməsi xərcləri ehtiyatların dəyəri müəyyən edilənədək kapitallaşdırılır. İqtisadi cəhətdən səmərəli kəşfiyyat edilmədikdə, bu məsrəflər xərc hesabına yazılır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar və ya qeyri-maddi aktivlər üzrə kapitallaşdırma xərclərin xarakterinə uyğun şəkildə aparılır.

Qrup kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyətini həmin resursların istehsalının iqtisadi cəhətdən əsaslandırılması müəyyən edilənə qədər, kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərclərini kapitallaşdırmaqla uçota alır. İqtisadi cəhətdən əsaslandırılmayan resurslar ilə bağlı kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinə əlavə edilir.

Maddi və qeyri-maddi aktivlərin işlənib təkmilləşdirilməsi

Platformalar, boru kəmərləri kimi infrastruktur qurğuların tikilməsi, quraşdırılması və ya tamamlanması və kommersiya cəhətdən təsdiqlənmiş quyuların qazılması üzrə xərclər onların xarakterinə uyğun olaraq maddi və qeyri-maddi aktivlər kimi kapitallaşdırılır. Konkret yataqda işlənmə tamamlandıqdan sonra o, istehsal aktivlərinə (neft və qaz əmlakına) köçürülür.

Neft və qaz hasilatı qurğuları üzrə təxmin edilən sökülmə xərclərinin cari dəyəri (ləğvetmə və ərazinin bərpası xərcləri daxil olmaqla) öhdəlik yarandıqda uçota alınır və istehsalın həcmindən asılı olaraq amortizasiya metodundan istifadə etməklə balans dəyərinə daxil edilir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əmlak, tikili və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər bir hesabat tarixində rəhbərlik əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidlərinin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır. Dəyərsizləşmə zərərinin daha mövcud olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv və ya PVYV (Pul Vəsaitlərini Yaradan Vahid) üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərərə daxil edilir.

Köhnəlmə

Neft və təbii qaz əmlakı ilə bağlı əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə istehsal həcmindən asılı olaraq köhnəlmə metoduna əsasən hesablanır.

Neft və qaz aktivləri üçün köhnəlmə təsdiqlənib işlənilmiş ehtiyatlar və ya uyğun olduqda cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə hər bir yataq üçün hesablanır. Birgə istifadə olunan neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarına (məsələn daxili təchizat sistemləri, emal qurğuları və s.) cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə köhnəlmə hesablanır.

Torpaq üçün köhnəlmə hesablanmır. Neft-qaz əmlakı və avadanlığından başqa əmlak, tikili və avadanlıqlar onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən köhnəlmə hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün köhnəlmə hesablanmır.

Qrupun əmlak, tikili və avadanlıqlarının (neft-qaz əmlakından başqa) təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Binalar və tikililər	12-40 il
Maşın və avadanlıqlar	3-50 il
Gəmilər	25 il

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Köhnəlmə (davamı)

Əmlak, tikili və avadanlıqların faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Əməliyyat lizinqləri

Qrup lizinq alan qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və faydalar lizinq verən tərəfindən Qrupa ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Lizinqin müddəti lizinq alan tərəfindən əmlakın lizinqə götürülməsi üçün əlavə şərtlərlə birlikdə müqavilənin imzalanması ləğv oluna bilməyən dövrdür. Lizinq müddəti ləğv edilə bilməyən elə müddətdir ki, lizinq alan aktivi həmin müddətə lizinqə götürmək müqaviləsini imzalamış və hər hansı əlavə müddətləri də nəzərə almaqla lizinq alan əlavə ödənişlər etməklə və ya əlavə ödənişlər etmədən lizinq müddətinin əvvəlində bu hüququn istifadə edilməsinə kifayət qədər əmin olduğu halda, əmlakın lizinq müddətini artırmaq hüququna malikdir.

Əmlak, əməliyyat lizinqinin şərtlərinə əsasən lizinqə verildikdə lizinq ödənişləri üzrə debitor borcları lizinqin ümumi müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metodundan istifadə etməklə lizinq gəliri kimi uçota alınır.

Qudvil

Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət paylarının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissə olan dəyəri kimi hesablanır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır. İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı qalıq dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür.

Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir PVYV-nə alınan müəssisənin sair aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-in bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərinə daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan PVYV-in dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və proqram təminatı, patentlər, lisenziyalar, müştəri ilə münasibətlər, ticarət adı, sudan istifadə hüquqları və işlənmə layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti məhdud və ya qeyri-müəyyən olaraq qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər onların faydalı iqtisadi müddəti ərzində bərabər hissələrlə amortizasiya edilir və dəyərsizləşə bilməsinə dair əlamət mövcud olduqda dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrü və amortizasiya metodu ən azı hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktiv üzrə daxil olacaq gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadə modelində baş verən dəyişikliklər müvafiq olaraq amortizasiya dövrünü və ya metodunu dəyişdirməklə uçot təxminlərində dəyişikliklər kimi qeydə alınır. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivlərin funksiyasına uyğun olaraq xərc kateqoriyasında tanınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqda davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

(a) Hüquqlar və proqram təminatı

Proqram təminatı yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Amortizasiya, bu cür aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən hesablanır. Torpaq üzərində mülkiyyət hüquqlarına su bəndlərindən, fabrik ərazisindən, liman ərazisindən, sahənin işlənməsi, sahə və su ötürmə xəttindən istifadə hüquqları daxildir. Petkim Petrokimya Holding A.Ş. ("Petkim") şirkətinin alışı zamanı (Qeyd 16) əldə edilmiş torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərdə uçota alınmış, və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olduğu üçün amortizasiya olunmayan su ötürmə xətti istisna olmaqla, alış tarixindən başlayaraq qeyri-maddi aktivlərin qalan faydalı istifadə müddətləri ərzində amortizasiya edilmişdir.

(b) Müştəri ilə münasibətlər

Petkim şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi kimi əldə edilmiş müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 22 illik faydalı istifadə müddətləri ərzində amortizasiya edilmişdir (Qeyd 16).

SOCAR Switzerland şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi olaraq alınmış Müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 iyun 2012-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərdə uçota alınmışdır və əldə etmə tarixindən başlayaraq qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Pərakəndə kartların yekun müştərilərinin hesablanmış istifadə müddəti 18 ildir, pərakəndə paylama şəbəkəsi və yanacaq üzrə müştərilərin istifadə müddəti isə 30 ildir.

(c) Petkim ticarət adı

Petkim şirkətinin alışı zamanı əldə edilmiş Petkim ticarət adı əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərdə uçota alınmışdır. Petkim ticarət adı qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olduğu üçün amortizasiya edilmir (Qeyd 16).

(d) Sudan istifadə hüquqları

Petkim şirkətinin alışı zamanı əldə edilmiş sudan istifadə hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərdə uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 47 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edilmişdir (Qeyd 16).

(e) İnkişaf layihələri

İnkişaf layihələri ilə bağlı çəkilmiş xərclər (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların tərtibatı və sınaqdan keçirilməsinə aid olan) layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını nəzərə alaraq gerçəkləşəcəyi ehtimal edildikdə və yalnız xərclər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bildikdə, qeyri-maddi aktivlər kimi uçota alınır. Tədqiqat və işlənmə fəaliyyəti ilə bağlı sair xərclər yarandığı dövrdə xərc kimi uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri bərpa dəyərinə azaldılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiyaya silinmir, lakin hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddətləri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onlara düzəlişlər edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri sair məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktivi, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə, birgə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Mənfəət və ya zərərə daxil olmayan əməliyyatlara aid təxirə salınmış vergi ya sair məcmu gəlirdə, ya da birbaşa kapitalda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əmlak, tikili və avadanlıqların ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınması və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyi təqdirdə əsaslı əminlik yarandıqda ədalətli dəyərlə uçota alınır. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə bağlı alınmış Dövlət qrantlar uzunmüddətli öhdəliklərdə təxirə salınmış gəlir kimi uçota alınır və müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və ya zərərdə gəlirə aid edilir.

Qrant xərc aid olduğu təqdirdə, kompensasiyası nəzərdə tutulan aidiyyəti xərclər məsrəflərə silindiyi dövrlər üzrə sistematik şəkildə gəlir kimi tanınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup qurğu və ya avadanlığın bir hissəsinin sökülməsi və ya ləğv edilməsi və onların yerləşdiyi ərazini bərpa etməsi üzrə öhdəliyə malik olduqda və həmin öhdəliklə bağlı əsaslı təxminlər irəli sürüldükdə aktivlərin silinməsi ilə bağlı xərclər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Neft və təbii qazın hasilatı və ya nəqli üçün nəzərdə tutulan qurğular kimi yeni qurğularla bağlı öhdəliklər tikinti və ya quraşdırılma zamanı uçota alınır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlik qanunvericilikdə baş vermiş dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq qurğunun istismar dövrü ərzində yarana bilər. Uçota alınmış məbləğ yerli şərait və tələblərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş gözlənilən gələcək xərclərin cari dəyərini əks etdirir.

Bundan əlavə, əmlak, tikili və avadanlıqların maya dəyərində aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün təxmin edilən öhdəliklərin məbləği həcmində düzəliş aparılır.

Gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklərə görə öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş hər hansı dəyişiklik ehtiyat və əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış müvafiq xərclərə düzəliş kimi göstərilir. Tamamilə köhnəlmiş qurğu və ya avadanlığın sökülməsi və ya ləğv edilməsi üçün gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş nəticəsində öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərcləri kimi göstərilir.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Qrupdan iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar gələcək əməliyyat zərərləri üçün uçota alınmır.

Bir sıra analoji öhdəliklər mövcud olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə resursların sərf olunması ehtimalı ümumilikdə bütün öhdəliklər üçün müəyyən edilir. Ehtiyat, hətta öhdəlik ilə eyni sinfə daxil olan hər-hansı bir ayrıca maddə üzrə resursların sərf olunması ehtimalı az olduqda belə qeydə alınır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəl faiz dərəcəsindən istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəl faiz dərəcəsi pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi uçota alınır.

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar Dövlətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və Dövlətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, sair dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Dövlətin sair müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi keçirilən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əlavə Dəyər Vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu

ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, müştərilərə satışların tanınması zamanı vergi orqanlarına ödənilməli olan satış üzrə ƏDV məbləğidir. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV (əvəzləşdirilən ƏDV) həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə zərəri lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

AÇG, Şah Dəniz və Abşeron HPBS-lərin müddəalarına uyğun olaraq Azərbaycan (AÇG) Limited (AzAÇG), Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited (AzŞD) və SOCAR Abşeron MMC vergi orqanlarının verdiyi və müvafiq olaraq 19 sentyabr 2019-cu il, 3 iyun 2026-cı il və 22 may 2034-cü il tarixlərinədək qüvvədə olan ƏDV şəhadətnamələrinə uyğun olaraq müvafiq HPBS əsasında Azərbaycan Respublikasında podratçı tərəfə sıfır faiz ƏDV tətbiq edilir.

Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlərin uçotu

Qrup 15 saylı *"Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər"* adlı MHBS-i, 1 yanvar 2018-ci ildən tətbiq etməyə başlamışdır. Müqayisəli məlumat yenidən hesablanmamışdır və 11 saylı *"Tikinti müqavilələri"* adlı MUBS və 18 saylı *"Gəlirlər"* adlı MUBS əsasında təqdim edilməyə davam edir. Qrupun 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilmiş əvvəlki standartlar əsasında mühasibat uçotu siyasəti burada təkrar edilmir.

Qrupun biznesi neft və qaz məhsulları, karbohidrogen məhsulları və təbii qaz həcmlərinin satışı, eləcə də əsasən tikinti xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarət Qrupun həmin malları və ya xidmətlərin müqabilində gözlədiyi ödənişi əks etdirən məbləğdə müştəriyə köçürüləndə tanınır.

Xam neftin satışından yaranan gəlirlər adətən neftin tankerə və ya sair nəqliyyat vasitələrinə yükləndiyi zaman qeydə alınır. Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər adətən məhsulların yükləndiyi zaman qeydə alınır. Təbii qazın satışından yaranan gəlirlər qaz sayğaclarındakı göstəricilərə (hər ay nəzarət edilir) və sonuncu göstəricidən hesabat dövrünün sonuna qədər istehlakçıların proqnozlaşdırılan qaz sərfiyyatına əsasən hesablanır. Təbii qazın qiyməti və qazın nəqli tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən edilir. Tikinti əməliyyatlarından əldə edilən gəlirlər müştərilərlə müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq konkret vaxt və ya müddət ərzində tanınır.

Faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə maliyyələşdirmə vaxtına proporsional şəkildə gəlirə daxil edilir.

Dəyişkən ödəniş

Müqavilədə vəd edilən ödənişə dəyişkən məbləğ daxil olarsa, Qrup vəd edilmiş malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi əvəzində ala biləcəyi vəsaitlərin məbləğini hesablamalıdır.

Qrup əldə edəcəyi dəyişkən ödəniş məbləğini onu daha yaxşı proqnozlaşdıran aşağıdakı metodlardan birini istifadə etməklə hesablamalıdır:

- Gözlənilən dəyər – gözlənilən dəyər mümkün ödəniş məbləğləri həddində ehtimal üzrə ölçülmüş məbləğlərin cəmini əks etdirir. Qrupun böyük sayda eyni tipli müqavilələri olarsa, gözlənilən dəyər dəyişkən ödənişin müvafiq təxmini ola bilər.
- Ən çox ehtimal olunan məbləğ – mümkün ödəniş həddində ən çox ehtimal olunan məbləğdir (yəni müqavilənin ən çox ehtimal olunan yeganə nəticəsi). Müqavilənin yalnız iki mümkün nəticəsi olarsa (məsələn, Qrup işin nəticələrinə görə mükafat alır və ya almır), ən çox ehtimal olunan məbləğ dəyişkən ödənişin məbləğinin müvafiq təxmini ola bilər.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Dəyişkən ödəniş (davamı)

Qrup ən uyğun metodu müqavilənin xüsusi faktları və şəraitləri əsasında seçir.

Qrup seçdiyi metodu müqavilənin müddəti ərzində ardıcıl olaraq dəyişkən ödənişin hər bir növünə tətbiq edir və hər bir hesabat dövrünün sonunda ehtimal edilən dəyişkən ödənişi yeniləyir. Bir müqavilə daxilində dəyişkən ödənişlərin müxtəlif növlərinin hesablanması üçün Qrup müxtəlif metodlardan (məs. Gözlənilən dəyər və ya ən çox ehtimal olunan məbləğ) istifadə edə bilər.

Geri qaytarılma hüququ

Müəyyən müqavilələr müştərilərə müəyyən dövr ərzində malları qaytarmaq hüququnu verir. Qaytarılmayacaq malların ehtimal edilməsi üçün Qrup gözlənilən dəyər metodundan istifadə edir, belə ki, bu metod Qrupun alacağı dəyişkən ödənişin məbləğini daha yaxşı proqnozlaşdırır. 15 saylı MHBS-nin dəyişkən ödəniş məbləğini məhdudlaşdıran təxminlər ilə bağlı tələbləri əməliyyat qiymətinə daxil edilə bilən dəyişkən ödəniş məbləğini müəyyən etmək üçün tətbiq edilir. Qaytarılması gözlənilən məhsullar üçün, Qrup gəlirlər əvəzinə vəsaitin qaytarılması öhdəliyini tanıyır. Geri qaytarılma hüququ ilə aktivlər (və satışların maya dəyərinə müvafiq düzəliş) həmçinin müştərilərdən məhsulları almaq hüququ kimi uçota alınır.

Həcmə görə endirim

Dövr ərzində alınmış məhsulların kəmiyyəti müqavilədə qeyd edilən həddən artıq olduqda Qrup müəyyən müştərilərə retrospektiv həcmə görə endirim təqdim edir. Həcmə görə endirim müştəriyə ödəniləcək məbləğlərlə əvəzləşdirilir. Gözlənilən gələcək həcmə görə endirim üçün dəyişkən ödənişi ehtimal etmək üçün, Qrup vahid həcmli hədlə müqavilələr üçün ən çox ehtimal olunan məbləği, birdən artıq həcmli hədlə müqavilələr üçün isə gözlənilən dəyər metodundan istifadə edir. Dəyişkən ödəniş məbləğini ən yaxşı proqnozlaşdıran seçilmiş metod əsasən müqavilədə olan həcm hədlərinin sayından irəli gəlir. Daha sonra Qrup dəyişkən ödəniş məbləğini məhdudlaşdıran təxminlər üzrə tələbləri tətbiq edir və gözlənilən gələcək həcmə görə endirimi müqavilə öhdəlikləri kimi tanıyır.

Mühüm maliyyələşdirmə komponenti

Bəzi əməliyyatlar üçün, ödənişin alınması məhsulların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi vaxtı ilə üst-üstə düşmür (məsələn, avans ödəniş edilir və ya ödəniş xidmətlərin göstərilməsindən sonra edilir). Müştəri dövrün sonunda ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəriyə maliyyələşdirmə təqdim edir. Əksinə, müştəri avans ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəridən maliyyələşdirmə alır.

15 saylı MHBS-yə əsasən, əməliyyat qiymətini müəyyən edərkən, Qrup pulun zaman dəyərinin təsirini nəzərə alaraq vəd edilmiş ödəniş məbləğinə o halda düzəliş edir ki, müqavilə tərəflərinin razılaşdırdığı (dəqiq və ya nəzərdə tutulmuş şəkildə) ödəniş müddətləri malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində müştərinin və ya Qrupun mühüm fayda əldə etməsini təmin etmiş olsun. Belə hallarda, müqavilə mühüm maliyyələşdirmə komponentini ehtiva etdirir. Mühüm maliyyələşdirmə komponenti maliyyələşdirmə vədinin müqavilədə aydın şəkildə bəyan edilməsindən və ya müqavilə tərəflərinin razılaşdırdığı ödəniş şərtlərində nəzərdə tutulmasından asılı olmayaraq mövcud ola bilər.

Müqavilə qalıqları

Müqavilə aktivləri

Qrupun müştəriyə ötürdüyü mal və ya xidmətlər müqabilində aldığı ödəniş məbləği üçün onun konkret müddətin bitməsindən başqa digər bir səbəbdən (məsələn, müəssisənin gələcək fəaliyyətindən) asılı olan hüququdur.

Müqavilə öhdəlikləri

Müştəri tərəfindən ödənişi edilmiş (və ya ödənişinin vaxtı çatmış) mal və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi ilə bağlı Qrupun öhdəliyidir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Qaytarılma hüququndan irəli gələn aktivlər və öhdəliklər

Qaytarılma hüququ olan aktivlər

Qaytarılma hüququ olan aktiv Qrupun müştərilər tərəfindən qaytarılacağı gözlənilən malların geri qaytarılması hüququdur. Aktiv malların geri qaytarılması üzrə hər hansı gözlənilən məsrəflər, o cümlədən qaytarılan malların dəyərində potensial azalmalar çıxılmaqla mal-material ehtiyatlarının keçmiş balans dəyəri ilə ölçülür. Qrup gözlənilən qaytarılma səviyyəsində hər hansı dəyişikliklər üçün qeydə alınan aktivin, eləcə də qaytarılan malların dəyərində hər hansı əlavə azalmaların ölçülməsini yeniləyir.

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi müştəridən alınmış (və ya alınacaq) bəzi və ya bütün ödənişlərin əvəzinin ödənilməsi öhdəliyidir. Öhdəlik Qrupun müştəriyə qaytarmalı olacağı gözlənilən məbləğdə ölçülür. Qrup əvəzin ödənilməsi ehtimallarını (və əməliyyat qiymətində müvafiq dəyişikliyi) hər hesabat dövrünün sonunda yeniləyir.

Əsas tərəfin və vasitəçinin vəzifəsi

Qrupun əsas tərəf və ya vasitəçi kimi çıxış etməsinin müəyyən edilməsi Qrupun tanıdığı gəlirlərin məbləğinə təsir göstərir. Qrup vəd edilmiş malı və ya xidməti müştəriyə köçürdükdən əvvəl onlara nəzarət etdiyi halda əsas tərəfdir (və müvafiq olaraq gəlirləri ümumi əsasla qeydə alır). Qrup mallar və xidmətlərin cəlb olunmuş digər müəssisə tərəfindən çatdırılmasını təşkil edəndə vasitəçi olur (və buna görə də gəlirləri vasitəçi xidmətləri üçün saxladığı xalis məbləğdə əks etdirir).

Overlift və anderlift mövqelərinin uçotu

Qrupun birgə əməliyyatların səhmdar kapitalında payları mövcuddur. Qeyd edilən birgə razılaşmalarda Qrup overlift və anderlift mövqelərində ola bilər. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan artıq məhsul götürüb müştəriyə satarsa, overlift mövqeyində olur. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan az məhsul götürüb müştəriyə satarsa, o, anderlift mövqeyində olur.

Qrup 15 saylı MHBS əsasında müştərilərlə müqavilələrdən gəliri həmin dövrdə faktiki müştərilərə satışlar əsasında tanıyır. Məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və Qrupun cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun payı arasındakı qeyri-bərabərliyin uçota alınması üçün düzəliş edilməmişdir.

İstehsal xərclərinin tanındığı həcmləri satılan həcmlərlə (gəlirləri 15 saylı MHBS əsasında tanınan) uyğunlaşdırmaq üçün Qrup istehsal xərclərinə düzəlişlər edir.

Qrup fiziki hesablaşmanı tətbiq edir. Fiziki hesablaşma halında:

- Overlift öhdəliyi 37 saylı *"Ehtiyatlar, Şərti Öhdəliklər və Şərti Aktivlər"* adlı MUBS-a uyğun olaraq qeydə alınır. Overlift öhdəliyi maya dəyəri ilə uçota alınır.
- Underlift aktivi Qrupa digər iştirakçıdan müəyyən həcmdə məhsul almaq hüququnu verir. Bu hüquq əvvəlcədən ödənilmiş malların alınmasına dair forvard müqaviləsinə bərabərdir və ya əlavə fiziki mal-materiallar üzrə hüquq təşkil edir və beləliklə 2 saylı *"Mal-material ehtiyatları"* adlı MUBS tətbiq edilir. Anderlift aktivi daha aşağı maya dəyəri və ya xalis mümkün satış dəyəri ilə ölçülür.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məsələn səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edildiyi formatda göstərilir. Gəlirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün seqmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca açıqlanır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat MUBS 24-ə *"Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar"* uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. Dövlət tərəfindən Qrupun üzərinə Azərbaycan Respublikasındakı müştərilərə dövlətin nəzarət etdiyi qiymətlərlə davamlı olaraq neft və qaz təchiz etmək öhdəliyi qoyulmuşdur. Dövlətlə əməliyyatlara Qeyd 21-də göstərilən vergilər daxildir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr

Qrupun maliyyələşdirilən tərəf kimi iştirak etdiyi maraqların ötürülməsi haqqında müqavilə maliyyələşdirən tərəfin hər iki tərəfin iştirak payı olduğu layihədə maliyyələşdirilən tərəfin hasilatdan əvvəlki xərclərinin bir hissəsini və ya hamısını ödəmək üçün razılaşdığı müqavilədir. Layihə uğursuz olduqda, maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkdiyi xərclər ona ödənilmir. Layihə uğurlu olarsa, maliyyələşdirən tərəfin çəkdiyi xərclər maliyyələşdirilən tərəfə aid olan hasilatdakı pay üzrə daxilolmalardan nağd pul şəklində və ya maliyyələşdirilən xərclər tam bərpa edilənə qədər hasilatdan qeyri-proporsional yüksək pay əldə etməklə ödənilir.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, Qrup həmin müqavilələri maliyyələşdirmə müqaviləsi və ya alqı-satqı müqaviləsi kimi tanıyır.

Maliyyələşdirmə müqavilələrində maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfi maliyyə vəsaiti ilə təmin etməsi və təmin edilmiş vəsaitlər üzrə borcverəndən faiz alması ehtimal edilir. Bu halda əlavə hasilat hüququ müqaviləni dəstəkləyən təminat kimi çıxış edir.

Alqı-satqı müqaviləsində maliyyələşdirilən tərəf effektiv olaraq layihədəki payını tam və ya qismən maliyyələşdirən tərəfə satır. Layihə uğurlu olduğu təqdirdə, maliyyələşdirən tərəfin daxilolmalardakı payının artması müqabilində layihəni maliyyələşdirməsi tələb olunur və maliyyələşdirilən tərəfin daxilolmalardakı payı azalır. Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış alış/satış tipli razılaşması yoxdur.

Layihələrin kəşfiyyat mərhələsində layihələrin nəticələri və maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkilmiş xərcləri qaytarması ehtimalı qeyri-müəyyən olduqda, Qrup maraqların ötürülməsi ilə bağlı əməliyyatları və qalıqları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- İlkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- Müəssisə ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan müəssisənin əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması

Biznes olmayan törəmə müəssisənin tədricən alınması

Əvvəllər asılı və birgə müəssisələrə ("investisiya obyekti") investisiya kimi uçota alınmış törəmə müəssisənin tədricən alınması kapital metodu əsasında balans dəyəri olan məbləğlə (bu məbləğ investisiya obyektində ilkin dəyərə aiddir) tanınır və həmin məbləğə investisiya obyekti üzərində nəzarət əldə etmək üçün Qrupun əlavə investisiyalarının dəyəri ("fərz edilən" ilkin dəyər) əlavə edilir. İnvestisiya obyekti üzərində nəzarətin əldə olunmasından sonra, o, Qrupun törəmə müəssisəsi olur və fərz edilən ilkin dəyər biznes olmayan müəssisənin əldə olunması üçün tətbiq edilən eyni yanaşmanı istifadə etməklə törəmə müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərinə aid edilir.

Satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar

Uzunmüddətli aktivlərin və satılıq əməliyyat qruplarının balans dəyəri istifadənin davam etdirilməsi deyil satış əməliyyatı nəticəsində bərpa olunacaqsa, Şirkət onları satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edir. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan bu cür uzunmüddətli aktivlər və satılıq əməliyyat qrupları onların balans dəyəri və ya satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri ilə (hansı daha az olarsa) ölçülür.

Paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif etmə meyarı yalnız paylanma ehtimalı yüksək olanda və aktiv və ya satılıq əməliyyat qrupu cari vəziyyətində dərhal paylanmaq üçün hazır olanda yerinə yetirilmiş hesab olunur. Paylamanı başa çatdırmaq üçün görülmüş tədbirlər onu göstərməlidir ki, paylanmaya əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya həmin paylanma haqqında qərarın ləğv edilməsi ehtimalı yoxdur. Rəhbərlik təsnifat tarixindən bir il ərzində gözlənilən paylanmanı həyata keçirmək öhdəliyini daşıyır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edilərsə, onlarla əlaqəli köhnəlmə və ya amortizasiya hesablanmır. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər və öhdəliklər kimi təsnif edilmiş maddələr maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca olaraq cari maddələr kimi əks etdirilir.

Satılıq əməliyyat qrupu aşağıdakı hallarda dayandırılmış əməliyyatlar kateqoriyasına aid edilir:

- Ayrıca əsas fəaliyyət növü və ya əməliyyatların coğrafi ərazisidir;
- Ayrıca əsas fəaliyyət növü və ya əməliyyatların coğrafi ərazisini silmək üçün vahid əlaqələndirilmiş planın bir hissəsidir; və ya
- Yalnız yenidən satmaq məqsədilə əldə edilmiş törəmə müəssisədir.

Dayandırılmış əməliyyatlar davam edən əməliyyatların nəticələrindən çıxarılır və mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda dayandırılmış əməliyyatlardan vergidən sonra əldə edilmiş mənfəət və ya zərər kimi vahid məbləğ formasında təqdim edilir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına bütün qeydlərə davam edən əməliyyatlardan məbləğlər daxildir.

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri

Qrupun MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanması Rəhbərlik tərəfindən mühakimə, qiymətləndirmə və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bu isə maliyyə hesabatlarına daxil edilən gəlirlərin, xərclərin, aktivlərin və öhdəliklərin məbləğlərinə, maliyyə hesabatlarına əlavə edilən qeydlərə və şərti öhdəliklərin açıqlamasına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələr və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik, təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində gələcək dövrlərdə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə gətirib çıxara bilər. Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən mülahizələr etmişdir.

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli risk yaradan, hesabat tarixində gələcəklə bağlı əsas fərziyyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur. Qrup qiymətləndirmə və fərziyyələrini maliyyə hesabatları hazırlandığı zaman mövcud olan parametrlərə əsaslandırmış və maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlər müəyyən edildiyi zaman edilmiş qiymətləndirmə və fərziyyələri istifadə etmişdir. Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklər haqqında fərziyyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Qrupun nəzarəti altında olmayan vəziyyətlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyyələrində öz əksini tapır.

Neft və qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft və qaz ehtiyatları Qrupun investisiya sahəsində qərar qəbul edilməsi prosesində əsas elementlərdir. Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatlarında, xüsusilə də təsdiqlənib işlənilmiş ehtiyatlarda baş vermiş dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əks olunan istehsal həcmindən asılı olaraq amortizasiya xərclərinə təsir göstərir.

Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatları mövcud iqtisadi və əməliyyat şəraitində (yeni qiymətləndirmə tarixinə qiymətlər və xərclər) geoloji və mühəndislik məlumatlarının gələcək illərdə məlum yataqlardan məsrəflərin ödənilməsini kifayət qədər əminliklə göstərdiyi xam neft və təbii qazın qiymətləndirilmiş miqdarıdır. Təsdiqlənib işlənilmiş ehtiyatlar dedikdə mövcud quyularda mövcud avadanlıqlar və onların istismar üsulları vasitəsi ilə bərpa edilməsi gözlənilə bilən ehtiyatlar başa düşülür. Neft və qaz ehtiyatlarının ilkin qiymətləndirmələri mahiyyət etibarı ilə qeyri-müəyyəndir, mülahizələrin tətbiq edilməsini tələb edir və gələcəkdə yenidən baxılmalıdır.

Müvafiq olaraq, təsdiqlənib işlənilmiş və ya təsdiqlənmiş ehtiyatlara əsaslanan maliyyə və uçot ölçüləri də (tükənmə və amortizasiya xərcləri və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar) dəyişə bilər. Təsdiqlənmiş ehtiyatlar rezervuarlara və quyulara dair mövcud məlumatlara istinadən qiymətləndirilir. Yeni məlumatlara (misal üçün, məhsulun qiymətləri, müqavilə şərtləri və ya işlənmə planları daxil olmaqla, qazma və hasilatla bağlı fəaliyyət və ya iqtisadi amillərdə dəyişikliklər) əsasən təsdiqlənmiş ehtiyatlarla bağlı bütün qiymətləndirmələrə (artırılması və ya azaldılması istiqamətində) yenidən baxılmalıdır. İşlənmə və hasilat fəaliyyəti haqqında yeni məlumatların əldə edilməsi nəticəsində karbohidrogen ehtiyatlarının texniki istismar müddətində baş verən dəyişikliklər illik yenidən qiymətləndirmələrin aparılmasının əsas səbəbidir.

Ümumiyyətlə, işlənməmiş və ya qismən işlənmiş yataqlarla bağlı ehtiyatlar üzrə qiymətləndirmələr, işlənməmiş və ya tükənən yataqlara nisbətən, gələcək istismar müddəti ərzində daha böyük qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Yataqda hasilat işləri başlandıqda, əlavə quyuların qazılmasına və ya hasilat şəraitində olan rezervuarın uzunmüddətli fəaliyyətinə dair əlavə məlumatlar əldə etdikdən sonra, təsdiqlənmiş ehtiyatların miqdarına gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Bu yataqlar işləndikcə, yeni məlumatlar dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

Əlavə olaraq, neft-qaz ehtiyatları müvafiq PVYV-nin dəyərsizləşməsinin yoxlanmasının əhəmiyyətli komponentidir. Ehtimal edilir ki, bütün istehsal növbəti 20 ildə 10 faiz azaldılsaydı bu, 226 AZN məbləğində əlavə dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnərdi.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə SOCAR-ın təsdiqlənmiş ehtiyatları Neft Ehtiyatlarının İdarə Edilməsi Sisteminin qaydalarına uyğun olaraq müstəqil rezervuar mühəndisləri tərəfindən hazırlanmış hesabatlara əsaslanır. Müəyyən aktivlər üçün təsdiq edilmiş ehtiyat daxili mühəndislərin qiymətləndirməsinə əsaslanır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrupun hüquqi və təcrübədən irəli gələn öhdəlikləri ilə əlaqədar rəhbərlik neft və qaz hasilatı obyektlərinin, kəmərlərin və köməkçi avadanlıqların istismardan çıxarılması və bu aktivlərin gələcək dəyəri və faydalı istifadə müddətinə dair təxminlərə əsasən ətraf mühitin bərpası məqsədilə gələcək xərclər üçün ehtiyatlar yaradır. Gələcək aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərin müəyyənləşdirilməsi mürəkkəb məsələdir və rəhbərlikdən uzaq gələcəkdə baş verəcək öhdəliklərin silinməsinə dair təxminlərin və mülahizələrin yaradılmasını tələb edir. Mövcud öhdəliklərin ölçüsündə baş verən dəyişikliklər təxmin edilmiş vaxt, gələcək xərclər və ya qiymətləndirmədə istifadə edilmiş diskont dərəcələrində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yarana bilər. Bu xərclərin yataqların və əmlakların hesabat tarixindən sonra 9-64 il arasında olan istifadə müddəti üzrə çəkilməsi gözlənilir.

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

Qrup, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Şərhi Komitəsi (BMHŞK) 1, *"İstismardan Çıxarılma, Bərpa üzrə Mövcud və Oxşar Öhdəliklərdə Dəyişikliklər"* haqqında qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirir. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən aktivin ləğv olunması öhdəliklərinin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 22 saylı Qeyddə açıqlanır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup yaranmasından əvvəlki dövrlərdə göstərdiyi fəaliyyət və irsi olaraq həyata keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində əsasən Abşeron yarımadası ərazisində ətraf mühitə dəymiş zərərin ödənilməsi üçün təxmin edilən xərclər üçün ehtiyat yaradır.

Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qədər qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun ətraf mühitin bərpası üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər.

Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 23 saylı Qeyddə göstərilir.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ehtiyat

Qrup Azərbaycanın əmək məcəlləsinə uyğun olaraq iş yerində xəsarət almış işçilərə kompensasiya ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır və uyğun olaraq özündə ehtiyat yaradır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, normativ aktlar və onlara dair müvafiq şərhlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq belə xərclərin həm məbləği, həm də ehtimal edilən vaxtı qeyri-müəyyəndir. Ehtimal edilən əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 23 saylı Qeyddə açıqlanır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Rəhbərlik, əmlak, tikili və avadanlıqlarını və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçotu

Təxirə salınmış xalis vergi aktivləri vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəət və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərkən Rəhbərlik son üç ilin vergiyə cəlb olunan mənfəətindən və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər üzrə təxminlərdən istifadə edir.

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Bərpa edilə bilinməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər, məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər və neft və qaz əmlakına gəldikdə isə – təxmin edilmiş təsdiqlənmiş ehtiyatların əhəmiyyətli dərəcədə azalması. Qudvil və sair qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və sair vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Sair qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, Aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərin və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur. Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, qeyri-kommersiya əməliyyatlarında oxşar aktivlərin mütləq satışı əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlar və ya əlavə satış xərclərini çıxmaqla müşahidə olunan bazar qiymətləri əsasında hesablanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli ilə hesablanır. Pul vəsaitlərinin hərəkəti növbəti beş il üzrə büdcədən götürülür və Qrupun hələ tərəf olmadığı restrukturizasiya əməliyyatlarını və ya yoxlanılan PVYV aktivinin nəticələrini yaxşılaşdıracaq əhəmiyyətli gələcək investisiyaları daxil etmir. Müxtəlif PVYV-lər üçün bərpa olunan məbləği müəyyən etmək üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr və modellərin həssaslığının təhlili Qeyd 15-də təqdim edilir.

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat

Müqavilə aktivləri daxil olmaqla ticarət debitor borcları

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisasından istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytinqi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə gecikmə günlərinin sayına əsasən hesablanır.

Ehtiyat matrisası ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup ehtiyat matrisasını keçmiş kredit zərəri təcrübəsini gələcək yönümlü informasiyaya uyğunlaşdırmaq üçün düzəldir. Məsələn, əgər proqnozlaşdırılmış iqtisadi şəraitlərin (məsələn ümumi daxili məhsulun) növbəti illərdə pisləşəcəyi və bunun nəticəsində sektordakı defolt saylarının artacağı gözlənilirsə, keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrinə müvafiq düzəlişlər edilir. Keçmiş dövrlər ərzində müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər və proqnozlardakı dəyişikliklərin təhlili hər bir hesabat dövründə həyata keçirilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz iqtisadi şəraitləri ilə GKZ arasındakı əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli təxmin hesab edilir. GKZ məbləği mövcud şərtlərin və proqnozlaşdırılmış iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərini gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üzrə GKZ haqqında məlumat Qeyd 10-da açıqlanır.

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə tanınmış digər maliyyə aktivləri

Qeyd 2-də açıqlandığı kimi, Qrup digər pul vəsaitləri və depozit hesabları, həmçinin bir neçə yerli və beynəlxalq banklarda məhdudiyyət qoyulmuş hesablar kimi digər maliyyə aktivləri üçün GKZ-ni ümumi yanaşmadan istifadə edərək hesablamışdır. GKZ-nin qiymətləndirilməsi qarşı tərəflərin vəziyyəti və iqtisadi şəraitlərdə dəyişikliklərə həssas olan əhəmiyyətli ehtimal hesab olunur. Qrupun bank hesabları üzrə GKZ-lər haqqında məlumat pul vəsaitləri və Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üçün Qeyd 8-də, məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri üçün isə Qeyd 9-da açıqlanır.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

1 yanvar 2018-ci il tarixindən qüvvəyə minən MHBS-lərə aşağıdakı düzəlişlər istisna olmaqla qəbul olunmuş mühasibat uçotu prinsipləri əvvəlki maliyyə ilinin prinsipləri ilə uyğunluq təşkil edir.

Qrup 9 saylı MHBS-ni və 15 saylı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bu yeni uçot standartlarının qəbul edilməsi nəticəsində dəyişikliklərin xüsusiyyəti və təsiri aşağıda təsvir olunur.

Bir neçə digər düzəliş və şərtlər 2018-ci ildə ilk dəfə tətbiq edilmiş, lakin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş heç bir standartı, şərhi və ya düzəlişi erkən tətbiq etməmişdir.

9 saylı MHBS "Maliyyə alətləri"

9 saylı *"Maliyyə alətləri"* adlı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün 39 saylı *"Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə"* adlı MUBS-u əvəz edir və maliyyə alətlərinin bütün üç aspektini: təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinq uçotunu bir araya gətirir.

Qrup 9 saylı MHBS-i retrospektiv şəkildə tətbiq edərək, müqayisəli rəqəmləri təqdim etməməyi seçmişdir. 9 saylı MHBS-nin əhatə dairəsinə hazırda daxil olan aktivlərə dair əvvəlki ilin rəqəmləri 39 saylı MUBS-a uyğun təqdim edilmişdir və 2018-ci ilin məlumatları ilə müqayisə edilmir. 9 saylı MHBS-nin qəbul edilməsindən irəli gələn fərqlər 1 yanvar 2018-ci il tarixinə birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətdə və qeyri-nəzarət paylarında tanınmışdır və aşağıda təqdim edilir.

(a) Təsnifləşdirmə və qiymətləndirmə

9 saylı MHBS-yə əsasən "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun gəlməyən bütün borc maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər (MZƏD) kimi təsnifləşdirilir. YƏMFÖ meyarına uyğun gələn borc maliyyə alətləri mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyər (MZƏD), amortizasiya hesablanmış dəyər və ya sair məcmu gəlirlə ədalətli dəyərlə (SMGƏD) ölçülür. YƏMFÖ meyarına cavab verən borc maliyyə aktivləri üçün təsnifat bu alətlərin Qrup tərəfindən idarə edilməsi üçün istifadə edilən biznes modelə əsasən müəyyən edilir:

- "Yığılmaq üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər, amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülür;
- "Yığılmaq və satış üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər, SMGƏD ilə ölçülür;
- "Ticarət üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər, MZƏD ilə ölçülür.

Qrupun biznes modellərinin qiymətləndirilməsi ilkin tətbiq etmə tarixində (1 yanvar 2018-ci il) edilir və daha sonra 1 yanvar 2018-ci il tarixinədək tanınması dayandırılmayan maliyyə aktivlərinə retrospektiv şəkildə tətbiq edilir. Borc alətləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin yalnız əsas məbləğ və faizdən ibarət olub-olmaması yalnız aktivlərin ilkin tanınma tarixində deyil, həm də əhəmiyyətli dəyişikliyin edildiyi tarixdə olan fakt və şəraitlərə əsaslanaraq qiymətləndirilir.

9 saylı MHBS qəbul edildikdən sonra maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və ölçülməsinə aşağıdakı dəyişikliklər edilmişdir:

- Əvvəl müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişini əks etdirən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə təkan vermək üçün saxlanılan kreditlər və debitor borcları kimi təsnifləşdirilən ticarət debitor borcları və kredit üzrə alınacaq məbləğlər və digər maliyyə aktivləri (yəni, pul vəsaitləri və depozit qalıqları), hal-hazırda amortizasiya hesablanmış dəyərlə borc alətləri kimi təsnifləşdirilir və ölçülür.
- Əvvəl gündəlik ticarət əməliyyatlarının likvidlik ehtiyacını qarşılamaq məqsədilə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satışı və yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişini əks etdirən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə təkan vermək üçün saxlanılan kreditlər və debitor borcları kimi təsnifləşdirilən ticarət debitor borcları qrupu hal-hazırda SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri.
- Əvvəl SMG maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilən kapital alətləri hal-hazırda ilkin tanınmada və ya 9 saylı MHBS-yə keçid zamanı SMGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnifləşdirilir. Qrup bu cür aktivləri yaxın gələcəkdə saxlamaq niyyətindədir və birmənalı olaraq onları SMG ilə ölçmə üçün təsnifləşdirməyi seçmişdir. SMGƏD ilə kapital alətlərinin 9 saylı MHBS əsasında dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi aparılmır. Əvvəlki dövrlərdə bu investisiyalar üçün mənfəət və zərərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərərləri olmamışdır.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

9 saylı MHBS "Maliyyə alətləri" (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi qaydaları 39 saylı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə əsasən dəyişilməz qalmışdır. Törəmə alətləri MZƏD ilə ölçülməyə davam edəcəkdir. Əlaqədar törəmə alətləri əsas maliyyə aktivindən ayrılmayacaqdır.

(b) Dəyərsizləşmə

9 saylı MHBS-nin tətbiqi Qrupun maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin uçot qaydasını tamamilə dəyişmişdir. Yeni standartın tətbiqi nəticəsində 39 saylı MUBS-un çəkilmiş zərərlər əsasında dəyərsizləşmə hesablama yanaşması proqressiv GKZ yanaşması ilə əvəz edilmişdir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən Qrup MZƏD ilə saxlanılan bütün kreditlər və digər borc maliyyə aktivləri üzrə GKZ üçün ehtiyatı uçota almışdır.

GKZ ehtiyatı aktivin müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ AMəGKZ-nin bir hissəsidir və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarətdir.

Hər hesabat dövrünün sonunda Qrup, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəlikərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini tətbiq etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Qrup maliyyə alətlərini Mərhələ 1, Mərhələ 2 , Mərhələ 3 və SƏDK üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

Mərhələ 1:	Maliyyə alətləri ilk dəfə tanınanda, Şirkət ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in maliyyə alətlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 2:	Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Şirkət ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 maliyyə alətlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 3:	Kredit üzrə dəyərsizləşmiş hesab olunan aktivlər. Qrup ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.
SƏDK:	Satınalınmış və ya əmələ gəlmiş kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (SƏDK) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. SƏDK aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərlə qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri bunlardır:

DE	*Defolt ehtimalı* müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünlüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yarana bilər.
DHRH:	*Defolt halında riskin həcmi* risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcminin qiymətləndirilməsidir.
DHZ	*Defolt halında zərər* müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditorun əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

9 saylı MHBS-yə keçidin təsiri

Aşağıdakı cədvəllərdə 9 saylı MHBS-nin qəbul edilməsinin 1 yanvar 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata və bölüşdürülməmiş mənfəətə təsiri, o cümlədən 39 saylı MUBS əsasında çəkilmiş kredit zərərinin hesablanması qaydasının 9 saylı MHBS ilə nəzərdə tutulmuş GKZ ilə əvəz edilməsinin təsiri əks etdirilir.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

9 saylı MHBS "Maliyyə alətləri" (davamı)

1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 saylı MHBS-yə keçidin təsiri aşağıdakı kimi olmuşdur:

		39 saylı MUBS əsasında ölçülmə		Yenidən təsnifləş-dirmə	Yenidən təsnifləşdirmə	9 saylı MHBS əsasında ölçülmə	
	Qeyd	Kateqo-riya	Məbləğ		GKZ	Məbləğ	Kateqoriya
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	K və D	5,217	–	(21)	5,196	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri		K və D	229	–	(1)	228	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Depozitlər	8	K və D	218	–	(4)	214	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Satış üçün mövcud olan investisiyalar		SMO	174	(174)	–	–	SMGƏD
Ticarət və digər debitor borcları		K və D	8,015	(1,580)	(35)	6,400	Amortizasiya hesablanmış dəyər
SMGƏD ilə ticarət və digər debitor borcları		K və D	–	1,580	–	1,580	SMGƏD
Sair cari maliyyə aktivləri, o cümlədən:							
- üçüncü tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər		K və D	23	–	–	23	Amortizasiya hesablanmış dəyər
- HPBS-nin tərəflərindən alınacaq məbləğlər		K və D	578	–	–	578	Amortizasiya hesablanmış dəyər
- birgə müəssisədən alınacaq kreditlər üzrə debitor borcları		K və D	6	–	–	6	Amortizasiya hesablanmış dəyər
- törəmə alətlər		MZƏD	927	–	–	927	MZƏD
- digər		SMGƏD	–	174	–	174	SMGƏD
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri, o cümlədən:							
- üçüncü tərəflərdən və əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər		K və D	281	–	–	281	Amortizasiya hesablanmış dəyər
- uzunmüddətli depozit		K və D	51	–	(3)	48	Amortizasiya hesablanmış dəyər
- törəmə alətlər		MZƏD	353	–	–	353	MZƏD
Cəmi maliyyə aktivləri			**16,072**	**–**	**(64)**	**16,008**	

	Bölüşdürülməmiş mənfəət və qeyri-nəzarət payı
39 saylı MUBS əsasında bölüşdürülməmiş mənfəət üzrə yekun qalıq (31 dekabr 2017-ci il)	**7,357**
9 saylı MHBS GKZ-nin bölüşdürülməmiş mənfəətə təsiri	(62)
9 saylı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq (1 yanvar 2018-ci il)	**7,295**
39 saylı MUBS əsasında qeyri-nəzarət payı üzrə yekun qalıq (31 dekabr 2017-ci il)	**1,370**
9 saylı MHBS GKZ-nin qeyri-nəzarət payına təsiri	(2)
9 saylı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq (1 yanvar 2018-ci il)	**1,368**
Kapitalda cəmi dəyişiklik	**(64)**

1 yanvar 2018-ci il tarixinə ehtiyatın hərəkəti:

	31 dekabr 2017-ci il tarixinə 39 saylı MUBS əsasında ehtiyat	Yenidən hesablanma	1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 saylı MHBS əsasında GKZ
Aşağıdakılar üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı:			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	–	21	21
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	–	1	1
Depozitlər	–	4	4
Ticarət və digər debitor borcları	816	35	851
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri	–	3	3
Cəmi maliyyə aktivləri üzrə ehtiyat	**816**	**64**	**880**

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

15 saylı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilmiş gəlirlər"

15 saylı MHBS 11 saylı *"Tikinti müqavilələri"* adlı MUBS, 18 saylı *"Gəlirlər"* adlı MUBS və əlaqəli şərhləri əvəz edir və məhdud sayda istisnalar olmaqla müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn bütün gəlirlərə tətbiq edilir. 15 saylı MHBS müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək beş mərhələli modeli tətbiq edir. 15 saylı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

15 saylı MHBS müəssisələrdən müştərilərlə müqavilələrə modelin hər bir mərhələsini tətbiq edərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri nəzərə almaqla mühakimə işlətməyi tələb edir. Bundan əlavə standart müqavilənin əldə edilməsi ilə bağlı artan xərclərin və müqavilənin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan xərclərin uçot qaydasını müəyyən edir. Bundan əlavə, standart məlumatların daha geniş şəkildə açıqlanmasını tələb edir.

Qrup 15 saylı MHBS-ni 1 yanvar 2018-ci il ilkin tətbiqetmə tarixi ilə düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodundan istifadə etməklə qəbul etmişdir. Bu metoda əsasən, standart ilkin tətbiqetmə tarixində bütün müqavilələrə və ya yalnız bu tarixə tamamlanmamış müqavilələrə tətbiq edilə bilər. Qrup bu standartı 1 yanvar 2018-ci il tarixinə yeni və tamamlanmamış müqavilələrə tətbiq etməyi seçmişdir.

15 saylı MHBS-nin ilkin tətbiqinin məcmu təsiri ilkin tətbiqetmə tarixində bölüşdürülməmiş mənfəətin açılış balansına düzəliş kimi tanınır. Bu səbəbdən, müqayisəli məlumat yenidən hesablanmamış və 11 saylı MUBS, 18 saylı MUBS və əlaqəli şərhlər əsasında təqdim edilməyə davam edir.

<u>15 saylı MHBS-yə keçidin təsiri</u>

15 saylı MHBS-yə keçid 1 yanvar 2018-ci il tarixinə 20 AZN təxirə salınmış vergi faydası daxil olmaqla, Qrupun bölüşdürülməmiş mənfəətinin 60 AZN azalması ilə nəticələnmişdir. Bu azalma əsasən overlift öhdəliklərinin və anderlift aktivlərinin uçota alınmasında olan dəyişiklik səbəbindən baş vermişdir.

Aşağıdakı cədvəldə 15 saylı MHBS-nin qəbul edilməsi nəticəsində 31 dekabr 2018-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə hesabatının hər bir sətir elementinin məruz qaldığı təsirin məbləği göstərilir. 15 saylı MHBS-nin qəbul edilməsi sair məcmu gəlirə və ya Qrupun əməliyyat, investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə əhəmiyyətli təsir etməmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabat:

		Aşağıdakı standartlar əsasında hazırlanmış məbləğlər		
	Qeydlər	**15 saylı MHBS**	**Əvvəlki MHBS**	**Artım/ (azalma)**
Gəlirlər	(a)	111,198	111,229	(31)
Satışların maya dəyəri	(a)	(105,468)	(105,490)	(22)
Ümumi mənfəət		**5,730**	**5,739**	**(9)**
Vergidən əvvəlki mənfəət		**2,220**	**2,229**	**(9)**
Mənfəət vergisi xərci	(a)	(996)	(998)	(2)
Dövr üzrə mənfəət		**1,224**	**1,231**	**(7)**

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

15 saylı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilmiş gəlirlər" (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan dövr üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat:

		Aşağıdakı standartlar əsasında hazırlanmış məbləğlər		Artım/
	Qeydlər	**15 saylı MHBS**	**Əvvəlki MHBS**	**(azalma)**
Ticarət və sair debitor borcları	(a)	8,395	8,493	(98)
Qalan cari aktivlər		10,897	10,897	-
Cəmi cari aktivlər		**19,292**	**19,390**	**(98)**
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		**42,844**	**42,844**	**-**
Cəmi aktivlər		**62,136**	**62,234**	**(98)**
Cəmi kapital		**23,944**	**24,011**	**(67)**
Ticarət və sair kreditor borcları	(a), (b)	11,780	12,108	(328)
Müqavilə öhdəlikləri	(b)	305	-	305
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair öhdəliklər	(c)	56	41	15
Qalan cari öhdəliklər		5,226	5,226	-
Cəmi cari öhdəliklər		**17,367**	**17,375**	**(8)**
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(a)	1,412	1,435	(23)
Qalan uzunmüddətli öhdəliklər		19,413	19,413	-
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		**20,825**	**20,848**	**(23)**
Cəmi öhdəliklər		**38,192**	**38,223**	**(31)**
Cəmi öhdəliklər və kapital		**62,136**	**62,234**	**(98)**

Düzəlişlərin xarakteri və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əhəmiyyətli dəyişikliklərin səbəbləri aşağıda təsvir edilir:

(a) Overlift öhdəliklərinin və anderlift aktivlərinin uçotu

15 saylı MHBS-nin qəbul edilməsindən əvvəl Qrup pay iştirakı metodundan istifadə edir və istehsalda payı əks etdirən xalis gəlirləri faktiki satışları və HPBS-nin iştirakçıları tərəfindən müştərilər üçün kəsilmiş hesab-fakturaları nəzərə almadan tanıyırdı. Bu nəticələr məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və tərəfin cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun payı arasındakı hər hansı fərq olan istehsaldakı nisbətsizlik nəzərə alınaraq faktiki satılmış həcmə düzəliş etməklə nail olunmuşdur.

Lakin, 15 saylı MHBS-yə əsasən gəlirlər faktiki satılmış məhsulların həcmi əsasında tanınmalıdır. Bu səbəbdən, faktiki satılmış həcmləri uyğunlaşdırmaq məqsədilə Qrup istehsaldakı nisbətsizliyi satışların maya dəyərində nəzərə alaraq düzəlişlər etmişdir.

Əvvəlki standarta əsasən, Qrup overlift öhdəliyini və anderlift aktivini ilkin tanınma zamanı xam neftin bazar qiymətini istifadə etməklə ölçürdü. Overlift/anderlift öhdəlikləri və aktivlərinin sonrakı ölçülməsi əlaqəli əməliyyat müqavilələrinin hesablaşma şərtlərindən asılı olaraq dəyişirdi. Bu cür şərtlər tərəflər arasında nağd hesablaşmaların aparılmasına icazə verirdisə, qalıqlar ilkin tanınmadan sonra hesabat tarixlərində ədalətli dəyərlə yenidən ölçülürdü. Xam neftin faktiki kəmiyyətinin çatdırılması (fiziki hesablaşma) vasitəsilə həll edilən istehsalda nisbətsizliklər isə, ilkin tanınmadan sonrakı dövrlərdə daha aşağı balans dəyəri və ya ədalətli dəyərlə ölçülürdü.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

15 saylı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilmiş gəlirlər" (davamı)

İstehsalatdakı nisbətsizliklərlə bağlı Qrup əsasən fiziki hesablaşmanı tətbiq edir. 15 saylı MHBS-nin tətbiqindən sonra, HPBS-lərin əməliyyat müqavilələrinin fiziki hesablaşma şərtləri overlift öhdəlikləri və anderlift aktivlərinin ölçülməsində aşağıdakı dəyişikliklərlə nəticələnmişdir:

- Overlift öhdəlikləri 37 saylı *"Ehtiyatlar, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər"* adlı MUBS-da verilən ehtiyatın tərifinə uyğundur. Bu tərifə əsasən, ehtiyat məbləği rəhbərliyin ən yaxşı ehtimallarına əsaslanmalıdır. Beləliklə, overlift öhdəliklərini ölçmək üçün Qrup maya dəyəri metodunu tətbiq etmiş və nisbətsizliyin məbləğini nəzərə alaraq Satışların maya dəyəri göstəricisinə düzəlişlər etmişdir.
- Anderlift aktivləri birgə əməliyyat iştirakçısına digər iştirakçıdan müəyyən kəmiyyətdə məhsul almaq hüququnu verir. Bu hüquq əvvəlcədən ödənilmiş forvard mal alışının ekvivalenti ola və ya əlavə faktiki ehtiyat üzrə hüquq hesab edilə bilər. Beləliklə bu aktivlərin uçotu analoji olaraq 2 saylı Mal-materiallar adlı MUBS əsasında müəyyənləşdirilməlidir. Anderlift aktivi daha aşağı maya dəyəri və ya xalis mümkün satış dəyəri ilə ölçülür.

(b) Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə aktivləri və öhdəlikləri üçün təqdim etmə tələbləri istisna olmaqla, 15 saylı MHBS-də yüklü olan və ya olması gözlənilən müştərilərlə müqavilələr üzrə xüsusi tələblər yoxdur. 37 saylı *Ehtiyatlar, Şərti Öhdəliklər və Şərti Aktivlər* adlı MUBS-un tələbləri yüklü müştərilərlə müqavilələrin müəyyən edilməsi və ölçülməsində tətbiq edilir.

15 saylı MHBS-nin qəbul edilməsindən sonra, Qrup 305 AZN müştərilərdən alınmış məbləğləri Ticarət və digər kreditor borcları sətrindən Müqavilə öhdəlikləri sətrinə yenidən təsnif etmişdir.

(c) Yüklü müqavilələrin təqdim edilməsi

Müqavilüqavilələrin təqdim edilməsi sonra, Qrup 305 AZN müştərilərdən alınmış məbləğləri Ticarət və digər kreditor borcları sətrindən Müqavilə öhdəlikləri sətrinə yenidən təsnif etmiş 37 saylı *Ehtiyatlar, Şələrin təqdim edilməsi sonra, Qr* adlı MUBS-un tərin təqdim edilməsi sonra, Qrup 305 AZN müştərilərdən alınmış məbləğləri Ticarət və digər

37 saylı MUBS-un eyniləşdirmə və ölçmə tələblərinə və 15 saylı MHBS-nin təqdimat tələblərinə riayət etmək məqsədilə 15 AZN məbləğində tanınmış zərər, öhdəliklər və xərclər üçün sair ehtiyatlar sətrində təqdim edilmişdir.

22 saylı MHBŞK şərhi "Valyuta əməliyyatları və avans ödənişləri"

Bu Şərh izah edir ki, avans məbləğinə aid olan əlaqəli aktivin, xərcin və ya gəlirin (və ya bunların bir hissəsinin) ilkin tanınmasında istifadə ediləcək spot valyuta məzənnəsinin müəyyənləşdirilməsində əməliyyat tarixi olaraq müəssisə tərəfindən avans ödənişindən irəli gələn qeyri-monetar aktiv və ya qeyri-monetar öhdəlik ilkin olaraq tanındığı tarix hesab edilir. Bir çox avans ödəniş və ya daxilolma olduqda, müəssisə hər bir avans ödəniş və ya daxilolma üçün əməliyyat tarixini müəyyən etməlidir. Bu Şərh Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

İnvestisiya əmlakının keçirilməsi – 40 saylı MUBS-a düzəlişlər

Düzəlişlər müəssisənin nə vaxt əmlakı, o cümlədən tikintisi və ya inkişafı tamamlanmamış əmlakı investisiya əmlakına aid etməli (və ya investisiya əmlakından çıxarılmalı) olduğunu aydınlaşdırmalıdır. Düzəlişlər göstərir ki, istifadə qaydasında dəyişiklik investisiya əmlakı anlayışına uyğun gəlməyə başlayanda (və ya artıq gəlməyəndə) və istifadə qaydasının dəyişməsinin sübutu mövcud olanda baş verir. Rəhbərliyin əmlakdan istifadə qaydasını dəyişmək niyyəti, istifadə qaydasının özünün dəyişməsi demək deyildir. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

2 saylı MHBS-yə düzəlişlər "Pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının təsnifatı və ölçülməsi"

BMUSK 2 saylı *"Pay alətləri əsasında ödəmə"* adlı MHBS-yə üç əsas sahəni əhatə edən düzəlişlər qəbul etmişdir: nağd vəsaitlər şəklində pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının ölçülməsinə hüquqların verilməsi şərtlərinin təsiri, mənbədə tutulan vergi öhdəlikləri üçün xalis ödəniş elementlərini nəzərdə tutan pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının təsnifatı və pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının şərtlərində dəyişikliklər nəticəsində onun təsnifatı nağd vəsaitlər şəklində ödənilən əməliyyatdan kapital şəklində ödənilən əməliyyata dəyişəndə uçot qaydası. Qəbul etdikdə, müəssisələr bu düzəlişləri əvvəlki dövrlərdə yenidən hesablamalar aparmadan tətbiq etməlidir, lakin düzəlişlərin üçünün də qəbul edilməsi və digər meyarların qarşılanması şərti ilə retrospektiv tətbiqə yol verilir. Qrupun hesablaşmaları pul vəsaitləri ilə aparılan səhmlərə əsaslanan ödənişlər üzrə uçot siyasəti düzəlişlərdə aydınlaşdırılan yanaşmaya uyğun gəlir. Bundan əlavə, Qrupun vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün xalis hesablaşmaların aparılmasını nəzərdə tutan, hesablaşmaları pul vəsaitləri ilə aparılan səhmlərə əsaslanan ödəmə əməliyyatı yoxdur və hesablaşmaları pul vəsaitləri ilə aparılan səhmlərə əsaslanan ödəmə əməliyyatlarına dair şərtlərə dəyişiklik etməmişdir. Beləliklə, düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

4 saylı MHBS-yə düzəlişlər: 9 saylı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-nin 4 saylı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS ilə birgə tətbiqi

Düzəlişlər 4 saylı MHBS-ni əvəz edən 17 saylı *"Sığorta müqavilələri"* adlı MHBS-nin tətbiq edilməsindən əvvəl maliyyə alətləri üzrə yeni standartın (9 saylı MHBS) tətbiq edilməsindən irəli gələn məsələləri əhatə edir. Düzəlişlər sığorta müqavilələri buraxan müəssisələr üçün iki opsion təqdim edir: 9 saylı MHBS-nin tətbiqindən müvəqqəti azadetmə və "örtmə" yanaşması. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

28 saylı MUBS-a düzəlişlər "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar – Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə əks etdirilən investisiya obyektlərinin ölçülməsinin hər bir investisiya üzrə xüsusi seçim olduğunun izahı"

Düzəlişlər izah edir ki, riskli kapital obyekti olan müəssisə və ya digər uyğun müəssisə ilkin tanınmada hər bir investisiya üçün xüsusi olaraq asılı və birgə müəssisələrə investisiyalarını mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə ölçməyi seçə bilər. Özü investisiya müəssisəsi olmayan bir müəssisənin investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisədə payı vardırsa, müəssisə, kapital metodunu tətbiq etdiyi zaman həmin investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə tərəfindən investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisənin törəmə müəssisələrdə paylarına tətbiq etdiyi ədalətli dəyər ölçmələrini saxlamağı seçə bilər. Bu seçim ayrıca olaraq hər bir investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə üçün aşağıdakı tarixlərdən daha gec olan tarixdə edilir: (a) investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisənin ilkin olaraq tanındığı tarixdə; (b) asılı və ya birgə müəssisə investisiya müəssisəsinə çevrildiyi tarixdə; və (c) investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə əvvəl əsas şirkət olduğu tarixdə. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

1 saylı MHBS Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi – İlk dəfə tətbiq edənlərin qısamüddətli azadetmələrinin ləğv edilməsi

1 saylı MHBS-də göstərilmiş qısamüddətli azadetmələr hazırda nəzərdə tutulan məqsədlərinə çatdığına görə silinmişdir. Düzəliş 1 yanvar 2018-ci ildən qüvvəyə minir. Düzəliş Qrupa tətbiq edilmir.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (davamı)

3 saylı MHBS Müəssisələrin birləşməsi – Birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyat olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərlə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələbləri tətbiq edilməlidir. Bunu etməklə, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür.

Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixinin 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Düzəlişlər Qrupun gələcək müəssisələrinin birləşməsinə tətbiq ediləcək.

11 saylı MHBS Birgə əməliyyatlar

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 saylı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi müəssisə təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzəlişlər izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülmür.

Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Hal-hazırda, bu düzəlişlər Qrupa tətbiq edilmir, lakin gələcək əməliyyatlara tətbiq edilə bilər.

12 saylı BMUS Mənfəət vergisi

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylana bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, sair məcmu gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir. Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, Qrup onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

23 saylı BMUS Borc öhdəlikləri üzrə xərclər

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə tamamlandığı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alındığını aydınlaşdırır.

Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çəkilmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, Qrup onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

3 saylı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi" – biznesin tərifi

Düzəlişlər izah edir ki, əməliyyat və aktivlərin inteqrasiya edilmiş toplusu, biznes hesab edilmək üçün, ən azından birlikdə nəticənin əldə edilməsi qabiliyyətinə əhəmiyyətli kömək edən ilkin komponent və müstəqil prosesi ehtiva etdirməlidir. Bundan əlavə izah edilir ki, biznes, nəticəni yaratmaq üçün tələb olunan bütün ilkin komponent və prosesləri ehtiva etdirmədiyi halda belə mövcud ola bilər. Belə ki, ilkin komponent və həmin komponentlərə tətbiq edilən proseslər "nəticə əldə etmək qabiliyyəti" deyil, "nəticənin əldə edilməsinə kömək etmək qabiliyyəti"nə malik olmalıdır.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (davamı)

Düzəlişlərdə göstərilir ki, əməliyyat və aktivlərin toplusunun satınalma tarixində nəticələri olmayanda, satınalınmış proses yalnız aşağıdakı hallardan birində müstəqil hesab oluna bilər: (a) satınalınmış komponentləri nəticələrə inkişaf etdirmək və ya çevirmək qabiliyyəti üçün əhəmiyyətli olanda, və (b) satınalınmış komponentlərə prosesi yerinə yetirmək üçün tələb olunan bacarıq, bilik və ya təcrübəsi olan mütəşəkkil işçi qüvvəsi, eləcə də mütəşəkkil işçi qüvvəsinin nəticəyə inkişaf etdirə və ya çevirə biləcəyi digər komponentlər daxil olanda. Əksinə, əməliyyat və aktivlərin toplusunun həmin tarixdə nəticələri olarsa, satınalınmış proses aşağıdakı hallardan birində müstəqil hesab oluna bilər: (a) nəticələrin istehsalına davam etmək qabiliyyəti üçün əhəmiyyətli olanda və satınalınmış komponentlərə prosesi yerinə yetirmək üçün tələb olunan bacarıq, bilik və ya təcrübəsi olan mütəşəkkil işçi qüvvəsi daxil olanda; və ya (b) nəticələrin istehsalına davam etmək qabiliyyətinə əhəmiyyətli kömək edəndə və ya unikal və ya cüzi hesab olunanda, ya da nəticələrin istehsalına davam etmək qabiliyyətində əhəmiyyətli xərc, səy və ya yubanma olmadan əvəz edilə bilməyəndə. Düzəlişlər nəticələr anlayışını daraldaraq, diqqəti müştərilərə təqdim edilən mallara və ya xidmətlərə, investisiya gəlirlərinə (məsələn, dividendlər və ya faizlər) və ya adi fəaliyyətdən digər gəlirlərə yönəltmişdir.

Satınalınmış əməliyyatlar və ya aktivlər toplusunun biznes olmadığını sadələşdirilmiş qaydada qiymətləndirilməsinə imkan yaratmaq üçün ixtiyari ədalətli dəyərin cəmləşməsi testi tətbiq edilmişdir. Müəssisələr cəmləşmə testini hər bir əməliyyat üzrə ayrıca tətbiq etməyi seçə bilərlər. Test bu halda keçilmiş hesab olunur ki, satınalınmış aktivlərin ədalətli dəyərinin demək olar ki, hamısı bir müəyyən edilə bilən aktiv və ya müəyyən edilə bilən oxşar aktivlər qrupu daxilində cəmləşmiş olsun. Test keçilərsə, əməliyyat və aktivlər toplusu biznes hesab olunmur və əlavə qiymətləndirmə tələb olunmur. Test keçilməsə və ya müəssisə testi keçirməkdən imtina edərsə, 3 saylı MHBS-nin adi tələbləri tətbiq edilməklə ətraflı qiymətləndirmə aparılmalıdır. Düzəlişlər satınalma tarixi 1 yanvar 2020-ci ildə və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünə aid olan müəssisələrin birləşməsi və ya aktivlərin satınalınması olan əməliyyatlara tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, müəssisələr əvvəlki dövrlərdə baş vermiş əməliyyatlara yenidən baxmalı deyil. Erkən tətbiqə yol verilir və bu fakt açıqlanmalıdır. Qrup düzəlişi qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək.

1 saylı MUBS və 8 saylı MUBS-a düzəlişlər

2018-ci ilin okttyabr ayında "əhəmiyyətli" anlayışının standartlar arasında uyğunlaşdırılması və tərifin müəyyən xüsusiyyətlərinə aydınlıq gətirmək üçün MUBSK 1 saylı *"Maliyyə Hesabatlarının təqdim edilməsi"* adlı MUBS-a və 8 saylı MUBS-a düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni tərifə əsasən "məlumatın göstərilməməsi və ya səhv göstərilməsi və ya qeyri-müəyyən olmasının ümumi məqsədli maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin müəyyən müəssisə haqqında maliyyə məlumatı təqdim edən maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərməsinə dair əsaslı ehtimal yaranarsa, bu cür məlumat əhəmiyyətli hesab olunur". Düzəlişlər izah edir ki, əhəmiyyətlilik məlumatın həcmi və ya xarakterindən (və ya hər ikisindən) asılıdır. Müəssisə məlumatın fərdi və ya digər məlumatlarla birləşdirilmiş halda maliyyə hesabatları baxımından əhəmiyyətli olub-olmamasını qiymətləndirməlidir. Düzəlişlər perspektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir və bu fakt açıqlanmalıdır. Əhəmiyyətli anlayışının tərifinə edilən dəyişikliklərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir, lakin "qeyri-müəyyən" ifadəsinin tərifə əlavə edilməsi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında məlumatın necə təqdim edilməsinin vacibliyini artıraraq əhəmiyyətliliklə bağlı qiymətləndirmələrin hansı şəkildə aparılmasına potensial təsir göstərə bilər.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tarixinə buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə (tətbiq edildikdə) onları qəbul etmək niyyətindədir.

16 saylı MHBS "İcarələr"

16 saylı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 saylı BMUS *"İcarələr"*, BMHŞK 4 *"Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi"* Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 saylı *"Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr"* Standartı və SŞK *"İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi"* 27 saylı Standartını əvəz edir. 16 saylı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə götürənlərdən bütün icarələri 17 saylı BMUS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə götürənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "azdəyərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompüterlər) və qısamüddətli lizinqlər (məsələn, icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə götürən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yəni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktivi istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktivi (yəni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə götürənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xərcini və istifadə hüququ aktivi üzrə köhnəlmə xərcini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə götürənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə götürən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanmasını istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 saylı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 saylı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənmir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 saylı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək.

1 yanvar 2019-cu il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün qüvvəyə minən 16 saylı MHBS icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 saylı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

<u>16 saylı MHBS-yə keçid</u>

Qrup 16 saylı MHBS-ni düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodu istifadə edərək qüvvəyə minmə tarixində qəbul etməyi planlaşdırır və ilkin tətbiqetmə tarixində müqavilənin icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını yenidən qiymətləndirməməyi müəssisəyə icazə verən praktiki məqsədəuyğun halı tətbiq etməyi seçəcək. Bundan əlavə, Qrup standart üzrə istisnaları ilkin tətbiq etmə tarixindən sonra 12 ay ərzində bitən icarə müqavilələrinə və əsas aktivi azdəyərli olan müqavilələrə tətbiq etməyi seçəcək. Hal-hazırda Qrup 16 saylı MHBS-nin təsirini qiymətləndirir.

17 saylı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında BMUSK tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 saylı *"Sığorta müqavilələri"* adlı MHBS-ni hazırladı. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 saylı MHBS 2005-ci ildə qüvvəyə minmiş 4 saylı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edəcək. 17 saylı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yəni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zəmanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 saylı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələri üçün uçot modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə ölçmə məqsədləri üçün əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə istinad edən 4 saylı MHBS-nin tələblərindən fərqli olaraq, 17 saylı MHBS mühasibat uçotunun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə geniş model təqdim edir. 17 saylı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələrin xüsusi uyğunlaşdırılması (dəyişkən haqq yanaşması).
- Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarı ilə qısamüddətli müqavilələrə.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar (davamı)

17 saylı MHBS 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 saylı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 saylı MHBS-ni və 15 saylı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

23 saylı BMHŞK şərhi "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin rejimi 12 saylı BMUS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 saylı BMUS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- Müəssisənin qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirib-keçirməməsi;
- Vergi uçotunun vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- Müəssisə vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- Müəssisə fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirməli olub-olmadığını müəyyənləşdirməlidir. Qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha yaxşı xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir. Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azadetmələri mümkündür. Qrup bu şərhi qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Qrup mürəkkəb transmilli vergi mühitində fəaliyyət göstərdiyi üçün Şərhin tətbiqi onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına və tələb olunan açıqlamalarına təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Şərhi vaxtında tətbiq etmək üçün zəruri olan məlumatları əldə etmək məqsədilə Qrup proses və prosedurları müəyyən etmək zərurəti qarşısında qala bilər.

9 saylı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 saylı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya sair məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 saylı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivi üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur.

Düzəlişlərə dair nəticələrin əsasında izah edilir ki, erkən xitam müqavilənin müddəti və ya müqavilə tərəflərinin nəzarəti xaricində olan hadisə, məsələn, müqavilənin erkən xitamına gətirib çıxaran qanun və ya qanunvericilikdə dəyişiklik nəticəsində baş verə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Qrup bu düzəlişin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

10 saylı MHBS-yə və 28 saylı MUBS-a düzəlişlər: "İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 saylı MHBS-nin və 28 saylı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 saylı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Biznes təşkil etməyən aktivin satışı və ya yatırılmasından irəli gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. MUBSK bu dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin müəssisə düzəlişləri erkən tətbiq edərsə, onları gələcək dövrlərə də tətbiq etməlidir. Qrup bu düzəlişləri qüvvəyə minəndə tətbiq edəcək.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar (davamı)

28 saylı MUBS-a düzəlişlər "Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli paylar"

Düzəlişlər izah edir ki, müəssisə 9 saylı *"Maliyyə alətləri"* adlı MHBS-ni iştirak payı metodu tətbiq olunmayan, lakin mahiyyətinə görə asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyanın hissəsini (uzunmüddətli pay) təşkil edən asılı və ya birgə müəssisədə uzunmüddətli paylara tətbiq edir. İzah 9 saylı MHBS-də gözlənilən kredit zərəri modelinin bu cür uzunmüddətli paylara tətbiq olunmasını nəzərdə tutduğu üçün uyğun hesab edilir.

Düzəlişlər həmçinin izah etmişdir ki, 9 saylı MHBS-ni tətbiq etdikdə müəssisə asılı və ya birgə müəssisənin heç bir zərərini və ya *28 saylı "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar"* adlı MUBS-un tətbiqindən irəli gələn asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyaya düzəlişlər kimi tanınmış xalis investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərini uçota almır.

Düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən qüvvəyə minir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Qrupun asılı və ya birgə müəssisədə bu cür uzunmüddətli paylarının olmamasını nəzərə alaraq, düzəlişlər onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməyəcək.

Plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma (19 saylı MUBS-a düzəlişlər)

19 saylı MUBS-a düzəlişlər hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma zamanı aparılan uçota aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, illik hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma baş verdikdə, müəssisədən aşağıdakılar tələb olunur:

- Plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən aktuar fərziyyələrdən istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün cari xidmət dəyərini müəyyən etmək
- Plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyi (aktivi) və bu müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən diskont dərəcəsindən istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün xalis faizi müəyyən etmək.

Düzəlişlər həmçinin izah edir ki, müəssisə ilk öncə aktivin yuxarı həddinin təsirini nəzərə almadan hesablaşma üzrə hər hansı keçmiş xidmətin dəyərini və ya qazanc və ya itkini müəyyən edir. Məbləğ mənfəət və ya zərərdə tanınır. Daha sonra, müəssisə plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonra aktivin yuxarı həddinin təsirini müəyyən edir. Xalis faizə daxil məbləğlər istisna olmaqla bu təsirdə hər hansı dəyişiklik sair məcmu gəlirdə tanınır. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrü başlayanda və ya ondan sonra edilən plana düzəlişə, sekvestr və ya hesablaşmaya tətbiq edilir. Erkən tətbiqə icazə verilir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək gəlir əldə edən və ya xərclər çəkən, əməliyyat nəticələri Qrupun rəhbərliyi tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlərə görə biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinə bölünmüş və dörd hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- Neft və qaz – neft və qaz məhsullarının hasilatını əks etdirir;
- Emal – xam neft və qaz kondensatının emalını əks etdirir;
- Tikinti – inzibati binaların və neft və qaz kondensatının hasilatı üçün aktivlərin tikintisini əks etdirir;
- Satış və paylaşdırma – xam neft, təbii qaz, neft məhsulları və qaz kondensatının nəqli və satışını əks etdirir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Yuxarıda göstərilən əməliyyat hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmlənməyib.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçünayrı ayrılıqda biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinin əməliyyatlarının nəticələrinə nəzarət edir. Əməliyyat seqmentləri arasında olan əməliyyatlara tətbiq edilən qiymətlər üçüncü tərəflərlə əməliyyatlarda olduğu kimi kommersiya əsasları ilə yaranır.

Rəhbərlik hər bir seqmentin fəaliyyətini vergidən sonrakı mənfəət göstəricisinə əsasən qiymətləndirir.

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişləri və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2018							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	3,120	5,021	779	102,135	143	–	**111,198**
Seqmentlər arası	2,495	622	795	27,276	450	(31,638)	**-**
Cəmi gəlirlər	**5,615**	**5,643**	**1,574**	**129,411**	**593**	**(31,638)**	**111,198**
Sair əməliyyat gəliri	194	403	26	377	13	(97)	**916**
Maliyyə gəliri	5	148	2	155	1,227	(1,325)	**212**
Məzənnə fərqi üzrə (zərərlər)/ gəlirlər (xalis)	(31)	(311)	(4)	15	13	(380)	**(698)**
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(1,008)	(4,118)	(294)	(126,883)	(84)	30,560	**(101,827)**
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(246)	(320)	(267)	(533)	(267)	123	**(1,510)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(793)	(154)	(123)	(228)	(105)	12	**(1,391)**
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(446)	(20)	(153)	(803)	(32)	271	**(1,183)**
Gözlənilən kredit (zərəri)/zərərinin qaytarılması	(153)	(5)	4	80	6	153	**85**
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	(155)	–	–	(7)	1	–	**(161)**
Mədən vergisi	(126)	–	–	–	–	–	**(126)**
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(74)	(18)	(3)	(31)	(74)	1	**(199)**
Amortizasiya xərci	–	(13)	(1)	(21)	(9)	1	**(43)**
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(301)	(32)	(131)	(44)	(5)	182	**(331)**
Kommunal xərclər	(16)	(276)	(2)	(82)	(3)	5	**(374)**
Öhdəlik və məsəflər üçün sair öhdəliklərdə dəyişiklik	(4)	(52)	(21)	(6)	–	–	**(83)**
Sair	(518)	(227)	(280)	(437)	(394)	600	**(1,256)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərərlər	(2)	(11)	(3)	(2)	3	–	**(15)**
Maliyyə xərcləri	(104)	(482)	(26)	(260)	(570)	316	**(1,126)**
Sosial xərclər	(9)	(7)	(2)	(5)	(82)	–	**(105)**
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	13	124	65	-	11	-	**213**
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	-	(17)	41	-	**24**
Mənfəət vergisi xərcləri	(612)	(110)	(118)	(82)	(74)	-	**(996)**
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	**1,229**	**162**	**243**	**597**	**209**	**(1,216)**	**1,224**

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş gəlir və xərclər daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatların silinməsini ifadə edir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişləri və eliminasiyalar (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	4,328	31	-	4,359
Birgə müəssisələrə investisiyalar	38	4,978	237	4	44	-	5,301
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	23,595	11,826	2,650	19,887	19,468	(24,950)	52,476
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	**23,633**	**16,804**	**2,887**	**24,219**	**19,543**	**(24,950)**	**62,136**
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	**(10,372)**	**(8,368)**	**(1,792)**	**(19,896)**	**(15,030)**	**17,266**	**(38,192)**
Kapital məsrəfləri (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri, BM və asılı müəssisələr	1,114	1,540	76	207	59	(18)	**2,978**
Əlavələr – törəmə müəssisələr	1,359	1,352	(9)	217	2	(102)	**2,819**
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (APMT biznesi) (Qeyd 39)	-	-	-	156	-	-	**156**
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (Avstriya biznesi) (Qeyd 39)	-	-	-	112	-	-	**112**
Cəmi kapital məsrəfləri	**2,473**	**2,892**	**67**	**692**	**61**	**(120)**	**6,065**

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili balansların silinməsini ifadə edir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir.

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişləri və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2017							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	2,052	4,979	1,000	84,523	17	–	**92,571**
Seqmentlər arası	2,260	583	581	18,815	450	(22,689)	–
Cəmi gəlirlər	**4,312**	**5,562**	**1,581**	**103,338**	**467**	**(22,689)**	**92,571**
Sair əməliyyat gəliri	472	49	17	359	167	(115)	**949**
Maliyyə gəliri	11	126	–	118	1,467	(1,605)	**117**
Məzənnə fərqi üzrə (zərərlər)/gəlirlər (xalis)	(37)	(66)	22	106	187	(102)	**110**
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(876)	(3,896)	(295)	(100,797)	(87)	21,575	**(84,376)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(515)	(177)	(116)	(216)	(75)	34	**(1,065)**
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(211)	(313)	(250)	(469)	(241)	113	**(1,371)**
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(377)	(26)	(133)	(887)	(34)	411	**(1,046)**
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(257)	(12)	(131)	(43)	(9)	174	**(278)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	(431)	(1)	(31)	(5)	–	–	**(468)**
Mədən vergisi	(123)	–	–	–	–	–	**(123)**
Kommunal xərclər	(17)	(229)	(2)	(91)	(3)	1	**(341)**
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(63)	(27)	(3)	(27)	(79)	1	**(198)**
Amortizasiya xərci	(1)	(15)	–	(18)	(8)	1	**(41)**
Ticarət və sair debitor borcları və sair maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi	(2)	(3)	(1)	(232)	(1)	–	**(239)**
Öhdəlik və məsrəflər üçün sair öhdəliklərdə dəyişiklik	19	3	3	(1)	(13)	–	**11**
Sair	(323)	(183)	(581)	(467)	(180)	422	**(1,312)**
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər	42	(11)	(2)	(12)	(43)	–	**(26)**
Maliyyə xərcləri	(91)	(155)	(26)	(231)	(636)	249	**(890)**
Sosial xərclər	(13)	(11)	(3)	(6)	(92)	–	**(125)**
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	9	388	90	3	33	–	**523**
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	–	–	–	135	(1)	–	**134**
Mənfəət vergisi xərcləri	(221)	(125)	(21)	(85)	28	–	**(424)**
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	**1,307**	**878**	**118**	**472**	**847**	**(1,530)**	**2,092**

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş gəlir və xərclər daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatların silinməsini ifadə edir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişləri və eliminasiyalar (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	–	–	–	4,555	16	–	**4,571**
Birgə müəssisələrə investisiyalar	33	4,697	238	4	50	–	**5,022**
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	21,582	10,436	2,290	21,637	16,559	(20,750)	**51,754**
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	**21,615**	**15,133**	**2,528**	**26,196**	**16,625**	**(20,750)**	**61,347**
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	**(9,092)**	**(7,437)**	**(1,523)**	**(22,523)**	**(12,840)**	**14,043**	**(39,372)**
Kapital məsrəfləri (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri, BM və asılı müəssisələr	716	1,030	37	339	170	(43)	**2,249**
Əlavələr – törəmə müəssisələr	1,062	1,610	58	534	3	–	**3,267**
AÇG HPBS-də əlavə payın alınması	3,059	–	–	–	–	–	**3,059**
UBEP-də 80%-lik payın alınması	506	–	–	–	–	–	**506**
Cəmi kapital məsrəfləri	**5,343**	**2,640**	**95**	**873**	**173**	**(43)**	**9,081**

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Konsolidasiya düzəlişləri kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili balansların silinməsini ifadə edir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlər üzrə daxilolmaları əks etdirir.

Coğrafi məlumat

Hər bir ayrıca ölkə üzrə gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2018	2017
İsveçrə	94,503	78,633
Azərbaycan	6,626	5,382
Türkiyə	4,972	4,925
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	2,352	1,324
Gürcüstan	1,124	1,185
Sair	1,621	1,122
Cəmi konsolidasiya edilmiş gəlirlər	**111,198**	**92,571**

Təhlil satışı həyata keçirən şirkətin qeydiyyata alındığı ölkəyə əsaslanır.

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Coğrafi məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Seqmentlər	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	2,186	–	–	56,275	1	**58,462**
Neft məhsullarının satışı, xalis	473	1,459	–	38,161	–	**40,093**
Neft-kimya məhsullarının satışı	–	3,441	–	453	–	**3,894**
Təbii qazın satışı	227	3	–	2,961	–	**3,191**
Digər gəlirlər	234	118	779	4,285	142	**5,558**
Cəmi	**3,120**	**5,021**	**779**	**102,135**	**143**	**111,198**
İsveçrə	–	–	–	94,503	–	**94,503**
Azərbaycan	3,120	50	779	2,536	141	**6,626**
Türkiyə	–	4,971	–	1	–	**4,972**
BƏƏ	–	–	–	2,352	–	**2,352**
Gürcüstan	–	–	–	1,122	2	**1,124**
Sair	–	–	–	1,621	–	**1,621**
Cəmi	**3,120**	**5,021**	**779**	**102,135**	**143**	**111,198**
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	3,117	4,993	607	101,509	136	**110,362**
Müəyyən vaxt ərzində köçürülmüş xidmətlər	3	28	172	626	7	**836**
Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən cəmi gəlirlər	**3,120**	**5,021**	**779**	**102,135**	**143**	**111,198**
Gəlirlər						
Kənar müştəri	3,120	5,021	779	102,135	143	**111,198**
Seqment-daxili	2,495	622	795	27,276	450	**31,638**
Cəmi	**5,615**	**5,643**	**1,574**	**129,411**	**593**	**142,836**
Düzəlişlər və silinmələr	(2,495)	(622)	(795)	(27,276)	(450)	**(31,638)**
Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən cəmi gəlirlər	**3,120**	**5,021**	**779**	**102,135**	**143**	**111,198**

Maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər və sığorta müqavilələri üzrə hüquqlar istisna olmaqla hər bir ölkə üzrə uzunmüddətli aktivlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2018	2017
Azərbaycan	30,659	27,883
Türkiyə	8,010	7,595
İsveçrə	770	1,030
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	555	141
Gürcüstan	524	599
Sair	294	204
Cəmi	**40,812**	**37,452**

Təhlil aktivlərin yerləşdiyi məkana əsaslanır.

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri

Fəaliyyətinin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, sair xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, dərəcəsindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində əsasən ABŞ dolları məzənnəsi ilə əlaqədar olaraq xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır (bu aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə).

Qrupun borc öhdəliklərinin və satışlarının əksər hissəsi, həmçinin xarici müştərilər üzrə debitor borcları ABŞ dolları ilə ifadə edilir.

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən əvvəlki mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, TL, GEL, CHF üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

2018	**Məzənnənin dəyişməsi (+/-)**	**Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir**
ABŞ dolları / AZN	14%/-3%	(510)/109
ABŞ dolları / TL	10.00%/-10.00%	(170)/170
Avro / AZN	14%/-3%	(151)/32
ABŞ dolları / GEL	11.00%/-11.00%	(28)/28
Avro / TL	10.00%/-10.00%	(15)/15
ABŞ dolları / CHF	7%/-7%	6/(6)

2017	**Məzənnənin dəyişməsi (+/-)**	**Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir**
ABŞ dolları / AZN	11.30%/-11.30%	(438)/438
ABŞ dolları / TL	10.00%/-10.00%	(155)/155
Avro / AZN	13.50%/-13.50%	(111)/111
Avro / ABŞ dolları	12.50%/-7.50%	(50)/30
ABŞ dollar / GEL	13.50%/-9.50%	(38)/27
Avro / TL	10.00%/-10.00%	(18)/18

Qrupun bütün sair valyutalar üzrə məzənnə dəyişikliklərinə məruz qalması riski əhəmiyyətli deyil.

(ii) Malların qiymət riski

Qrup neft bazarındakı qiymət dəyişikliklərinə görə müəyyən qiymət riskinə məruz qalır. Riski nəzərə alaraq Qrupun rəhbərliyi neft qiyməti riski və onun azaldılması ilə əlaqədar riskin idarə edilməsi strategiyasını tərtib və tətbiq etmişdir.

Neft alqı-satqısına dair proqnozlara əsaslanaraq Qrup qiymətləri fyuçers, satış razılaşmaları, opsionlar və kontraktlar vasitəsilə yaranacaq fərqlər üçün hedcinq edir.

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

Aşağıda təqdim edilən həssaslığın təhlili 31 dekabr 2018-ci il tarixinə mövcud olan törəmə qiymət riskinə əsaslanır. Cədvəldə göstərildiyi kimi, bütün sair göstəricilər sabit qalmaq şərti ilə neftin gələcək qiymətləri dəyişərsə, hedcinq uçotunun təsirindən sonra vergidən əvvəl mənfəət və kapital aşağıdakı kimi olacaq:

	İlin sonuna qiymətdə fərq	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir	Kapitala təsir
2018	5%/(5%)	111/(111)	111/(111)
2017	5%/(5%)	126/(126)	126/(126)

(iii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi Qrupu, əsasən LİBOR-un və EURİBOR-da olan dəyişikliklərə əsasən, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

Kreditlər və borc öhdəlikləri üzrə, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla, faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

2018	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+50/-15	25/(7)
Avro	+20/-1	2/(1)

2017	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+70/-8	34/(4)
Avro	+25/-1	2/(1)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, o cümlədən məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri daxil olmaqla, ticarət debitor borcları və kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	2018	2017
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	6,651	5,205
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	201	229
Depozitlər (Qeyd 8)	155	218
Ticarət və sair debitor borcları	7,372	8,831
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	-	174
Sair cari aktivlər	197	1,175
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	485	333
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 38)	1,105	1,279
Cəmi maksimal kredit riski	**16,166**	**17,444**
Maliyyə zəmanətləri – sair tərəflərin borcları üçün alınmış zəmanətlər (Qeyd 38)	(1,044)	(976)
Alınmış zəmanətləri çıxmaqla cəmi kredit riski	**15,122**	**16,468**

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də depozitləri 1,263 AZN (2017-ci il: 1,529 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir. Bundan əlavə, Dövlətin xəzinə hesabında Qrupun 75 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 36 AZN) məbləğində məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri yerləşdirilmişdir.

Ticarət debitor borcları əsasən xam neft, neft məhsulları və təbii qaz satışına görə yerli və xarici müştərilər, o cümlədən əlaqəli tərəflərlə yaranmış balanslardan ibarətdir. SOCAR, Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan müəyyən müştəriləri, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən Azərenerji ASC və AZAL QSC kimi ictimai əhəmiyyətli müəssisələri xam neft, neft məhsulları və təbii qazla fasiləsiz təchizatını təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Qrupun bu müştərilərlə münasibətlərinə tətbiq edilən faktiki hesablaşma şərtləri Azərbaycan Hökumətinin qəbul etdiyi sosial və iqtisadi qərarlardan əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Qrupun özəl sektorda fəaliyyət göstərən müştərilər və əlaqəli olmayan sair üçüncü şəxslərlə ticarət balansından yaranan kredit riski onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldılır. Qrupun rəhbərliyi gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borclar üçün konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə Qrup mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində cəmi 1,044 AZN (3,252 milyon TL) (2017-ci il: 976 AZN (2,169 milyon TL)) məbləğində zəmanət məktubu və bank zəmanətləri SOCAR Turkey Energy A.Ş. ("STEAŞ") şirkətinin müəyyən yerli və xarici müştəriləri və təchizatçılardan qəbul təqdim edilmişdir.

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı)

Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara bölmüşdür:

31 dekabr 2018-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Defolta uğramış
Kassada olan pullar istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5,388	1,263	–	–
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	201	–	–	–
Depozitlər (Qeyd 8)	155	–	–	–
Ticarət və sair debitor borcları	6,143	463	633	133
Sair cari aktivləri	–	197	–	–
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	–	485	–	–
Cəmi	**11,887**	**2,408**	**633**	**133**

31 dekabr 2017-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi Dəyərsizləşmiş
Kassada olan pullar istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3,676	1,529	–	–
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	229	–	–	–
Depozitlər (Qeyd 8)	218	–	–	–
Ticarət və sair debitor borcları	6,865	170	980	816
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	–	174	–	–
Sair cari aktivləri	–	1,175	–	–
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	–	333	–	–
Cəmi	**10,988**	**3,381**	**980**	**816**

2018-ci il üçün standart səviyyə yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borc xidməti göstərən qarşı tərəfləri əhatə edir. Bundan əlavə, bu maliyyə aktivləri normal olaraq azad kredit reytinqinə və ya kifayət qədər təminatlı olan kredit reytinqinə malikdir. Qeyri-standart səviyyə yaxşı maliyyə vəziyyəti olan digər borcalanlardan yaranan alacaqlar və vaxtı keçməmiş yaxşı borc xidməti ilə təmsil olunmaqdadır. Qrup, ümumiyyətlə ödəmələrin 90 gün gecikdiyi təqdirdə bu alacaqların maliyyə öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi kimi hesab edir.

2017-ci il üçün standart səviyyə yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borc xidməti göstərən qarşı tərəfləri əhatə edir. Bundan əlavə, bu maliyyə aktivləri normal olaraq azad kredit reytinqinə və ya kifayət qədər təminatlı olan kredit reytinqinə malikdir. Qeyri-standart səviyyə yaxşı maliyyə vəziyyəti olan digər borcalanlardan yaranan alacaqlar və vaxtı keçməmiş yaxşı borc xidməti ilə təmsil olunmaqdadır.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm normal, həm də stressli şəraitdə, qəbul edilməyən zərərlər çəkməyərək və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmayaraq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövriyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlarına gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

Qrupun maliyyə öhdəlikləri törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan son ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2018-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditor borcları	11,642	-	-	-	**11,642**
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	-	157	-	827	**984**
Sair cari öhdəliklər	-	355	-	-	**355**
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	2,659	1,694	7,086	3,565	**15,004**
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	614	77	**691**
Satış opsionu öhdəlikləri	-	-	2,713	-	**2,713**
Verilmiş maliyyə zəmanətləri	-	-	1,105	-	**1,105**
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	**14,301**	**2,206**	**11,518**	**4,469**	**32,494**

31 dekabr 2017-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditor borcları	11,974	-	-	-	**11,974**
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	-	147	-	-	**147**
Sair cari öhdəliklər	-	653	-	-	**653**
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	4,517	1,884	6,496	5,642	**18,539**
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	492	13	**505**
Satış opsionu öhdəlikləri	-	-	2,719	-	**2,719**
Verilmiş maliyyə zəmanətləri	-	-	1,279	-	**1,279**
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	**16,491**	**2,684**	**10,986**	**5,655**	**35,816**

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumət, investor və kreditorun biznes fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	2018	2017
Cəmi borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	13,672	15,511
Cəmi kapital	23,944	21,975
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	(6,640)	(5,217)
Cəmi idarə edilən kapital	**30,976**	**32,269**

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kapitalın idarə edilməsi (davamı)

Qrupdan vaxtaşırı olaraq dövlət büdcəsinə və Azərbaycan Hökuməti tərəfindən maliyyələşdirilən müxtəlif layihələrə vəsait köçürməsi tələb olunur. İl ərzində Qrupun kapitalın idarə edilməsi üzrə yanaşmasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2018-ci il	
	Balans dəyəri	**Ədalətli dəyər**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	6,640	6,640
Depozitlər (Qeyd 8)	151	151
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	201	201
Ticarət və sair debitor borcları	6,606	6,606
Sair cari aktivlər	851	851
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,323	1,282
Cəmi maliyyə aktivləri	**15,772**	**15,731**
Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 19)	(11,642)	(11,642)
Sair cari öhdəlikləri (Qeyd 25)	(355)	(355)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(4,013)	(4,013)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(9,659)	(9,629)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(157)	(157)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi	(529)	(529)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(781)	(671)
Satış opsionu öhdəlikləri (Qeyd 35)	(2,713)	(2,713)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**(29,849)**	**(29,709)**

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

	31 dekabr 2017-ci il	
	Balans dəyəri	**Ədalətli dəyər**
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	5,217	5,217
Depozitlər (Qeyd 8)	218	218
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	229	229
Ticarət və sair debitor borcları	8,015	8,015
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	174	174
Sair cari aktivlər	1,534	1,534
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	685	618
Cəmi maliyyə aktivləri	**16,072**	**16,005**
Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 19)	(11,974)	(11,974)
Sair cari öhdəlikləri (Qeyd 25)	(653)	(653)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(5,998)	(5,998)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(9,513)	(9,279)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	(147)	(147)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(647)	(543)
Satış opsionu öhdəlikləri (Qeyd 35)	(2,719)	(2,719)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**(31,651)**	**(31,313)**

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

(i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri, əsas etibarı ilə bu alətlərin cari ödəmə müddətlərinə görə, balans dəyərlərini təxmin edir;

(ii) Uzunmüddətli sabit və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi kredit ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2018-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari aktivlər	**654**	241	413	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	**805**	57	167	581
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari öhdəliklər	**(355)**	-	(355)	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli öhdəliklər	**(97)**	(5)	(92)	-
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borcları	**1,211**	-	1,211	-
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	**6,640**	6,640	-	-
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	**201**	201	-	-
Depozitlər	**151**	-	151	-
Ticarət və sair debitor borcları	**5,395**	-	-	5,395
Sair cari aktivlər	**197**	-	-	197
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	**477**	-	-	477
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditor borcları	**(11,642)**	-	-	(11,642)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	**(4,013)**	-	-	(4,013)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	**(9,629)**	(356)	-	(9,273)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	**(686)**	-	-	(686)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	**(574)**	-	-	(574)
Satış opsionu üzrə öhdəliklər	**(2,713)**	-	-	(2,713)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2017-ci il tarixində aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş aktivlər				
Sair cari aktivlər	**689**	8	681	–
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	**174**	174	–	–
Ədalətli dəyərlə ölçülmüş öhdəliklər				
Sair cari öhdəliklər	**(593)**	(200)	(393)	–
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	**(138)**	–	(138)	–
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	**5,217**	5,217	–	–
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	**229**	229	–	–
Depozitlər	**218**	–	218	–
Ticarət və sair debitor borcları	**8,015**	–	–	8,015
Sair cari aktivlər	**845**	–	–	845
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	**618**	–	–	618
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditor borcları	**(11,974)**	–	–	(11,974)
Sair cari öhdəliklər	**(60)**	–	–	(60)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	**(5,998)**	–	–	(5,998)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	**(9,279)**	(318)	–	(8,961)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	**(147)**	–	–	(147)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	**(405)**	–	–	(405)
Satış opsionu üzrə öhdəliklər	**(2,719)**	–	–	(2,719)

Qrup, sağlam likvidlik mövqeyini qoruyub saxlamaq üçün ticarət və digər debitor borclarına faktor etməyə başlayıb. Beləliklə, hesabat tarixində SMGƏD ilə tanınan borc alətlərinin ədalətli dəyərini qiymətləndirmək üçün birbaşa və ya dolayı yolla müşahidə edilə bilən məlumatları mövcud olmuşdur. Bu səbəbdən, 1,211 AZN məbləğində alətlər 31 dekabr 2017-ci ilə 3-cü səviyyədən 31 dekabr 2018-ci ilə 2-ci səviyyəyə köçürülmüşdür.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 9 saylı MHBS əsasında təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri aşağıda göstərilir:

	Amortizasiya edilmiş dəyər	SMGƏD	MZƏD
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6,640	–	–
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	201	–	–
Depozitlər	151	–	–
Ticarət və sait debitor borcları	5,395	1,211	–
Sair cari maliyyə aktivləri	27	100	724
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	485	–	838
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	**12,899**	**1,311**	**1,562**

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Müəssisənin normal fəaliyyətindən kənar əməliyyatlar

9 fevral 2018-ci ildə Qrup, TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də 7 faiz kapital payı əldə etmək məqsədilə asılı müəssisəsi olan Cənub Qaz Dəhlizi (CQD) ilə alqı-satqı razılaşmasını (ASR) imzalamışdır. ASR-yə uyğun olaraq, Qrup həmçinin CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-dən olan kreditlər üzrə debitor borclarının 7 faizini əldə etmişdir. Maliyyə aktivlərinin alınması üçün ümumi məbləğin ədalətli dəyəri 665 AZN (392 milyon ABŞ dolları) təşkil etmişdir ki, bundan 161 AZN (95 milyon ABŞ dolları) 22 fevral 2018-ci il tarixində ödənilmişdir. 505 AZN (297 milyon ABŞ dolları) məbləğində qalan vəsait illik faiz dərəcəsi 5.74 faiz olan alış üzrə uzunmüddətli təxirə salınmış faiz hesablanan borc kimi tanınmışdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan dövr ərzində Qrup alış üzrə uzunmüddətli təxirə salınmış borc ilə bağlı 24 AZN məbləğində faiz xərcini çəkmişdir.

Əməliyyat tarixində Qrup, 9 saylı MHBS-yə uyğun olaraq 909 AZN (535 milyon ABŞ dolları) məbləğində olan maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərdə tanımışdır. Qrup bu satınalmanı ümumi nəzarətdə olan əməliyyat kimi qiymətləndirmişdir, çünki hər iki tərəf yekun olaraq Azərbaycan Hökuməti tərəfindən nəzarət olunur. Maliyyə aktivlərinin satıalınması SOCAR və CQD arasında hasilat əməliyyatıdır. Bu səbəblə əlaqəli olmayan səhmdarın payına düşən - 124 AZN məbləğində reallaşdırılmamış gəlir məbləği əlaqəli olmayan səhmdarın payı dəyərində səhmdar kapitalının tərkibində yekun nəzarət edən tərəfin kapital qoyuluşu kimi tanınmışdır (Qeyd 27).

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrup cəmi 969 AZN məbləğində olan ədalətli dəyərdə kapital payını və amortizasiya olunmuş dəyərdə olan kreditlər üzrə debitor borcları məbləği digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri kimi tanımışdır (Qeyd 14).

Baş rəhbərliyə ödənişlər

Qrupun baş rəhbərliyinə SOCAR Prezidenti və on iki Vitse-prezident daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar, eləcə də Qrupun müəyyən şirkətlərində Direktorlar şurasının üzvləri olduqlarına görə ödənişlər almaq hüququna malikdirlər. 2018-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 1.282 AZN (2017-ci il: 1.153 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə əhəmiyyətli balanslara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə balanslar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət debitor borclarının ümumi məbləği		113	86
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar		(41)	(7)
Sair debitor borcları		44	62
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri		–	467
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		1,227	–
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri		182	–
Depozit		36	–
Alınmış avanslar		(11)	–
HPBS-dəki payın satışı üçün alınmış avanslar	34	–	(4,313)
ABB qarşısında borc öhdəlikləri (3 faizdən 4 faizdək sabit faiz dərəcəsi ilə)		(451)	–
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəlikləri		(315)	–
Metanol zavodunu üçün təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi		(62)	–
Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinə (AİŞ) ödəniləcək istiqraz		(163)	–
Ticarət və sair kreditor borcları		(280)	(851)
CQD-yə təxirə salınmış ödəniləcək ödəniş öhdəliyi		–	(529)
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna (ARDNF) ödəniləcək vergilər	21	(255)	–
ARDNF-a ödəniləcək istiqraz		(1,128)	–
ARDNF-a ödəniləcək digər məbləğlər		(2,870)	–

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə balanslar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışları	640	261
Neft məhsullarının satışları	396	6
Göstərilmiş xidmət	3	55
Əlaqəli tərəflərdən olan kreditlər üzrə faiz	(59)	–
Kommunal xidmətlərlə bağlı xərclər	(67)	(5)
Sair əməliyyat xərcləri	(40)	(10)
Sair əməliyyat gəliri	206	–
Sosial xərclər	(19)	–
Nəqliyyat xərcləri	(111)	(336)
Təhlükəsizlik xərcləri	(10)	–
Əmlak, tikili və avadanlıqlar və mal-material ehtiyatlarının alınması	(17,275)	(874)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	–	106
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	–	84

31 dekabr 2017-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə balanslar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət debitor borclarının ümumi məbləği		151	68
Ticarət və sair debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar		(99)	(2)
Sair debitor borcları		–	13
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri		–	250
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		1,529	–
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri		234	–
Alınmış avanslar		(100)	–
HPBS-də payın satışı üzrə alınmış avanslar	34	–	(4,076)
ABB qarşısında borc öhdəlikləri (3 faizdən 4 faizədək sabit faiz dərəcələri ilə)		(326)	–
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəlikləri		(1,194)	–
Metanol zavodu üçün təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi		(62)	–
Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinə (AİŞ) ödəniləcək istiqraz		(157)	–
Ticarət və sair kreditor borcları		(248)	(777)
Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fonduna (ARDNF) ödəniləcək vergilər	21	(255)	–
ARDNF-a ödəniləcək istiqraz		(784)	–
ARDNF-a ödəniləcək sair kreditor borcları		(1,902)	–

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışları	673	180
Neft məhsullarının satışları	479	9
Göstərilmiş xidmət	3	120
Əlaqəli tərəflərdən olan kreditlər üzrə faiz	(67)	–
Kommunal xidmətlərlə bağlı xərclər	(64)	(3)
Sair əməliyyat xərcləri	(28)	(15)
Sair əməliyyat gəliri	250	–
Sosial xərclər	(29)	–
Nəqliyyat xərcləri	(104)	(292)
Ekoloji xidmət və ətraf mühitin qorunması	–	(1)
Təhlükəsizlik xidmətləri	(10)	–
Əmlak, tikili və avadanlıqlar və mal-material ehtiyatlarının alınması	(9,069)	(691)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	–	132
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	–	89

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların aparılması şərtləri və qaydaları

Dövlətə və dövlət nəzarəti altında olan müəssisələrə satışlar və onlardan alışlar Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tənzimlənən bazar qiymətləri ilə həyata keçirilir. İlin sonuna olan balanslar təminatlı deyildirlər və hesablaşmalar köçürmə yolu ilə aparılır. Əlaqəli tərəflərlə olan debitor və ya kreditor borcları üzrə heç bir zəmanət təmin olunmamışdır.

Qrupun əlaqəli tərəflər qarşısında 31 dekabr 2018 və 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ödəniləcək istiqrazları:

İstiqraz sahibi	Kupon dərəcəsi	Bitmə tarixi	2018	2017
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	LIBOR + 1%	30 dekabr 2027-ci il	163	157
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024-cü il	430	484
ARDNF	LIBOR + 1.335%	30 dekabr 2027-ci il	286	299
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029-cu il	412	–
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			**1,291**	**940**

8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər

	2018	2017
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	5,139	4,167
AZN ilə bank qalıqları	1,076	461
AVRO ilə bank qalıqları	273	100
TL ilə bank qalıqları	48	213
CHF ilə bank qalıqları	45	129
Sair valyuta ilə bank qalıqları	70	135
Kassada olan pul vəsaitləri	6	12
GKZ	(17)	–
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	**6,640**	**5,217**

8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il və 2017-ci il tarixlərinə AZN ilə ifadə edilmiş bank qalıqlarına ümumi məbləği, müvafiq olaraq, 35 AZN və 34 AZN olan Xalq Bankda yerləşdirilmiş tələbli depozitlər daxildir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə bu depozitlər üçün faiz dərəcəsi 3 faiz təşkil etmişdir. Tələbli depozitlərin ilkin müddəti altı aydan azdır.

Depozitlər

31 dekabr 2018-ci il tarixində, müddətli depozitlərə cəmi 155 AZN məbləğində müddəti bir il, müqavilə üzrə sabit faiz dərəcələri illik 1 faizdən 1.6 faizədək olan müddətli depozitlər daxildir.

31 dekabr 2017-ci il tarixində müddətli depozitlərə cəmi 218 AZN məbləğində müddəti altı aydan bir ilə qədər dəyişən, müqavilə üzrə sabit faiz dərəcələri illik 1 faizdən 6 faizədək olan müddətli depozitlər daxildir.

1 yanvar 2018-ci və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində Qrup depozitlər üzrə 4 AZN məbləğində GKZ tanımışdır.

9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

31 dekabr 2018-ci il tarixində məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri əsas etibarı ilə iki girov hesabından təşkil olunmuşdur. Qrup Azərkimya zavodunun modernizasiya prosesi ilə bağlı olan xarici alışlar üçün Azərbaycan Beynəlxalq Bankında geri qaytarılmayan akkreditivlər kimi 93 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 129 AZN) məbləğində məhdudlaşdırılmış pul vəsaiti yerləşdirmişdir. 31 dekabr 2018-ci il (31 dekabr 2017-ci il: 36 AZN) tarixində Qrupun ƏDV-nin alınması, qeydiyyata alınması və hərəkəti və dövlət büdcəsinə ödənilməsi ilə bağlı 75 AZN məbləğində ƏDV depozit hesabı olmuşdur. Bundan əlavə, Qrup STEAŞ-ın 13 faiz səhmləri ilə əlaqədar Satış Opsionu Razılaşmasına uyğun olaraq Goldman Sachs International-a (GSI) ödəniləcək minimal ödəniş üçün zəmanət olaraq Deutsche Bank-da 63 AZN (37 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2017-ci il: 63 AZN) məbləğində məhdudlaşdırılmış pul vəsaiti yerləşdirmişdir (Qeyd 35).

10. Ticarət və sair debitor borcları

	2018	2017
Ticarət debitor borcları	7,204	8,647
Digər debitor borcları	168	184
Çıxılsın: GKZ	(766)	(816)
Cəmi maliyyə debitor borcları	**6,606**	**8,015**
Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV	885	967
Avans ödənişləri	623	771
Alınacaq vergilər	151	119
Anderlift neft qalığı	90	127
Sair	40	8
Cəmi ticarət və sair debitor borcları	**8,395**	**10,007**

Ticarət debitor borcları əsasən Qrupun müştərilərinə satılmış xam neft, neft məhsulları və təbii qaza görə alınacaq borcları əks etdirir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində 7,016 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 7,370 AZN) məbləğində maliyyə debitor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur.

44 AZN məbləğində olan debitor borcları daxili tələbatı ödəmək məqsədilə təbii qazın və məişət yanacağının satışlarından əmələ gələn zərərlərin kompensasiyası üçün verilən dövlət qrantından ibarətdir.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixinə alışlar üzrə əvəzləşdirilməmiş ƏDV-ni əks etdirir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

10. Ticarət və sair debitor borcları (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə ticarət debitor borcları üzrə GKZ ehtiyatında/çəkilmiş zərər ehtiyatında hərəkət göstərilir:

	2018	2017
31 dekabr 2017-ci il	**816**	**588**
9 saylı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	35	-
1 yanvar 2018-ci il	**851**	**588**
Cari il üçün GKZ /çəkilmiş zərər üçün ehtiyat	19	262
Kredit zərəri/dəyərsizləşmə ehtiyatının qaytarılması	(54)	(23)
Silinmə	(24)	-
Məcmu məzənnə fərqi	(26)	(11)
31 dekabr	**766**	**816**

31 dekabr 2018-ci il tarixində 133 AZN məbləğində maliyyə debitor borcları 9 saylı MHBS-yə uyğun olaraq defolta uğramışdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixində 980 AZN məbləğində ticarət debitor borclarının vaxtı keçmiş, lakin 39 saylı MUBS əsasında dəyərsizləşməmişdir.

11. Mal-material ehtiyatları

	2018	2017
Yolda olan mallar	1,045	2,526
Hazır mallar	725	1,129
Xammal və ehtiyat hissələri	594	547
Xam neft	408	453
Tamamlanmamış işlər	142	125
Sair	65	30
Cəmi mal-material ehtiyatları	**2,979**	**4,810**

12. Sair cari aktivlər

Sair cari maliyyə aktivləri

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində sair cari maliyyə aktivləri əsasən kreditlər üzrə alınacaq borc məbləğləri, törəmə alətlər və SMGƏD ilə tanınan kapital investisiyalarından ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun marja depozitlərinə və maliyyə törəmə alətləri ilə bağlı qalıqları 691 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 917 AZN) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun 100 AZN məbləğində SMGƏD ilə tanınan kapital investisiyaları olmuşdur.

13. Sair uzunmüddətli aktivlər

31 dekabr 2018-ci il tarixində sair uzunmüddətli aktivlər əsasən 1,705 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1,033 AZN) məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqların alınması üçün edilmiş uzunmüddətli əvvəlcədən ödənişləri, 22 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 34 AZN) məbləğində uzunmüddətli əvvəlcədən ödənilmiş xərcləri və 113 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 3 AZN) məbləğində ƏDV üzrə uzunmüddətli debitor borcları əks etdirir.

14. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri əsasən əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq borc məbləğlərindən, MZƏD ilə tanınan kapital investisiyasından və törəmə alətlərdən təşkil olunmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri TANAP Doğalgaz İletim A.Ş-dən, müvafiq olaraq, 581 AZN və 388 AZN məbləğində 7 faizlik iştirak payın alışının ədalətli dəyərindən və kreditlər üzrə debitor borclarından ibarətdir (Qeyd 7).

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun asılı müəssisələrdən olan kreditlər üzrə borcları 70 AZN-ə (31 dekabr 2017-ci il: 71 AZN) bərabərdir.

Riskləri hedcinq etmək məqsədilə Qrup bir sıra əmtəə svopları, əmtəə fyuçersləri və valyuta fyuçerslərindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrup 224 AZN (2017-ci il: 345 AZN) məbləğində fiziki mövqelər üzrə realizasiya edilməmiş ədalətli dəyər gəlirlərini tanımış, bu isə öz növbəsində hedc uçotundan istifadə edilməklə tanınan aktivlərin ədalətli dəyəridir. Ədalətli dəyər bazar dəyəri ilə alış və satış müqavilələrindəki sabit dəyər arasındakı fərq əsasında müəyyən edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

15. Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Əmlak, tikili və avadanlıqların balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Neft və qaz əmlakı və avadanlığı	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlıqları	Sair	İşlənmə xərcləri	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2017-ci il	3,163	17,270	3,590	473	1,715	2,695	2,832	31,738
Əlavələr	78	1,070	800	322	33	484	1,585	4,372
AÇG HPBS-də əlavə payın alınması (Qeyd 39)	–	3,059	–	–	–	–	–	3,059
UBEP-də 80 faiz pay ilə əlaqədar tanınan Əmlak, tikili və avadanlıqlar (Qeyd 39)	–	401	–	–	–	–	–	401
Silinmələr	(63)	(30)	(43)	(4)	(29)	–	(32)	(201)
Köçürmələr	447	285	286	41	(5)	(11)	(1,043)	–
Hesabat valyutasına çevirmə	(99)	(336)	(151)	(20)	(90)	(113)	(80)	(889)
31 dekabr 2017-ci il	3,526	21,719	4,482	812	1,624	3,055	3,262	38,480
Əlavələr	27	1,726	145	123	51	128	2,382	4,582
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalmalar (APMT biznesi) (Qeyd 39)	–	–	80	–	17	–	1	98
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalmalar (Avstriya biznesi) (Qeyd 39)	86	–	14	–	1	–	–	101
Silinmələr	(23)	(35)	(94)	–	(25)	–	(53)	(230)
Köçürmələr	153	3,622	192	28	194	(3,183)	(1,006)	–
Hesabat valyutasına çevirmə	(74)	(18)	(401)	48	(222)	–	(216)	(883)
31 dekabr 2018-ci il	3,695	27,014	4,418	1,011	1,640	–	4,370	42,148
Köhnəlmə və dəyərsizləşmə								
1 yanvar 2017-ci il	(1,098)	(7,617)	(1,759)	(9)	(744)	–	(395)	(11,622)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(134)	(568)	(299)	(37)	(65)	–	–	(1,103)
Silinmələr	43	25	25	1	25	–	–	119
Dəyərsizləşmə (Qeyd 29)	(68)	(394)	–	–	(2)	–	(4)	(468)
Köçürmələr	7	(5)	(1)	–	(1)	–	–	–
Hesabat valyutasına çevirmə	34	143	69	–	17	–	–	263
31 dekabr 2017-ci il	(1,216)	(8,416)	(1,965)	(45)	(770)	–	(399)	(12,811)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(145)	(886)	(292)	(50)	(58)	–	–	(1,431)
Silinmələr	5	42	47	–	11	–	–	105
Dəyərsizləşmə (Qeyd 29)	(25)	(101)	–	(7)	–	–	(28)	(161)
Dəyərsiləşmənin qaytarılması	–	187	–	–	–	–	–	187
Köçürmələr	4	(11)	7	–	–	–	–	–
Hesabat valyutasına çevirmə	8	4	192	1	17	–	–	222
31 dekabr 2018-ci il	(1,369)	(9,181)	(2,011)	(101)	(800)	–	(427)	(13,889)
Xalis qalıq dəyəri								
1 yanvar 2017-ci il	2,065	9,653	1,831	464	971	2,695	2,437	20,116
31 dekabr 2017-ci il	2,310	13,303	2,517	767	854	3,055	2,863	25,669
31 dekabr 2018-ci il	2,326	17,833	2,407	910	840	–	3,943	28,259

15. Əmlak, tikili və avadanlıqlar (davamı)

2018-ci il ərzində Qrup əsasən aktivlərin tikintisi ilə bağlı olan 117 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 77 AZN) məbləğində maliyyə xərclərini kapitallaşdırmışdır.

2018-ci il ərzində Qrup müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalınma nəticəsində 199 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 3,460 AZN) məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqlar istisna olmaqla 4,582 AZN (2017-ci il: 4,372 AZN) məbləğində aktivlər almışdır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun dəyəsizləşmə xərci əsasən 129 AZN (2017-ci il: 391 AZN) məbləğində mənfəət gətirməyən Azərbaycan Respublikasında yerləşən neft yataqlarına edilən investisiyalarla bağlı olan neft-qaz əmlakları və avadanlıqlarının və tamamlanmamış tikintinin silinməsindən ibarətdir. Qrupun neft-qaz seqmentinə aid olan dəyərsizləşmə zərəri sair əməliyyat xərclərində tanınmışdır. Qrup mənfəət gətirməyən yataqlardan gələcəkdə iqtisadi fayda əldə ediləcəyini gözləmir və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə neft yataqlarının bərpa edilə bilən məbləği sıfırdır (31 dekabr 2017-ci il: sıfır).

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Azərbaycan Respublikasında yerləşən neft-qaz yatağında tanınmış 187 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması Qrupun neft-qaz seqmentinə aiddir. Dəyərsizləşmənin qaytarılmasına ehtiyatların artması və ümumi iqtisadi mühitin yaxşılaşması kimi amillər səbəb olmuşdur. Qrup dəyərsizləşmənin qaytarılmasını sair əməliyyat gəlirində tanımışdır. Göstərilən PVYV üçün istifadə dəyərinin hesablanması daha çox aşağıdakı fərziyyələrə həssasdır:

Diskont dərəcəsi: Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozlarına tətbiq edilən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsi 16.06 faiz olmuşdur. Diskont dərəcəsinin hesablanması Qrup ilə bağlı xüsusi vəziyyətlərə və əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır və kapitalın orta çəkili dəyərindən ("KOÇD") irəli gəlir. KOÇD hesablanarkən kapitalın dəyəri oxşar qrup məlumatlarından istifadə etməklə təxmin edilir və borcun dəyəri Qrupun xidmət etməli olduğu faiz hesablanan borc öhdəliklərinə əsaslanır. Xüsusi risklər ayrı-ayrı beta amillərini, bazar riskini və Qrupun həcmini tətbiq etməklə nəzərə alınır. Beta amilləri ictimaiyyətə açıq olan bazar məlumatlarına əsasən hər il qiymətləndirilir. Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş KOÇD rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, bu cari dəyərsizləşmənin qaytarılması məbləğinin 57 AZN azalması və 57 AZN məbləğində əlavə dəyərsizləşmənin qaytarılması ilə nəticələnərdi.

Təbii qaz və xam neft qiymətləri: Təbii qaz qiymətləri xam neft qiymətlərindən və digər məlumatlardan asılı olaraq sabit və ya dəyişkən olan uzunmüddətli satış müqavilələrinin müddəaları əsasında hesablanır. Təbii qazın qiymətləri rəhbərliyin cari təxminlərindən 10 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, bərpa edilə bilən məbləğ müvafiq olaraq 193 AZN çox/az olardı. Bərpa edilə bilən məbləğdə dəyişiklik, qiymətlər 10 faiz daha yüksək olduğu təqdirdə, 193 AZN məbləğində əlavə dəyərsizləşmənin qaytarılması və qiymətlər 10 faiz daha aşağı olduğu təqdirdə, 193 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnərdi.

Əsaslı məsrəflər: Təxmin edilən istehsal həcmlərini saxlamaq üçün tələb olunan əsaslı məsrəflər müəyyən qaz yatağı üçün uzunmüddətli inkişaf planlarına əsaslanır. Əsaslı məsrəflər rəhbərliyin cari təxminlərindən 10 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, bərpa edilə bilən məbləğ müvafiq olaraq 162 AZN çox/az olardı. Bərpa edilə bilən məbləğdə dəyişiklik, əsaslı məsrəflər 10 faiz daha yüksək olduğu təqdirdə, 162 AZN məbləğində əlavə dəyərsizləşmənin qaytarılması və əsaslı məsrəflər 10 faiz daha aşağı olduğu təqdirdə, 162 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnərdi.

16. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa

Qudvil istisna olmaqla, qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti və müvafiq yığılmış amortizasiya aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları	Sudan istifadə hüquqları	Ticarət adı	Müştəri ilə münasibətlər	Lisenziya	Sair qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2017-ci il	**183**	**191**	**37**	**341**	**-**	**177**	**929**
Əlavələr	-	-	-	-	-	29	29
UBEP-də 80 faiz pay ilə əlaqədar yaranan lisenziya (Qeyd 39)	-	-	-	-	105	-	105
Silinmə	-	-	-	-	-	(3)	(3)
Hesabat valyutasına çevirmə	(18)	(20)	(4)	(14)	-	(1)	(57)
31 dekabr 2017-ci il	**165**	**171**	**33**	**327**	**105**	**202**	**1,003**
Əlavələr	-	-	-	-	-	48	48
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalmalar (Avstriya biznesi) (Qeyd 39)	-	-	9	1	-	1	11
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalmalar (APMT biznesi) (Qeyd 39)	-	-	-	-	-	58	58
Silinmələr	-	-	-	-	-	(2)	(2)
Hesabat valyutasına çevirmə	(38)	(49)	(10)	(26)	-	(8)	(131)
31 dekabr 2018-ci il	**127**	**122**	**32**	**302**	**105**	**299**	**987**
Amortizasiya və dəyərsizləşmə							
1 yanvar 2017-ci il	**(40)**	**(36)**	**-**	**(87)**	**-**	**(77)**	**(240)**
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 29)	(5)	(5)	-	(14)	-	(17)	(41)
Silinmələrin amortizasiyası	-	-	-	-	-	1	1
Hesabat valyutasına çevirmə	4	4	-	4	-	4	16
31 dekabr 2017-ci il	**(41)**	**(37)**	**-**	**(97)**	**-**	**(89)**	**(264)**
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 29)	(3)	(3)	(2)	(13)	-	(22)	(43)
Hesabat valyutasına çevirmə	9	11	-	11	-	3	34
31 dekabr 2018-ci il	**(35)**	**(29)**	**(2)**	**(99)**	**-**	**(108)**	**(273)**
Xalis balans dəyəri							
1 yanvar 2017-ci il	**143**	**155**	**37**	**254**	**-**	**100**	**689**
31 dekabr 2017-ci il	**124**	**134**	**33**	**230**	**105**	**113**	**739**
31 dekabr 2018-ci il	**92**	**93**	**30**	**203**	**105**	**191**	**714**

31 dekabr 2018-ci il tarixində qeyri-maddi aktivlərin balans dəyəri, müvafiq olaraq, 2017-ci ilin avqust ayında və 2008-ci ilin may ayında müəssisələrin birləşməsi ilə əldə edilmiş "Umid, Babek Exploration and Production Company" ("UBEP") şirkətinin 105 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 105 AZN) məbləğində lisenziyası və Petkim-in 23 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 33 AZN) məbləğində ticarət adından ibarətdir. Bu qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddəti qeyri-müəyyəndir və onlar, müvafiq PVYV-lərin bərpa edilə bilməsi təhlili çərçivəsində, dəyərsizləşmə baxımından test edilmişdir (Qeyd 39).

2018-ci il ərzində Qrup APM Terminalleri Liman İşletmeciliği Anonim Şirketi ("APMT") biznesində və Avstriya biznesində 100 faiz payın satınalınması yolu ilə müvafiq olaraq 58 AZN və 11 AZN məbləğində qeyri-maddi aktivlər almışdır.

2018-ci il ərzində tanınmış 43 AZN (2017-ci il: 41 AZN) məbləğində cəmi amortizasiya xərci müvafiq olaraq 22 AZN (2017-ci il: 21 AZN) məbləğində ümumi və inzibati, araşdırma və işlənmə xərclərinə, 16 AZN (2017-ci il: 15 AZN) məbləğində satışların maya dəyərinə və 5 AZN (2017-ci il: 5 AZN) məbləğində paylaşdırma xərclərinə ayrılmışdır.

17. Birgə müəssisələrə investisiyalar

Qrupun birgə müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2018	2017
1 yanvarda balans dəyəri	**5,022**	**4,555**
Birgə müəssisələrə investisiyalara əlavələr	194	592
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	213	523
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	(117)	(147)
Birgə müəssisələrin balanslarının silinməsi	–	(385)
Məzənnə fərqləri	(30)	(163)
Sair	19	47
31 dekabrda balans dəyəri	**5,301**	**5,022**

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-ya uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə qarşılaşdırma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Təsis edildiyi ölkə	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Türkiyə**
Cari aktivlər	64	175	74	379	109	25	904
O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	9	28	3	4	3	18	405
Uzunmüddətli aktivlər	62	20	11	227	1,029	16	12,281
Cari öhdəliklər	(36)	(71)	(63)	(241)	(3)	(16)	(704)
O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	–	–	–	(29)	(8)	(1)	(356)
Uzunmüddətli öhdəliklər	–	–	–	(68)	(8)	–	(4,456)
O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	–	–	–	(44)	–	–	(4,454)
Xalis aktivlər	**90**	**124**	**22**	**297**	**1,127**	**25**	**8,025**
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	13.4%	10%	51%	60%
Xalis aktivlərdə pay	**36**	**74**	**11**	**40**	**113**	**13**	**4,815**
Düzəlişlər	2	–	2	–	(1)	–	154*
Balans dəyəri	**38**	**74**	**13**	**40**	**112**	**13**	**4,969**

* Düzəlişə Qrupun birgə müəssisəsinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək olan olan müddət üzrə akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı olunan 136 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 18 AZN məbləğində qalan məbləğ Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, belə ki, digər səhmdar öz payı ilə bağlı proporsional olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Gəlirlər	67	512	175	576	89	89	–
Satışların maya dəyəri	(29)	(397)	(141)	(339)	(41)	(71)	–
O cümlədən köhnəlmə	(5)	(11)	(1)	(18)	(31)	–	–
Ümumi və inzibati xərclər	–	(6)	(4)	(15)	–	(5)	(65)
Sair gəlir	1	–	–	–	–	–	10
Sair xərclər	–	(1)	(13)	(2)	–	–	–
Məzənnə fərqindən gəlir/(zərər)	–	–	–	1	–	–	(25)
Maliyyə gəliri	–	1	–	–	–	–	61
Maliyyə xərcləri	–	–	–	(36)	–	(15)	(12)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	**39**	**109**	**17**	**185**	**48**	**(2)**	**(31)**
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(8)	(11)	(8)	(38)	(9)	(1)	235
İl üzrə mənfəət/(zərər)	**31**	**98**	**9**	**147**	**39**	**(3)**	**204**
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	**12**	**59**	**5**	**20**	**4**	**(2)**	**122**

17. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oyl end Qəs ProServ MMC	18	–	(6)	(3)	2	–	30%	Azərbaycan
Kaspian Şipyard Kompani MMC	2	–	–	–	–	(2)	20%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	1	–	(1)	–	–	(1)	27%	Polşa
SOCAR Baglan MMC	1	14	(13)	(6)	–	–	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Viler Mühəndislik Xidmətləri MMC	2	2	(4)	–	12	1	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR MMC	56	–	(50)	–	121	6	51%	Azərbaycan
SOCAR-Dalğıc MMC	5	13	(2)	(16)	9	–	51%	Azərbaycan
AAS – Ekol	4	–	(1)	–	9	3	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper MMC	20	9	(8)	–	40	4	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro MMC	13	1	(8)		33	6	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction MMC	1	9	(1)		–	(1)	97%	Azərbaycan
Caspian Innovation Center	12	–	(10)	–	13	1	90%	İsveçrə
SOCAR Turkey LNG	15	15	(14)	(2)	26	1	45%	Türkiyə
Cəmi	**150**	**63**	**(118)**	**(27)**	**265**	**18**		

31 dekabr 2017-ci il tarixində Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Təsis edildiyi ölkə	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Azərbaycan**	**Türkiyə**
Cari aktivlər	51	235	81	295	205	42	1,011
O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	-	69	–	5	54	5	936
Uzunmüddətli aktivlər	57	30	6	201	891	24	11,208
Cari öhdəliklər	(30)	(125)	(45)	(228)	(7)	(20)	(250)
O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	–	–	–	(12)	–	(5)	(138)
Uzunmüddətli öhdəliklər	–	–	–	(5)	–	(8)	(4,121)
O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	–	–	–	(5)	–	–	(3,927)
Xalis aktivlər	**78**	**140**	**42**	**263**	**1,089**	**38**	**7,848**
Qrupun mülkiyyət payı	40%	60%	51%	13.4%	10%	51%	60%
Xalis aktivlərdə pay	**31**	**84**	**21**	**35**	**109**	**19**	**4,709**
Düzəlişlər	2	–	2	–	(1)	1	(12)
Balans dəyəri	**33**	**84**	**23**	**35**	**108**	**20**	**4,697**

17. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri MI Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Gəlirlər	51	796	201	288	–	141	–
Satışların maya dəyəri	(23)	(545)	(156)	(200)	–	(100)	–
O cümlədən köhnəlmə	(5)	(9)	(1)	(6)	(1)	–	(3)
Ümumi və inzibati xərclər	–	(6)	(3)	(10)	–	(4)	(35)
Sair gəlir	–	–	–	–	–	–	10
Sair xərclər	–	(10)	–	(6)	–	–	–
Məzənnə fərqindən zərər	–	(17)	(2)	–	(1)	–	–
Maliyyə gəliri	–	–	–	5	–	–	28
Maliyyə xərcləri	–	–	–	–	–	(1)	(40)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	**28**	**218**	**40**	**77**	**(1)**	**36**	**(37)**
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(6)	(41)	(8)	(5)	–	(10)	685
İl üzrə mənfəət/(zərər)	**22**	**177**	**32**	**72**	**(1)**	**26**	**648**
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	**9**	**106**	**16**	**37**	**–**	**13**	**389**

31 dekabr 2017-ci il tarixində Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oyl ənd Qəs ProServ MMC	17	–	(6)	(3)	1	(1)	30%	Azərbaycan
Kaspian Şipyard Kompani MMC	4	–	–	–	–	(59)	20%	Azərbaycan
SOCAR Construction MMC	–	11	(1)	–	–	(1)	97%	Azərbaycan
SOCAR Baglan MMC	1	14	(13)	(6)	–	–	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Viler Mühəndislik Xidmətləri MMC	1	–	(1)	–	4	(1)	65%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	1	–	(2)	–	–	(1)	27%	Polşa
SOCAR Dalğıc MMC	3	16	(1)	(17)	7	–	51%	Azərbaycan
SOCAR KBR MMC	25	–	(25)	–	44	1	51%	Azərbaycan
AAS – Ekol	4	1	(1)	–	10	3	48%	Azərbaycan
SOCAR Fugro MMC	18	1	(14)	–	30	5	51%	Azərbaycan
SOCAR Uniper MMC	1	–	–	–	–	–	51%	Azərbaycan
Total	75	43	(64)	(26)	96	(54)		

2018-ci il ərzində Qrup birgə müəssisələr olan SOCAR Turkey Yatırım A.Ş. ("STYAŞ") və SOCAR Uniper-in səhmdar kapitallarına, müvafiq olaraq, 152 AZN (2017-ci il: 542 AZN) və 8 AZN (2017-ci il: sıfır) məbləğində vəsait yatırmışdır.

2015-ci ildə Qrup Star Emal zavodunun (STYAŞ-ın törəmə müəssisəsi) tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır. Qrupun cəmi 26 AZN (2017-ci il: 28 AZN) məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAŞ-a əlavə investisiya kimi tanınmışdır.

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı müəssisələrdəki investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2018	2017
1 yanvarda balans dəyəri	**4,571**	**4,442**
Asılı müəssisələrə investisiyalara əlavələr	15	238
Asılı müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	24	134
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	(99)	(104)
Məzənnə fərqləri	(32)	(139)
Sair	(120)	–
31 dekabrda balans dəyəri	**4,359**	**4,571**

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri üzrə MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumat və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2018	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Təsis edildiyi ölkə	**Kayman adaları**	**Kayman adaları**	**Azərbaycan**
Cari aktivlər	228	198	1,438
Uzunmüddətli aktivlər	9,060	8,770	20,465
Cari öhdəliklər	(215)	(941)	(804)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(409)	(752)	(15,293)
Qrupa aid xalis aktivlər	**8,664**	**7,275**	**3,523**
Qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər	-	-	2,283
Qrupun mülkiyyət payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	**866**	**1,819**	**1,726**
Düzəlişlər	(15)	-	(77)*
Balans dəyəri	**851**	**1,819**	**1,649**

* *31 dekabr 2018-ci il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD-yə 34 AZN məbləğində artıq ödəmə və 16 AZN məbləğində Qrupun 2014-cü ildə Şah Dəniz HPBS-də əlavə payların satışından yaranan zərərdə pay daxildir. Bundan əlavə, 127 AZN CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də 7 faiz payının satışından əldə edilmiş reallaşdırılmamış gəlirdə SOCAR-ın payının eliminasiyasını təmsil edir.*

2018	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Gəlirlər	750	1,513	435
Satışların maya dəyəri	(240)	(859)	(226)
Ümumi və inzibati xərclər	-	-	(76)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(7)
Sair gəlir	-	-	34
Maliyyə gəliri	1	1	59
Maliyyə xərcləri	-	(86)	(596)
Məzənnə fərqindən zərər	-	-	(6)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	(6)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	**511**	**569**	**(389)**
Mənfəət vergisi xərci	(77)	-	(10)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	**434**	**569**	**(399)**
Qeyri-nəzarət payına aid zərər	**-**	**-**	**(72)**
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	**43**	**142**	**(160)**

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Caspian Geophysical	9	(1)	–	(3)	45%	Azərbaycan
Azlab QTSC	5	(4)	4	–	50%	Azərbaycan
Cross Caspian Oil and Gas Logistics MMC	3	(2)	4	–	34%	Azərbaycan
Atəşgah Sığorta Şirkəti MMC	42	(30)	41	(1)	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	17	(2)	7	1	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG ("TAMAG")	13	(3)	–	–	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	2	–	–	–	21%	İsveçrə
SOGEP AG	6	(5)	–	–	34%	İsveçrə
UBAG AG	7	(5)	–	–	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	20	(20)	–	–	13%	İsveçrə
SARACO SA	38	(32)	–	–	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	572	(572)	3,899	–	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta Holding Limited	1,128	(1,245)	380	(32)	33%	Malta
Octogone	50	(53)	5	(4)	20%	Benin
CI GNL	2	(31)	–	(10)	26%	Fil dişi sahili
Total	**1,914**	**(2,005)**	**4,340**	**(49)**		

2018-ci il ərzində Qrup asılı müəssisəsi Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ("CQBKŞ") şirkətinin səhm kapitalına, 15 AZN (2017-ci il: 98 AZN) məbləğində əlavə kapital qoyuluşları etmişdir.

31 dekabr 2017-cı il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri üzrə MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2017	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Təsis edildiyi ölkə	**Kayman adaları**	**Kayman adaları**	**Azərbaycan**
Cari aktivlər	212	191	323
Uzunmüddətli aktivlər	8,450	9,149	18,525
Cari öhdəliklər	(299)	(978)	(763)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(389)	(1,256)	(12,446)
Qrupa aid xalis aktivlər	**7,974**	**7,106**	**3,886**
Qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər	–	–	1,753
Qrupun mülkiyyət payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	**797**	**1,777**	**1,904**
Düzəlişlər	–	(1)	50*
Balans dəyəri	**797**	**1,776**	**1,954**

* *31 dekabr 2017-ci il tarixində düzəlişə Qrup tərəfindən CQD-yə 34 AZN məbləğində artıq ödəmə, o cümlədən Qrupun 2014-cü ildə Şah Dəniz HPBS-də əlavə payların satışından yaranan zərərdə payı daxildir.*

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2017	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Gəlirlər	633	1,595	218
Satışların maya dəyəri	(172)	(756)	(129)
Ümumi və inzibati xərclər	–	–	(29)
Paylaşdırma xərcləri	–	–	(6)
Sair gəlir	–	–	35
Maliyyə gəliri	1	1	34
Maliyyə xərcləri	(1)	(86)	(269)
Məzənnə fərqindən zərər	–	–	(10)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	–	–	(7)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	**461**	**754**	**(163)**
Mənfəət vergisi xərci	(106)	–	(19)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	**355**	**754**	**(182)**
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	**36**	**189**	**(89)**
Düzəlişlər	1	–	(1)
Cəmi	**37**	**189**	**(90)**

31 dekabr 2017-ci il tarixində Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Atəşgah Sığorta Şirkəti	43	(30)	41	(2)	10%	Azərbaycan
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	501	(500)	2,719	–	28%	Kayman adaları
Azlab QTSC	5	–	2	–	50%	Azərbaycan
Kaspian Geofizikal Kompani	12	–	–	(6)	45%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	22	(6)	15	3	50%	Azərbaycan
Kros Kaspiyan Oyl end Qas Lojistiks MMC	3	(2)	4	–	34%	Azərbaycan
South Caucasus Pipeline Kompani Hold Co	136	(1)	–	–	10%	Kayman adaları
TAMAG	13	(3)	5	–	33%	İsveçrə
TLT	2	–	2	–	21%	İsveçrə
SOGEP AG	6	(5)	6	–	34%	İsveçrə
UBAG AG	38	(32)	26	3	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	5	(3)	19	–	13%	İsveçrə
SARACO SA	19	(16)	22	1	20%	İsveçrə
Electrogas Malta Holding Limited	1,279	(1,364)	251	(83)	33%	Malta
Octogone	53	(31)	2	(1)	20%	Benin
CI GNL	15	(30)	–	(14)	26%	Fil dişi sahili
Cəmi	**2,152**	**(2,023)**	**3,114**	**(99)**		

19. Ticarət və sair kreditor borcları

	2018	2017
Kreditor borcları	7,242	6,337
Hesablanmış öhdəliklər	3,052	4,607
Sair kreditor borcları	1,348	1,030
Cəmi maliyyə kreditor borcları	**11,642**	**11,974**
Müştərilərdən avanslar	–	358
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	124	108
Neftin overlifti üzrə öhdəliklər	14	10
Cəmi ticarət və sair kreditor borcları	**11,780**	**12,450**

7,601 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 7,909 AZN) məbləğində maliyyə kreditor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur. Kreditor borclarına əsasən xam neft, neft məhsulları, qazın alışı və Qrupun təchizatçıları tərəfindən göstərilmiş tikinti, qazma, nəqletmə və kommunal xidmətlər ilə bağlı yaranan borclar daxildir.

Qrupun hesablanmış öhdəlikləri xam neftin və neft məhsullarının alışları üçün hələ hesab-faktura qəbul edilməmiş öhdəliklərdən ibarətdir.

Neftin overlifti üzrə öhdəliklər Qrupun AÇG və Şah Dəniz HPBS-dəki iştirakçı payından artıq götürülmüş neftdən ibarətdir və Qrupun gələcək hasilatındakı payından fiziki şəkildə ötürülməli olan neft ilə bağlı öhdəliyini əks etdirir.

APMT-də və Avstriyada pərakəndə xidmət zənciri şəbəkəsində 100 faiz payın alınması ilə bağlı olaraq Qrup ədalətli dəyəri, müvafiq olaraq, 47 AZN və 29 AZN olan ticarət və sair kreditor borcları tanımışdır (Qeyd 39).

Müqavilə öhdəlikləri

4-cü Qeyddə vurğulandığı kimi, 15 saylı MHBS-nin tətbiqindən sonra Qrup 31 dekabr 2018-ci il tarixində "Müştəridən alınmış avanslar" dan "Müqavilə öhdəlikləri"nə təsnifləşdirmələr etmişdir. Müqavilə öhdəlikləri əsasən malların və xidmətlərin satışı və tikinti layihələri üçün, müvafiq olaraq, 155 AZN və 142 AZN məbləğində edilmiş avans ödənişlərdən ibarətdir.

20. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2018-ci il tarixində balans
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	2.48%-8%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	2,174	2,502
TL ilə qısamüddətli vəsaitlər	16.5%-28.5%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	126	42
GEL ilə qısamüddətli vəsaitlər	12%-14%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	136	76
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər	4.9%-18%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	531	149
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			–	1,244
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			–	**4,013**

20. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci il tarixində balans Uzunmüddətli hissəsi	31 dekabr 2018-ci il tarixində balans Cari hissəsi
1000 milyon ABŞ dolları	4.75%	Mart 2023	1,660	22
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	Mart 2030	809	27
500 milyon ABŞ dolları	5.88%	Yanvar 2023	845	21
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	İyul 2025	682	133
238 milyon ABŞ dolları	6M LIBOR + 4%	Dekabr 2029	412	–
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	İyun 2028	434	55
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.3% + 1.25%	Dekabr 2022	399	34
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	İyun 2028	392	54
600 milyon AZN	4%	İyul 2022	380	71
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Mart 2022	361	153
212 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.675%	Mart 2028	321	4
250 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	Noyabr 2023	317	2
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1%	Dekabr 2024	294	135
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	Dekabr 2027	272	14
100 milyon ABŞ dolları	5%	Oktyabr 2021	170	2
78 milyon ABŞ dolları	4%	Dekabr 2027	163	–
15,398 milyon JPY	1.5%	Aprel 2039	157	8
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Aprel 2022	141	30
77 milyon ABŞ dolları	4.8%	Dekabr 2023	131	–
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Fevral 2022	122	53
68 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3%	Yanvar 2026	106	9
101 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.8%	Aprel 2022	104	34
350 milyon AZN	3%	İyun 2023	100	50
50 milyon ABŞ dolları	4.81%	Sentyabr 2020	85	–
65 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.95%	Dekabr 2024	66	18
29 milyon ABŞ dolları	4%	Dekabr 2027	61	–
35 milyon Avro	LIBOR + 0.063%	Dekabr 2026	59	8
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.33%	İyun 2020	57	57
144 milyon AZN	0.16% (0.15% + 0.01%)	Yanvar 2045	56	6
55 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 5.25%	Sentyabr 2024	55	16
35 milyon Avro	LIBOR + 0.072%	Noyabr 2025	51	8
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	Dekabr 2023	44	10
22 milyon CHF	LIBOR + 0.0714% və ya 0%	İyul 2020	34	–
40 milyon Avro	EURIBOR + 2.25%	Dekabr 2020	26	26
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.4%	May 2020	25	49
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	İyul 2020	24	25
24 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	24	8
20 milyon Avro	1.64%	Oktyabr 2023	24	6
20 milyon Avro	LIBOR + 0.872%	Sentyabr 2023	24	6
52 milyon ABŞ dolları	6%	Yanvar 2020	21	–
10 milyon CHF	3%	Oktyabr 2027	17	–
10 milyon ABŞ dolları	5%	Oktyabr 2020	17	–
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2%	Aprel 2023	10	–
46 milyon GEL	14%	İyul 2020	9	16
5 milyon ABŞ dolları	5%	İyun 2020	9	–
12 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	8	3
51 milyon GEL	11%	İyul 2020	8	12
11 milyon GEL	11.5%	Fevral 2020	7	–
7 milyon Avro	EURIBOR + 1.75%	Noyabr 2028	6	1
5 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	6	2
6 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	5	2
7 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	4	2
35 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.35%	Aprel 2020	4	9
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	4	1
35 milyon GEL	11.25%	Aprel 2020	4	11
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	4	1
5 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	3	1
10 milyon GEL	5% + yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi	Noyabr 2020	3	3
15 milyon GEL	11.25%	İyul 2020	3	5
10 milyon GEL	14%	Oktyabr 2020	3	3
Sair uzunmüddətli borc öhdəlikləri			17	18
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			**9,659**	**1,244**

20. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2017-ci ildə Qrupun qısamüddətli və uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	Uzunmüddətli hissəsi	31 dekabr 2017-ci il tarixində qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.7%-14%	Yanvar 2018 – Dekabr 2018	2,280	3,864
TL ilə qısamüddətli vəsaitlər	9.66%-15.35%	Yanvar 2018 – Dekabr 2018	617	275
GEL ilə qısamüddətli vəsaitlər	10.25%-15.5%	Yanvar 2018 – Dekabr 2018	108	58
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər	0.7%-20%	Yanvar 2018 – Sentyabr 2018	361	481
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			–	1,320
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			**–**	**5,998**

20. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2017-ci ildə Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

			31 dekabr 2017-ci il tarixində qalıq	
Vəsaitlər	**Faiz dərəcəsi***	**Ödəniş tarixi**	**Uzunmüddətli hissəsi**	**Cari hissəsi**
1000 milyon ABŞ dolları	4.75%	Mart 2023	1,663	20
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	Mart 2030	1,224	27
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	İyul 2025	758	15
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Mart 2022	502	7
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.3% + 1.25%	Dekabr 2022	431	–
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1%	Dekabr 2024	353	131
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	İyun 2028	308	1
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	Dekabr 2027	286	14
378 milyon AZN	3.5%	Oktyabr 2024	283	107
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	İyun 2028	265	1
600 milyon AZN	4%	İyul 2022	260	66
350 milyon AZN	3%	İyun 2023	250	110
100 milyon ABŞ dolları	5%	Oktyabr 2021	170	2
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Fevral 2022	168	4
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Aprel 2022	167	2
212 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.675%	Mart 2028	326	34
15,398 milyon JPY	1.5%	Aprel 2039	161	8
78 milyon ABŞ dolları	4%	Dekabr 2027	157	–
101 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.8%	Aprel 2022	138	34
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.33%	İyun 2020	114	57
98 milyon AZN	3.5%	Dekabr 2028	98	–
50 milyon ABŞ dolları	4.81%	Dekabr 2019	85	–
100 milyon AZN	3.5%	Yanvar 2026	80	23
65 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.95%	Dekabr 2024	80	19
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	Noyabr 2019	74	73
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	Dekabr 2019	74	73
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.4%	May 2020	73	49
55 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 5.25%	Sentyabr 2024	71	14
35 milyon Avro	LIBOR + 0.063%	Dekabr 2026	71	–
70 milyon AZN	4%	Yanvar 2027	63	10
35 milyon Avro	LIBOR + 0.072%	Noyabr 2025	62	9
29 milyon ABŞ dolları	4%	Dekabr 2027	59	–
144 milyon AZN	0.16% (0.15% + 0.01%)	Yanvar 2045	55	8
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	Dekabr 2023	54	10
40 milyon Avro	EURIBOR + 2.25%	Dekabr 2020	54	27
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	İyul 2020	48	25
22 milyon CHF	LIBOR + 0.0714% or 0%	Yanvar 2019	38	–
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	Mart 2019	37	74
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	May 2019	37	73
24 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	32	8
20 milyon Avro	1.64%	Oktyabr 2023	31	6
20 milyon Avro	LIBOR + 0.872%	Sentyabr 2023	31	6
52 milyon ABŞ dolları	6%	Yanvar 2020	30	–
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	Noyabr 2019	29	29
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.8%	Dekabr 2019	25	24
51 milyon GEL	11%	İyul 2020	20	13
10 milyon ABŞ dolları	5%	Oktyabr 2020	17	–
35 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.35%	Aprel 2020	13	9
12 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	11	3
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2%	Aprel 2023	10	–
5 milyon ABŞ dolları	5%	İyun 2020	9	–
6 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	7	2
5 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	7	2
7 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	7	2
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	6	1
6 milyon ABŞ dolları	4.01%	Fevral 2020	5	5
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	5	1
5 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	5	1
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.5%	Noyabr 2018	–	73
Sair uzunmüddətli borc öhdəlikləri			16	8
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			**9,513**	**1,320**

(*) LIBOR və Avro İBOR 3-12 ay arasında dəyişir.

21. Ödəniləcək vergilər

	2018	2017
ARDNF-yə ödəniləcək məbləğ	255	255
Mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	219	98
Sosial sığorta ayırmaları	3	2
Ödəniləcək sair vergilər	213	132
Cəmi ödəniləcək vergilər	**690**	**487**

2008-ci ildə adi ixrac vergisindən başqa, Qrup dövlətin müəyyən etdiyi qiymətdən artıq qiymətlə xam neftin satışından daxilolmaların müəyyən hissəsini ARDNF-ə köçürməli idi (2009-cu ildə bir barel üçün 50 ABŞ dolları). 2009-2018-ci illər ərzində Qrupa belə vergilər tətbiq edilməmişdir.

Qrupun Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi əsasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyicisi olan komponentləri ödəyəcəkləri vergi məbləğlərini alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirmək hüququna malikdirlər. Ödəniləcək sair vergilər qalığına ƏDV, əmlak vergisi, aksiz vergisi, gəlir vergisi, qiymət marjası üzrə vergi öhdəliklərinin alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirilməsi daxildir.

22. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup neft-qaz hasilatı və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması və ətraf mühitin təmizlənməsi ilə bağlı hüquqi və konstruktiv baxımından öhdəlik daşıyır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə müvafiq öhdəliklər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	2018	2017
1 yanvar tarixinə balans dəyəri		**1,067**	**968**
Əlavələr		87	77
AÇG HPBS-də əlavə payın alınması		–	293
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	65	61
Hesablamalardakı dəyişikliyin təsiri		(140)	(306)
Məzənnə fərqləri		–	(26)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri		**1,079**	**1,067**

HPBS-lərə aid aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər podratçılar tərəfindən çəkilmiş kapital məsrəflərə əsasən müəyyən edilir. Bunların ödənilməsi müvafiq HPBS-lərin başa çatma müddətləri ilə məhdudlaşır.

Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlikləri ilə bağlı maksimal xərcləri əsasən Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı neft-qaz kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi və işlənməsi yataqları ilə təmsil olunur.

İstifadə edilən istehsal avadanlığının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azneft İB-nin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 1,913 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1,924 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 8.47 faiz diskont dərəcəsindən (2017-ci il: 8.02 faiz) istifadə etmişdir.

AzAÇG layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı AzAÇG-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 1,629 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1,582 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.41 faiz diskont dərəcəsindən (2017-ci il: 5.66 faiz) istifadə etmişdir.

Şah Dəniz layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı AzŞD-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 500 AZN (31 dekabr 2017-ci il 469 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.26 faiz diskont dərəcəsindən (2017-ci il: 5.66 faiz) istifadə etmişdir.

Abşeron HPBS layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 147 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 89 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.26 faiz (2017-ci il: 5.66 faiz) diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir.

22. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

SOCAR ÜMİD layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 90 AZN (31 dekabr 2017-ci il: sıfır) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.26 faiz diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə neft-qaz hasilatı obyektləri, boru kəmərləri, müvafiq emal avadanlıqları və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı təxmin edilən xərclər 461 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 477 AZN) təşkil etmiş və neft-qaz əmlakı və avadanlığının maya dəyərinə daxil edilmişdir.

Aktivlərin ləğv edilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən aktivlərin istismardan çıxarılması üçün təxmin edilən gələcək xərclərin cari dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Diskont dərəcələri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və ləğvetmə və sahənin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə olunur. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə istifadə edilən diskont dərəcəsi 6.26-8.47 faiz (31 dekabr 2017-ci il: 5.66-8.02 faiz) aralığında olmuşdur.

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş discont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 139 AZN aşağı / 201 AZN çox olardı.

Ləğvetmə və sahənin bərpası xərcləri ilə bağlı diskont edilmiş nağd pul hərəkətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı inflyasiya dərəcələri tətbiq edilmişdir:

İl	2019	2020	2021	2022	2023	2024 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	3.82%	4.20%	3.90%	3.80%	3.75%	4.00%

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş inflyasiya dərəcələri rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 128 AZN çox / 75 AZN az olardı.

23. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Ətraf mühit ilə bağlı öhdəliklər	Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə balans dəyəri		76	117	193
İstifadə tarixində dəyişikliyin təsiri		(7)	–	(7)
Silinmələr		–	(6)	(6)
İstifadə		(17)	(16)	(33)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	6	9	15
Hesablamalarda dəyişikliyin təsiri		–	2	2
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri		58	106	164
O cümlədən:				
Cari		55	15	70
Uzunmüddətli		3	91	94
1 yanvar 2018-ci il tarixinə balans dəyəri		58	106	164
Əlavələr/(Silinmələr)		99	3	102
İstifadə edilməmiş qaytarılmış məbləğ		(29)	–	(29)
İstifadə		(24)	(16)	(40)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	4	8	12
Hesablamalarda dəyişikliyin təsiri		–	(1)	(1)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri		108	100	208
O cümlədən:				
Cari		41	15	56
Uzunmüddətli		67	85	152

23. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 sentyabr 2006-cı il tarixli 1697 nömrəli Sərəncamına uyğun olaraq Qrup, konstruktiv öhdəliklər tanımağa başlamış və Abşeron yarımadasında fəaliyyət göstərməsi nəticəsində ətraf mühitin çirklənməsi ilə əlaqədar olaraq "Ətraf Mühitin Bərpası üzrə Kompleks Tədbirlər Planları (2014-2018)" hazırlamış və təsdiqləmişdir.

2018-ci ildə Rəhbərlik Abşeron ərazisindəki fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə vurulan zərər və çirklənmə ilə əlaqədar Qrupun ətraf mühitin bərpası ilə bağlı öhdəliklərini qiymətləndirmək üçün yeni Fəaliyyət Planını (2019-2023) təsdiq etmişdir. Rəhbərlik Qrupun ətraf mühitlə bağlı öhdəliklərini müvafiq xərclərin tarixi tendensiyasına və Qrupun təxmin edilən istehsal profilinə əsasən qiymətləndirmişdir.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası ilə bağlı təxmin edilən gələcək xərclərinin cari dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə hesabat tarixinə öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Ətraf mühitin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün diskont dərəcələri istifadə edilir. Qrup ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliyin cari dəyərini 7,97 faiz (2017-ci il: 8,27 faiz) diskont dərəcəsini istifadə etməklə hesablamışdır.

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı / aşağı olsaydı, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəlik üçün ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 2 AZN az / AZN 2 çox olardı.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş

Qrup, 2012-ci ilin yanvar ayına qədər iş yerində işçinin sağlamlığına və səhhətinə ziyanın vurulmasına (2012 ci ilin yanvar ayından sonra xəsarət almış işçilərə ödənişlər sığorta müqaviləsi əsasında sığorta şirkəti tərəfindən edilir), habelə bu səbəbdən həlak olması ilə əlaqədar həmin işçilərdən asılı şəxslərə kompensasiyanın ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Kompensasiya məbləğləri zərər çəkmiş işçilərə ödənilmiş əmək haqlarına və cari analoji vəzifələrin əmək haqlarına uyğun olaraq hesablanır. Qrup işçilərə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərinin cari dəyərini 8.32 faiz diskont dərəcəsi (2017-ci il: 7.94 faiz) ilə hesablamışdır. Əmək funksiyasını yerinə yetirərkən sağlamlığına və səhhətinə ziyan dəymiş işçilərə ömürlük müavinətlərin hesablanması zamanı Qrup ömür uzunluğunu kişilər üçün 71 yaş, qadınlar üçün isə 76 yaş müəyyən etmişdir.

Hesablamada istifadə edilən hesablanmış diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 6 AZN az / 7 AZN çox olardı.

Qeyd 22-də göstərilən inflyasiya dərəcələri orta əmək haqqındakı artımı əks etdirmək üçün tətbiq edilmişdir.

24. Təxirə salınmış gəlir

	2018	2017
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	**104**	**172**
Artıq vergi ödəmələri ilə əvəzləşdirilmişdir	(29)	-
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabata aid edilmişdir	(6)	(68)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	**69**	**104**
O cümlədən:		
Cari	11	41
Uzunmüddətli	58	63

Cari

31 dekabr 2018-ci il tarixində təxirə salınmış gəlirin cari hissəsi ölkədə yerli tələbi ödəmək üçün təbii qazın və mazutun satışı zamanı yaranması gözlənilən zərərlərin kompensasiyası üçün ayrılan dövlət qrantından ibarətdir.

24. Təxirə salınmış gəlir (davamı)

Uzunmüddətli

31 dekabr 2018-ci il tarixində təxirə salınmış gəlirin uzunmüddətli hissəsi əsasən 2006-cı ildə Bakı ətrafı ərazilərin və Azərbaycan Respublikasının rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə əldə edilmiş dövlət qrantından ibarətdir.

25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər

Sair öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2018	2017
Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər	566	479
Törəmə öhdəliklər	445	791
Əlaqəli tərəfə uzunmüddətli kreditor borcları	83	–
Sair öhdəliklər	56	41
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	**1,150**	**1,311**
O cümlədən:		
Cari	355	653
Uzunmüddətli	795	658
Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə ödənişlər üzrə ehtiyat	57	66
Sair öhdəliklər	58	61
Cəmi sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə öhdəlikləri	**115**	**127**
Cəmi sair öhdəliklər	**1,265**	**1,438**

Törəmə öhdəliklər

Qrupun marjinal tələblərə dair maliyyə öhdəlikləri və ticarət üçün saxlanılmış 47 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 50 AZN) məbləğində vəsaitləri, 228 AZN (2017-ci il: 565 AZN) məbləğində sənəd mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri və 170 AZN (2017-ci il: 176 AZN) məbləğində fiziki mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu öhdəliklərin cari hissəsi 355 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 653 AZN) olmuşdur.

Maraqların ötürülməsi əsasında öhdəlik

2017-ci ilin fevral ayında Abşeron HPBS-nin kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsi uğurla başa çatdırılmış və Qrup işlənmə mərhələsi başlayana qədər maraqların ötürülməsi haqqında saziş əsasında digər tərəfin saxladığı Abşeron Ofşor 2 HPBS-də ("Abşeron HPBS") iştirak payı ilə əlaqədar öhdəliyin tanınmasına başlamışdır. Abşeron HPBS-yə uyğun olaraq 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun Abşeron HPBS əsasında daşıdığı öhdəlik 412 AZN (31 dekabr 2017-ci il il 334 AZN) olmuşdur.

Əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar

Qrup *Türkiyə Respublikasının Əmək Qanununa* uyğun olaraq bir il əmək fəaliyyəti göstərmiş və kifayət qədər əsaslandırılmamış səbəbə görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş və ya hərbi xidmətə çağırılmış, vəfat etmiş və ya 25 illik əmək fəaliyyətindən (qadınlar üçün 20 il) sonra təqaüdə çıxmış və hər bir işçiyə əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar ödəməlidir. Ehtiyat işçilərin təqaüdə çıxması ilə bağlı Qrupun gələcəkdə yaranması ehtimal edilən öhdəliyinin cari dəyərinin təxmin edilməsi vasitəsilə hesablanır. 19 saylı BMUS-a uyğun olaraq müəssisələrin pensiya planlarında nəzərdə tutulan öhdəliyini hesablamaq üçün aktuari üsulları tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, ümumi öhdəliyin hesablanması üçün aşağıdakı aktuari fərziyyələri istifadə edilmişdir:

	2018	2017
Diskont dərəcəsi (faiz)	5.00	4.39
Təqaüdə çıxma ehtimalı (faiz)	100	100

25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər (davamı)

Əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar (davamı)

Əmək fəaliyyətinin hər bir ili üçün maksimal öhdəliyin inflyasiyaya görə artması əsas fərziyyə hesab edilir. Buna görə, tətbiq edilmiş diskont dərəcəsi gələcəkdə baş verəcək inflyasiyanın gözlənilən təsirinə düzəliş etdikdən sonra gözlənilən faktiki dərəcəni əks etdirir.

Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə təminatların hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2018	2017
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	**66**	**76**
Aktuari zərəri və xidmətlərin dəyəri	13	12
İl ərzində ödənişlər	(10)	(13)
Plan aktivləri üzrə gəlir	(4)	(10)
Sair	3	5
Hesabat valyutasına çevrilmə	(11)	(4)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	**57**	**66**

26. Alış üzrə təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-dən 7 faizlik kapital payının və CQD krediti üzrə debitor borclarında 7 faizin alınması üçün 529 AZN məbləğində (31 dekabr 2017-ci il: sıfır) təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi vardır (Qeyd 7).

Əlavə olaraq, Qrupun SOCAR Petroleum QSC-də qalan 49 faiz payların alınması və SOCAR Trading-in satınalınması üçün müvafiq olaraq 65 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 65 AZN) və 65 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 65 AZN) məbləğində təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi vardır.

27. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir

Nizamnamə kapitalı

SOCAR, Qrupun bir holdinq şirkəti olaraq, dövlət müəssisəsi kimi hüquqi statusa malikdir. Nizamnamə kapitalında 1,111 AZN məbləğində artım 2018-ci il ərzində qeydiyyata alınmış və müvafiq olaraq, məbləğ əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürülmüşdür (2017-ci il: 1,234 AZN).

Əlavə ödənilmiş kapital ("ƏÖK")

2018-ci il ərzində Dövlət Qrupun nizamnamə kapitalına 1,190 AZN məbləğində (31 dekabr 2017-ci il: 243 AZN) vəsait yatırmışdır.

2018-ci il ərzində Dövlət Qrupa təmənnasız olaraq 20 AZN məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqlar köçürmüşdür. Köçürülmüş əmlak, tikili və avadanlıqlara əlavə ödənilmiş kapitalın tərkibində ədalətli dəyərlə tanınmışdır.

TANAP Doğalgaz İletim A.Ş-də 7 faizlik payın və CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş-dən olan kredit üzrə debitor borcları məbləğinin 7 faizinin satınalınması nəticəsində, Qrup 124 AZN məbləği əlavə ödənilmiş kapitalın tərkibində əsas nəzarət hüququna malik olan tərəfin qoyuluşu kimi tanımışdır (Qeyd 7).

2018-ci ildə əlavə ödənilmiş kapitalda baş verən 145 AZN azalma, 2017-ci ildə düzəlişlər edilmiş və yenidən təsdiq edilmiş AÇG HPBS-nın şərtlərinə əsasən podratçı tərəflərindən olan debitor borclarının ödənilməsi ilə bağlı yaranan gəlir vergisinin kapital ehtiyatlarında tanınması ilə izah olunur (Qeyd 33).

2018-ci ildə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarına uyğun olaraq Qrupun Maliyyə Nazirliyinə ödəyəcəyi 680 AZN məbləğində borc vəsaitləri Qrupun nizamnamə kapitalına köçürülmüşdür (31 dekabr 2017-ci il: sıfır). 31 dekabr 2018-ci il tarixində köçürülmüş 680 AZN nizamnamə kapitalı kimi qeydiyyata alınmışdır.

27. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir (davamı)

Dövlətə ayırmalar

Dövlətin qərarlarına uyğun olaraq Qrupdan mütəmadi olaraq pul şəklində birbaşa maliyyə qoyuluşları etmək və ya dövlət, ayrı-ayrı dövlət idarələri və hökumətin həyata keçirdiyi tikinti və təmir layihələrini maliyyələşdirmək (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2018-ci il ərzində bu cür qoyuluşların, maliyyələşdirmənin məbləğləri (dövlət idarələrinin subpodratçılarına ödənişlər formasında) və əmlak, tikili və avadanlıqlar formasında ayırmalar, müvafiq olaraq, 675 AZN, 5 AZN və 5 AZN (2017-ci il: 567 AZN, 89 AZN və sıfır) təşkil etmiş və əsasən Azərbaycan Respublikasında mövcud olan, həmçinin yeni istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri və yenidən qurulması üçün istifadə edilmişdir.

Qeyri-nəzarət payına sahib səhmdarlara səhmlərin satışı

10 avqust 2018-ci ildə Qrup SOCAR Polymer Investments MMC-də 4.42 faiz payını 23 AZN (13 milyon ABŞ dolları) məbləğinə qeyri-nəzarət payına sahib səhmdara satmış və birbaşa kapitalda 1 AZN məbləğində gəlir tanımışdır. Nəticədə, Qrupun SOCAR Polymer Investments MMC-də nəzarət payı 56.57 faizdən 52.15 faizədək azalmışdır.

Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payın alınması

8 yanvar 2018-ci ildə Qrup Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC-də mülkiyyət payını kapitala yatırım etməklə 5.21 faiz artırmış və birbaşa kapitalda 14 AZN məbləğində zərər tanımışdır. Nəticədə Qrupun Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC-də nəzarət payı 65 faizdən 70.21 faizədək artmışdır.

28. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2018	2017
Xalis xam neft	58,462	56,592
Xalis neft məhsulları	40,093	24,808
Neft-kimya məhsulları	3,894	3,881
Təbii qaz	3,191	2,670
Kirayə gəliri	249	124
Sair gəlirlər	5,309	4,496
Cəmi gəlirlər	**111,198**	**92,571**

Xam neftin satışından əldə olunan gəlirlər, xam neftin beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiyməti arasındakı qiymət marjası üzrə Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və tutulmuş məbləğ Dövlət Büdcəsinə köçürülür.

Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər 456 AZN (2017-ci il: 440 AZN) məbləğində aksiz vergisi çıxılmaqla göstərilir.

AÇG HPBS üzrə hasil edilmiş xam neftin və Şah Dəniz HPBS üzrə hasil edilmiş kondensatın satışından yaranan gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz və qiymət marjası üzrə vergilər tutulmur.

29. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	Qeyd	2018	2017
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları		101,827	84,376
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri		1,510	1,371
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi		1,391	1,065
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət		1,183	1,046
Kommunal xərclər		374	341
Təmir və texniki xidmət xərcləri		331	278
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər		199	198
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	15	161	468
Mədən vergisi		126	123
Öhdəlik və xərclər üçün sair ehtiyatlarda dəyişiklik		83	(11)
Amortizasiya xərcləri	16	43	41
Gözlənilən kredit zərərlərinin (qaytarılması)/39 saylı MUBS əsasında dəyərsizləşmə		(85)	239
Sair		1,256	1,312
Cəmi satışların maya dəyəri, kəşfiyyat və qiymətləndirmə, paylaşdırma, GKZ, ümumi və inzibati və sair əməliyyat xərcləri		**108,399**	**90,847**

2018-ci ildə Qrup 2016-cı ildə müflis elan edilmiş bankda silinmiş pul vəsaitləri qalığını bərpa etmişdir. Müvafiq olaraq Qrup bankın ləğv edilməsindən 60 AZN məbləğində pul vəsaitlərini almışdır.

30. Sair əməliyyat gəliri

	Qeyd	2018	2017
Dövlət qrantı		214	68
Dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması üzrə gəlir		187	23
Əməliyyat müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə gəlir	39	170	–
SMGƏD ilə kapital aləti üzrə ədalətli dəyər gəliri		142	–
Mövcud münasibətlər üzrə hesablaşma	39	51	–
Dövlətdən alınmış subsidiya		–	250
BM-yə investisiyanın ədalətli dəyərinin yenidən qiymətləndirilməsi ilə bağlı yaranan gəlir	39	–	257
Maraqların ötürülməsi haqqında razılaşmalar əsasında öhdəliyin silinməsindən yaranan gəlir		–	54
Sair malların satılması və xidmətlərin göstərilməsi		–	35
Sair		152	262
Cəmi sair əməliyyat gəliri		**916**	**949**

31. Maliyyə gəliri

	2018	2017
Müddətli depozitlər və bank hesabları üzrə faiz gəliri	126	71
Sair	86	46
Cəmi maliyyə gəliri	**212**	**117**

32. Maliyyə xərcləri

	Qeyd	2018	2017
Faiz xərcləri		1,049	814
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	22	65	61
Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	4	6
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	8	9
Cəmi maliyyə xərcləri		**1,126**	**890**

33. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Cari vergi xərcləri	612	500
Təxirə salınmış vergi (faydası)/xərci	384	(76)
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	**996**	**424**
Sair məcmu gəlirə aid edilmiş təxirə salınmış vergi faydası	**-**	**(10)**

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2018	2017
Vergidən əvvəl mənfəət	**2,220**	**2,516**
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinəəsasən nəzəri vergi xərci	**444**	**503**
Müəyyən törəmə müəssisələr üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin effekti (25 və 27 faiz)	65	35
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergi effekti:		
- Vergidən azad edilən gəlirlər	(61)	(255)
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	189	111
Təxirə salınmış tanınmamış vergi aktivi	172	104
Qeyri-rezidentin (xarici törəmə müəssisələrin) dividendləri üzrə cari mənfəət vergisi	19	6
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivinin tanınması	(2)	(45)
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları üzrə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	(19)	(25)
Törəmə müəssisələrin, asılı müəssisə və birgə müəssisələrin bölüşdürülməmiş mənfəəti üzrə potensial mənfəət vergisi	3	(38)
Sair	186	28
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	**996**	**424**

Gəlirdən çıxılmayan xərclər, gələcəkdə vergiyə cəlb olunan mənfəətdən çıxılmayacaq vaxtı keçmiş debitor borcları üzrə ehtiyat da daxil olmaqla, əsasən, sosial yönümlü və işçilər üzrə xərclərdən ibarətdir. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivi əsasən Qrupun törəmə müəssisələrinin cari ilin vergi zərərlərini əks etdirir və bu vergi zərərlərinin istifadəsi gözlənilmir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə tanınmamış təxirə salınmış cəmi vergi aktivinin məbləği 1,435 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1,265 AZN) təşkil etmişdir.

33. Mənfəət vergisi (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrup istifadə edilməmiş investisiya stimulunun bir hissəsi üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini tanımışdır. Həmin hissə üzrə aidiyyəti vergi faydasının gələcək dövrdə vergiyə cəlb edilən mənfəət vasitəsi ilə realizasiya ehtimalı proqnozlara görə mümkün hesab edilirdi.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi üzrə aktivlərdən irəli gələn faydalar il ərzində cari vergi və təxirə salınmış vergi xərclərini, müvafiq olaraq, 2 AZN (2017-ci il: 26 AZN) və sıfır (2017-ci il: 19 AZN) məbləğində azaltmaq üçün istifadə edilmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrup törəmə müəssisələrə investisiyalarla bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərlə əlaqədar 56 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 56 AZN) məbləğində təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanımamışdır. Qrup həmin müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtına nəzarət etməyə qadirdir və onları yaxın gələcəkdə qaytarmaq gözlənilmir.

MHBS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2018-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	31 dekabr 2018-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Keçmiş illərin vergi zərərləri	98	(39)	(8)	51
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(1)	–	–	(1)
Ticarət və sair kreditor borcları	27	(15)	–	12
Ticarət və sair debitor borcları	33	(11)	–	22
Mal-material ehtiyatları	9	(4)	(1)	4
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	520	(66)	(11)	443
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	75	(8)	1	68
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	113	(33)	(5)	75
İşçilərin işdən azad olunması ilə bağlı müavinətlər	9	–	(2)	7
Sair	22	(3)	–	19
Təxirə salınmış vergi aktivləri	**905**	**(179)**	**(26)**	**700**

	1 yanvar 2018-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalmalar (Qeyd 39)	15 saylı MHBS-yə keçidin təsiri	31 dekabr 2018-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti						
Hesablamalar	(4)	21	–	–	–	17
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(101)	3	(4)	–	–	(102)
Qeyri-maddi aktivlər	(41)	2	–	(3)	–	(42)
Ticarət və sair kreditor borcları	13	(7)	–	–	–	6
Ticarət və sair debitor borcları	(53)	(47)	1	–	20	(79)
Mal-material ehtiyatları	(22)	(16)	–	–	–	(38)
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	(903)	(166)	10	(25)	–	(1,084)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	133	–	3	–	–	136
Sair	(231)	5	–	–	–	(226)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	**(1,209)**	**(205)**	**10**	**(28)**	**20**	**(1,412)**

33. Mənfəət vergisi (davamı)

	1 yanvar 2017-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	31 dekabr 2017-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Keçmiş illərin vergi zərərləri	80	23	(5)	98
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	1	(2)	-	(1)
Ticarət və sair kreditor borcları	(5)	16	16	27
Ticarət və sair debitor borcları	60	(23)	(4)	33
Mal-material ehtiyatları	16	(7)	-	9
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	443	73	4	520
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	73	2	-	75
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	129	(2)	(14)	113
İşçilərin işdən azad olunması üçün müavinətlər	8	-	1	9
Sair	36	(14)	-	22
Təxirə salınmış vergi aktivləri	**841**	**66**	**(2)**	**905**

	1 yanvar 2017-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	31 dekabr 2017-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti				
Hesablamalar	(2)	(4)	2	(4)
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(101)	(3)	3	(101)
Qeyri-maddi aktivlər	(43)	2	-	(41)
Ticarət və sair kreditor borcları	6	7	-	13
Ticarət və sair debitor borcları	(38)	(16)	1	(53)
Mal-material ehtiyatları	(25)	2	1	(22)
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	(895)	(52)	44	(903)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	137	8	(12)	133
Sair	(311)	66	14	(231)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	**(1,272)**	**10**	**53**	**(1,209)**

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun sair müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və vergi konsolidasiya olunmuş vergi zərəri olduğu halda belə hesablana bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq bir dövrdə yaranmış vergi zərərləri beş ilədək davam edən sonrakı dövrlərə keçirilə bilər.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan AzAÇG vasitəsilə AÇG HPBS-nin iştirakçısıdır. Lakin, AzAÇG AÇG HPBS-də Podratçı Tərəf kimi xüsusi şəkildə göstərilməmişdir. Nəticədə, onun vergi ödəyicisi statusu aydın şəkildə müəyyən edilməmişdir. 2018-ci il ərzində AÇG HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, AzAÇG 25 faiz dərəcəsində mənfəət vergisini hesablamış və ödəmişdir. Bu fərziyyə müvafiq vergi orqanları ilə aparılmış məlumat mübadiləsinə əsaslanır. Belə ki, rəhbərlik AÇG HPBS-nin müddəaları əsasında AzAÇG-nin vergi ödəyicisi statusuna malik olması nəticəsinə gəlmişdir. 14 sentyabr 2017-ci il tarixində AzAÇG, SOCAR və AÇG HPBS-nin podratçı tərəfləri AÇG HPBS-yə düzəlişlər etmiş və yenidən təsdiq etmişlər. Müvafiq razılaşma çərçivəsində AÇG HPBS-nin podratçı tərəfləri həm də AÇG HPBS Birgə Əməliyyat Razılaşmasına düzəlişlər etmiş və həmin düzəlişə görə AzAÇG düzəlişlər edilmiş AÇG HPBS qüvvəyə mindiyi tarixdən, yeni 1 yanvar 2018-ci ildən etibarən, yeni podratçı tərəf müəyyən edilmişdir.

33. Mənfəət vergisi (davamı)

Azərbaycan Respublikası, Türkiyə və Gürcüstan hökumətləri, Qrupun törəmə müəssisəsi AzBTC və BTC Layihəsinin digər iştirakçıları Tranzit Ərazisinə Malik Ölkənin Hökuməti ilə Sazişlər ("TƏMÖHS") imzalamışlar. TƏMÖHS-lər BTC Layihəsi üzrə hüquq və maliyyə rejimlərini və sərmayəçilərə BTC Layihəsinin müvəffəqiyyətini təmin etmək məqsədilə tələb edilən məsələlərlə bağlı müvafiq dövlətlərdən hüquq və zəmanətlərin verilməsi daxil olmaqla, tərəflərin qarşılıqlı hüquq və vəzifələrini müəyyənləşdirir. TƏMÖHS-lərin müddəalarına müvafiq olaraq, BTC Layihəsi iştirakçılarının hər biri fərdi olaraq Azərbaycan və Gürcüstanda mənfəət vergisi ödənişlərinə görə öhdəlik daşıyır və hər vergi müddəti üçün bəyannamələrin təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müvafiq olaraq, Şirkət BTC Layihəsində iştirakı ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. TƏMÖHS müddəalarına uyğun olaraq, Azərbaycanda mənfəət vergisi dərəcəsi 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə iyirmi yeddi faiz (27 faiz) təşkil edir.

Bundan əlavə, Qrup törəmə müəssisəsi olan AzŞD vasitəsilə Şah Dəniz HPBS-nin iştirakçısıdır. Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, AzŞD mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. Buna baxmayaraq, HPBS-nə uyğun olaraq, Dövlət podratçı tərəflərin adından Dövlətə aid olan mənfəət neftinin satışları üzrə gəlirdən vergilərin ödənilməsini aparır. AzŞD 2018-ci və 2017-ci illəri zərərlə başa vurmuşdur və buna görə də 2018-ci və 2017-ci illər üzrə Şah Dəniz layihəsi ilə əlaqədar mənfəət vergisi tanınmamışdır. 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə AzŞD-in təxirə salınmış vergisinin qalığı sıfır olmuşdur. Bundan əlavə, AzŞD Azərbaycan Respublikasında müəyyən adi əməliyyat vergilərindən azad edilmişdir.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan STEAŞ şirkəti vasitəsilə Türkiyənin vergi mühitində fəaliyyət göstərir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Türkiyədə mənfəət vergisi dərəcəsi 22 faiz təşkil edir. Türkiyə Respublikasının qanunvericiliyində edilmiş yeni dəyişikliklərə uyğun olaraq, şirkətlərin 2018-ci, 2019-cu və 2020-ci vergi dövrlərinə aid olan mənfəətlərinə 22 faizlik mənfəət vergi dərəcəsi tətbiq edilir. Mənfəət vergisi rüblük ödənilir. Bundan əlavə, Türkiyənin Mənfəət Vergisi haqqında Qanunvericiliyində müəssisələr üçün bir çox güzəştlər nəzərdə tutulur. Bu güzəştlərə müəssisələrə əsaslı məsrəflərin bir hissəsinin (22.2 faiz-50 faiz) vergiyə cəlb edilən mənfəətdən çıxılması hüququnun verilməsi də daxildir. Türkiyənin vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq Türkiyədə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident müəssisələrə ödənilən dividendlərə 15 faiz dərəcəsinə bərabər mənbədən tutulan vergi tətbiq edilmir.

Qrupun törəmə müəssisələri – SOCAR Overseas MMC, Azerbaijan (SCP) LTD, Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC, Sermaye İnvestment Limited, SOCAR Polimer İnvestment MMC, SOCAR Abşeron MMC və SOCAR Qarabağ MMC vergilərdən azad edilmişdir.

15 saylı MHBS-yə keçidin təxirə salınmış vergi effekti 20 AZN olmuş və birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətin açılış qalığında tanınmışdır.

2017-ci ildə Qrupun AÇG HPBS-dəki iştirak payının 11.65 faizdən 25 faizədək artması nəticəsində Qrup AÇG HPBS-nin podratçı tərəflərindən 578 AZN (339 milyon ABŞ dolları) məbləğində debitor borclarını dövlətin müəssisəyə kapital qoyuluşu kimi tanımışdır. 2018-ci ildə Qrup podratçı tərəflərdən qeyd edilən məbləği pul vəsaiti şəklində almış və qanunvericiliklə nəzərdə tutulan 145 AZN (Qeyd 27) məbləğində vergini kapitalın tərkibində tanınmışdır.

34. HPBS-də payların satışına görə qəbul olunmuş avans ödənişləri

2014-cü ilin iyul ayında Qrup SOCAR-ın Şah Dəniz HPBS-də 10 faiz payın və CQBKŞ-də 10 faiz payın (birlikdə "Pay") satılması haqqında Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması ("TSASR") imzalamışdır. Bu razılaşmanın şərtlərinə uyğun olaraq CQD bunun üçün SOCAR-a avans ödəyəcək, nəzarət isə öncəki satış şərtlərinin yerinə yetirildiyi təqdirdə 2023-cü ildə CQD-nə keçəcək. Bundan əlavə, TSASR alış üçün 2020-ci ilin sonunadək hər il ödəniləcək vəsaitlə bağlı müəyyən mərhələli ödənişləri müəyyən edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində Şah Dəniz HPBS və CQBKŞ-də paya görə alınmış cəmi məbləğ 4,313 AZN (2,537 milyon ABŞ dolları) (2017-ci il: 4,076 AZN (2,398 milyon ABŞ dolları)) olmuşdur.

35. Satış opsionu üzrə öhdəliklər

12 avqust 2015-ci ildə, GSI tərəfindən 1,364 AZN (1,300 milyon ABŞ dolları) müqabilində Qrupun törəmə müəssisəsi olan STEAŞ-ın 13 faiz kapitalını təmsil edən 891 milyon yeni buraxılmış səhmlər alınmışdır.

Eyni zamanda, STEAŞ GSI ilə satış opsionu haqqında razılaşma imzalamışdır. Razılaşmaya əsasən STEAŞ-ın səhmlərinin planlaşdırılan ilkin açıq təklifi baş verməldiyi halda Qrup GSI-nə məxsus olan səhmləri müəyyən edilmiş qiymətə geri almalı və ya satış opsionu haqqında müqavilənin müəyyən şərtləri yerinə yetirilmədikdə satış opsionunu qarşılamalıdır. Qrup tərəfindən GSI-ə təmin edilən satış opsionu, satış opsionu haqqında razılaşmanın imzalanmasından sonra 6 il ərzində qüvvədə olacaq və uzunmüddətli maliyyə öhdəliyini təşkil edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində STEAŞ-ın 13 faiz səhmləri ilə bağlı satış opsionu üzrə öhdəliyin balans dəyəri 2,205 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 2,209 AZN) olmuşdur.

Qrupun həmçinin 508 AZN (300 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2017-ci il: 510 AZN (300 milyon ABŞ dolları)) məbləğində 2014-cü ildə STEAŞ və GSI arasında Petlim Limancılık Ticaret A.Ş.-nin 30 faiz səhmləri ilə əlaqədar imzalanmış satış opsionu razılaşmasına aid olan satış opsionu üzrə öhdəliyi olmuşdur.

36. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabata daxil edilməyən və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları göstərilmişdir:

	Qeyd	2018	2017
Nağdsız şəkildə investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları			
Borc öhdəliyinin Qrupun nizamnamə kapitalına köçürülməsi	27	680	-
Qrupun borc öhdəliyinin vergilər üzrə artıq ödəmələrlə əvəzləşdirilməsi		220	-
CQD tərəfindən Qrupun adından TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-yə investisiya əlavəsi		61	-
Maraqların ötürülməsi haqqında razılaşma əsasında kapital məsrəfləri		46	475
Aktivlərin ləğv olunması üzrə kapitallaşdırılmış xərclər		-	70
Əmlak, tikinti və avadanlıqların uzunmüddətli borclar vasitəsilə alınması		-	60
Qeyri-nəzarət payın sahibi tərəfindən borcun nizamnamə kapitalına köçürülməsi		-	27
Əmlak, tikinti və avadanlıqların maliyyə lizinqi vasitəsilə alınması		-	16
Digər nağdsız kapital məsrəfləri		58	-
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları		**1,065**	**648**

37. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

	1 yanvar 2018-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərcləri	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Yeni bizneslərin alınması	Sair	31 dekabr 2018-ci il
Qısamüddətli borc öhdəlikləri	5,998	(1,853)	232	(138)	-	(226)	4,013
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	9,513	89	600	99	32	(674)	9,659
Satış opsionu üzrə öhdəliklər	2,719	-	-	(6)	-	-	2,713
Qeyri-nəzarət payına ödəniləcək dividend	22	(122)	-	-	-	121	21
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	**18,252**	**(1,886)**	**832**	**(45)**	**32**	**(779)**	**16,406**

Borc öhdəliklərinin "Sair" sütununa Maliyyə Nazirliyi tərəfindən icra edilən 680 AZN (Qeyd 27) məbləğində borc öhdəliyinin Qrupun nizamnamə kapitalına keçirilməsi əməliyyatının effekti daxildir. Qalan 220 AZN məbləği Qrupun borc öhdəliynin artıq vergi ödəmələrinə qarşı istifadə edilməsi əməliyyatını əks etdirir.

Dividend üzrə kreditor borclarının "Sair" sütununa 2018-ci il ərzində qeyri-nəzarət payının sahiblərinə elan edilmiş dividend məbləği daxildir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər üzrə hərəkət aşağıdakı kimidir:

	1 yanvar 2017-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərcləri	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Sair	31 dekabr 2017-ci il
Qısamüddətli borc öhdəlikləri	6,717	(666)	197	(145)	(105)	5,998
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	8,210	1,083	462	(275)	33	9,513
Satış opsionu üzrə öhdəliklər	2,832	-	-	(113)	-	2,719
Qeyri-nəzarət payına ödəniləcək dividend	-	(252)	-	-	274	22
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	**17,759**	**165**	**659**	**(533)**	**202**	**18,252**

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Qrupun əməliyyatları əsas etibarı ilə Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası iqtisadi islahatları aparmağa, hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də Dövlətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur. Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan Hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrü əhatə edir.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti

Bundan əlavə, 2018-ci ildə hökumət Azərbaycan manatının stabilləşdirilməsinə yönəlmiş pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabilləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2019-cu ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Şirkətin rəhbərliyi makroiqtisadi şəraitdə baş verən dəyişiklikləri izləməkdədir və Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Beynəlxalq kredit reytinqi agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycanın və Qrupun kredit reytinqini qiymətləndirir. Fitch Qrupun və Azərbaycan Respublikasının reytinqini "BB+" səviyyəsində, lakin S&P Azərbaycan Respublikasının reytinqi "BB+", Qrupun reytinqini isə "BB-" səviyyəsində qiymətləndirmişdir. Bundan sonra Moody's Investors Service agentliyi Azərbaycanın və Qrupun kredit reytinqini "Ba2" səviyyəsində müəyyən etmişdir.

Türkiyə

Qrupun Türkiyədəki fəaliyyəti Türkiyə iqtisadiyyatının 2018-ci ildə yaşadığı qeydi-sabitliyinin təsirinə məruz qalmışdır. Bu qeyri-sabitliyin davamı olaraq əhəmiyyətli inflyasiya və yerli valyutanın ABŞ dolları və Avro kimi əsas xarici valyutalara qarşı, müvafiq olaraq 40 faiz və 33 faiz dəyərsizləşməsi baş vermişdir.

Rəhbərlik mövcud vəziyyətdə Qrupun biznesinin davamlılığını dəstəkləmək üçün lazımi tədbirlər gördüyündən əmin olduğuna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilən məsələlərdə gözlənilməz pisləşmə Qrupun nəticələrinə və maliyyə vəziyyətinə hazırda müəyyən edilə bilməyən şəkildə mənfi təsir edə bilər.

Ukrayna

Qrupun Ukraynada fəaliyyətini, digərlərilə yanaşı, kapital bazarlarında likvidliyin aşağı səviyyələri və milli valyutanın Ukraynadan kənarda likvid olmamasına səbəb olan valyutaya nəzarət sisteminin mövcudluğunun təsirinə məruz qalır. Ukrayna iqtisadiyyatının sabitliyinə hökumətin inzibati, maliyyə, hüquq və iqtisadi islahatlara dair siyasəti və fəaliyyəti əhəmiyyətli təsir göstərəcək. Beləliklə də, Ukraynadakı əməliyyatlar inkişaf edən bazarlara xas olmayan riskləri daşıyır. Ukraynanın iqtisadiyyatı dünya bazarlarındakı tənəzzül və iqtisadi inkişaf sürətinin azalması kimi amillərə həssasdır.

Ukrayna iqtisadiyyatının bazar iqtisadiyyatı statusunda olması hesab edilsə də, hələ də keçid dövrünün iqtisadiyyatına xas olan xüsusiyyətlər müşahidə olunur. Bu xüsusiyyətlər arasında müəyyən struktur natarazlığı, kapital bazarının zəif likvidliyi, nisbətən yüksək inflyasiya və əhəmiyyətli yerli və xarici dövlət borcu daxildir.

2014-2016-cı illərdə baş vermiş əhəmiyyətli tənəzzüldən sonra Ukrayna iqtisadiyyatı müəyyən bərpa və artım əlamətlərini nümayiş etdirməyə başladı. İqtisadiyyatın inkişaf tendensiyalarının dayanıqlığına təsir edən əsas risklər Rusiya Federasiyası ilə geosiyasi münasibətlərdə davam edən gərginlik; dövlət idarəçiliyi, məhkəmə sistemi və iqtisadiyyatın əsas sektorlarında islahatlar da daxil olmaqla, institusional islahatlar istiqamətlərində aydın konsensusun olmaması; əmək emiqrasiyasının sürətlənməsi və kapital axınının aşağı səviyyədə olmasıdır.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa) hesabatlarda məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları

Vaxtaşırı olaraq və normal fəaliyyət gedişində Qrupa qarşı iddialar irəli sürülür. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı müvafiq olaraq konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərhlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fiskal fəaliyyət dövrü yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhi düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaq və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil (Qeyd 23).

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və sair fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrup və ya sair müəssisələr tərəfindən əvvəlki illərdə kimyəvi və ya neft maddələrinin ləğv edilməsi və ya tullantısı nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür vəziyyətlər neftayırma zavodları, kimya müəssisələri, neft mədənləri, xidmət məntəqələri, terminallar və tullantıların ləğv edilməsi məntəqələri kimi müxtəlif ərazilərdə mövcud ola bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətcə çətindir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərə çarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

Qrup həmçinin neft və təbii qaz hasilatı obyektlərinin və asılı kəmərlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərə malikdir. Bu fəaliyyət növləri ilə bağlı təxmin edilmiş xərclər üzrə ehtiyat yaradılır, lakin həmin öhdəliklərin uzunmüddətli olmasına görə, bu cür xərclərin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

Qrup, bu cür ehtiyatlar üzrə dəqiqliklə təxmin edilə biləcək hər hansı dəyişikliyin Qrupun əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və ya likvidliyinə təsirinin əhəmiyyətli olmayacağını hesab edir.

Maliyyə razılaşmalarına uyğunluq

31 dekabr 2018-ci ildə Qrupun investisiya və əməliyyat fəaliyyətini maliyyələşdirmək üçün cəmi 13,672 AZN məbləğində kredit üzrə ödəniləcək məbləğləri olmuşdur. Qrup həmin borc öhdəliklərinə aid olan müəyyən maliyyə razılaşmalarını imzalamışdır. Bu razılaşmaların yerinə yetirilməməsi Qrup üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borc öhdəliklərinin artması və öhdəliklərin pozulmasının bəyan edilməsinə gətirə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Qrup tətbiq edilən bütün maliyyə razılaşmalarını yerinə yetirmişdir.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

STEAŞ tərəfindən alınmış və verilmiş zəmanətlər

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrup tərəfindən alınmış və verilmiş zəmanətlər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	2018	2017
Alınmış zəmanətlər		
Birbaşa sifarişlərin toplanması sistemi çərçivəsində bank zəmanətləri	304	285
Sığorta üzrə alınacaq məbləğ	258	142
Müştərilərdən alınmış zəmanət məktubları	182	203
Alınmış akkreditivlər	130	173
Təchizatçılardan alınmış zəmanət məktubları	127	94
Sair	43	79
Cəmi alınmış zəmanətlər	**1,044**	**976**
Verilmiş zəmanətlər		
Verilmiş zəmanətlər	175	268
Cəmi verilmiş zəmanətlər	**175**	**268**
Petkim tərəfindən təqdim edilmiş girovlar, təminatlar və ipoteka girovları (GTİ)		
Petkim tərəfindən Petlim krediti üzrə təqdim edilmiş GTİ*	324	361
Petkim tərəfindən təqdim edilmiş GTİ	665	542
Petkim tərəfindən təqdim edilmiş cəmi GTİ	**989**	**903**

* 2015-ci il ərzində Qrupun törəmə müəssisəsi Petkim-in 70 faizlik paya sahib olduğu Petlim Limancılık Ticaret A.Ş. konteyner portu layihəsinin kənardan maliyyələşdirilməsi məqsədilə maliyyə institutu ilə 212 milyon ABŞ dolları (360 AZN) dəyərində ödəmə müddəti 13 il olan kredit razılaşması imzalamışdır. Razılaşmada ilk 3 illik müddətdə ödənişlərin aparılmayacağı nəzərdə tutulur. Petkim kreditin qaytarılmasına zəmanət olaraq 105 milyon Türk lirəsi (47 AZN) müqabilində Petlimdə olan səhmlərini və 350 milyon ABŞ dolları (595 AZN) məbləğində ipoteka kreditini girov qoymuşdur. Layihənin əməliyyat dövrü ərzində qüvvədə olan maliyyə razılaşmaları mövcuddur.

Petkim-ə qarşı davam edən məhkəmə işləri

25 avqust 2017-ci il tarixində Türkiyənin vergi orqanları Petkim-ə 2014-cü il ərzində piroliz qazının (piroqaz) istehlakı ilə bağlı aparılmış tədqiqatın nəticəsində Xüsusi İstehlak Vergisi ("XİV") rejimi əsasında əlavə ƏDV-nin ödənilməli olması və cərimənin hesablanması haqqında xəbər vermişdir. Piroqaz üçün XİV rejiminin tətbiqi ilə bağlı aparılan üç məhkəmə işi nəticəsində bu yaxınlarda Petkim-in xeyrinə qərar çıxarılmışdır. Müvafiq olaraq, rəhbərlik və onun hüquq məsləhətçiləri göstərilən cərimə üçün əsasın etibarsız hesab olunacacağını və heç bir maliyyə riskinin yaranmayacağını ehtimal edirlər.

Qara Dəniz Terminal ilə bağlı vergi araşdırması

2018-ci ildə Gəlirlər Xidməti (GX) tərəfindən Qrupun törəmə müəssisəsi olan Qara Dəniz Terminalında 1 yanvar 2015-ci ildən 1 yanvar 2018-ci ilədək müddəti əhatə edən mənfəət vergisi və şəxsi gəlir vergisi/ödəmə mənbəyindən tutulan verginin ("ÖMV") yoxlanılması aparılmışdır. Yoxlama nəticəsində ÖMV ilə əlaqədar 106 AZN (158 milyon GEL) məbləğində vergilər (o cümlədən cərimə və sanksiyalar) hesablanmışdır. Qrup yoxlamanın nəticələri ilə razılaşmamış və əlavə araşdırmanın aparılması üçün Maliyyə Nazirliyinə müraciət etmişdir. Qrup qeyd olunan məsələ ilə bağlı əhəmiyyətli vəsaitin xərclənməyəcəyinə inanır.

Azfen-in bank zəmanətləri

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Azfen-in ümumi 155 milyon ABŞ dolları (264 AZN) (31 dekabr 2017-ci il: 130 milyon ABŞ dolları (221 AZN)) məbləğində üçüncü tərəflərin xeyrinə verilmiş bank zəmanətləri olmuşdur. Qrupun 31 dekabr 2018-ci il tarixinə öhdəliklərdə payı 93 milyon ABŞ dolları (158 AZN) (31 dekabr 2017-ci il: 78 milyon ABŞ dolları (137 AZN)) olmuşdur.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Azəriqaz İstehsalat Birliyinin (Azəriqaz İB) öhdəliyi

Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri və ətraf rayonları və Respublikanın regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş ölkə Prezidentinin 27 fevral 2014-cü il tarixli 118 saylı Sərəncamına uyğun olaraq, Azəriqaz İB sözügedən ərazilərin 2014-2018-ci illərdə qazlaşdırılması imkanlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daşıyır. Həmin sərəncama uyğun olaraq Azəriqaz İB köhnə yerli qaz kəmərlərinin yenilənməsi, yeni yaşayış massivlərin/regionların/ucqar rayonların qazlaşdırılmasının davam etdirilməsi, eləcə də sənaye obyektlərində və əhalinin köhnə qaz sayğaclarının yenilənməsi ilə məşğul olmalıdır. Rəhbərlik hesab edir ki, ölkədə qalan qazlaşdırma işləri ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi Dövlət tərəfindən kapitala yatırımlar vasitəsilə davam etdiriləcək.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə qazlaşdırma 95.7 faiz tamamlanmış və rəhbərlik hesab edir ki, qalan hissə 2019-cu ilin sonunadək tamamlanacaq.

Qaz alışları öhdəliyi

Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkəti (AQTŞ) və Azərbaycan Respublikasının Yanacaq və Energetika Nazirliyi arasında imzalanmış 27 fevral 2003-cü il tarixli "Qazın alqı-satqısına dair müqaviləyə (hazırda bu müqavilə üzrə alış hüquqları Qrup tərəfindən həyata keçirilir) uyğun olaraq, Qrup müqavilədə qeyd olunduğu kimi, müqavilənin imzalandığı andan Şah Dəniz HPBS-yə xitam verilməsinə qədər olan müddətdə satıcının minimal illik qaz satışı həcmini almaq öhdəliyinə malikdir.

SOCAR – AQTŞ Qaz satışı razılaşması

Qrup ilə AQTŞ arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, sentyabr 2019 – iyun 2020 müddətində (müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq müqavilənin qüvvəsinə vaxtından əvvəl xitam vermək və ya müddətini uzatmaqla) müqavilədə göstərilən minimum illik qazın miqdarını müqavilədə nəzərdə tutulmuş qiymətlə satın almağa borcludur.

AÇG HPBS-də iştirak payı

31 dekabr 2018-ci il tarixinə AÇG HPBS-nin Operatoru olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti bir sıra kapital öhdəlikləri üzrə müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin öhdəliklərdə olan 25 faiz (2017-ci il: 25 faiz) payını 373 milyon ABŞ dolları (634 AZN) (2017-ci il: 411 milyon ABŞ dolları (699 AZN)) məbləğində hesablamışdır.

Şah Dəniz-də iştirak payına aid olan öhdəliklər

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Şah Dəniz HPBS-nin Operatoru olan BP Exploration Shah Deniz Limited bir sıra kapital öhdəlikləri haqqında müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin kapital öhdəliklərdə törəmə və asılı müəssisə vasitəsilə saxladığı 13.27 faiz payını 516 milyon ABŞ dolları (877 AZN) (31 dekabr 2017-ci il: 764 milyon ABŞ dolları (1,299 AZN)) məbləğində təxmin etmişdir.

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər

Qrupun AQTŞ-də birbaşa iştirak payı 28 faiz, dolayı payı isə asılı müəssisə vasitəsilə 2,62 faiz təşkil edir. AQTŞ ilə bağlanmış müqavilələrə əsasən Qrupun AQTŞ-nin fəaliyyəti ilə bağlı aşağıdakı öhdəliklərdə 13.27 faiz payı vardır:

BOTAŞ ASR 1

BOTAŞ şirkəti ilə imzalanmış Qaz Müqaviləsinə əsasən AQTŞ müqavilə tamamlanana qədər hər il Qaz müqaviləsində müəyyən edilmiş düsturla hesablanmış qiymətlə maksimum təqribən 6.6 milyard kub metr qazla təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Müqavilə 2019-cu ildə tamamlanacaq.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı)

BOTAŞ ASR 2

25 oktyabr 2011-ci il tarixində Qrup və BOTAŞ Qrup tərəfindən BOTAŞ-a müəyyən həcmdə (birinci il 2 milyard kub metr, ikinci il 4 milyard kub metr, sabitləşmə dövründə 6 milyard kub metr) Şah Dəniz Mərhələ 2 Qazının satılması ilə əlaqədar qaz alqı-satqısı müqaviləsini ("BOTAŞ ASR 2") imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında Qrup alqı-satqı müqaviləsinin Mərhələ 2 üzrə hüquq və öhdəliklərini AQTŞ-yə ötürmüşdür. BOTAŞ Alqı-satqı müqaviləsi əsasında başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BOTAŞ-ın BTC yanacaq qazına dair müqaviləsi

AQTŞ BOTAŞ-a hər il 0.15 milyard kub metr qazı müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etməyə borcludur.

Gürcüstanda GNQK *ilə əlavə qaz alqı-satqısı müqaviləsi*

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə 2019-cu ildə və növbəti ildə 0.5 milyard kub metr qazla təmin etməlidir. Müqavilə 2023-cü ilin sonunda tamamlanacaq.

OptionCo ilə alqı-satqı müqaviləsi

AQTŞ OptionCo arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən hər müqavilə ilində AQTŞ keçən müqavilə illərində Gürcüstan ərazisindən CQBK vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmlərin maksimum beş faizi həcmində müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırmalıdır.

Avropa Birliyi (AB) ilə Şah Dəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsinin uzunmüddətli qaz satışları haqqında müqavilələr (QSM)

2013-cü ilin sentyabr ayında Qrup AB-nin 9 satıcısı ilə (DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Gas Natural Fenosa, Enel, Hera) 10 AB QSM imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSM Şah Dəniz HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (Qrupa ötürmək şərti ilə). Başlama tarixi QSM-də nəzərdə tutulan ötürmə mexanizmi ("funnelling mechanism") vasitəsilə müəyyən ediləcək.

CQBKŞ ilə nəqletmə razılaşması

CQBKŞ ilə 17 dekabr 2013-cü il tarixində düzəlişlər edilmiş və yeni redaksiyada təqdim edilmiş 27 fevral 2003-cü il tarixli Qaz Nəqletmə Razılaşması ("QNR"-na) uyğun olaraq, 1 oktyabr 2006-cı il (başlanğıc) tarixindən etibarən, AQTŞ CQBKŞ bu müqaviləyə uyğun olaraq hesablanmış müəyyən tarifləri ödəməlidir. AQTŞ boru kəmərini doldurmaq və planlaşdırılmış istismar təzyiqini təmin etmək üçün CQBKŞ tələb olunan təbii qazla və yanacaq qazı ilə təmənnasız təmin etməlidir.

Çərçivə müqaviləsi

Uzunmüddətli QSM-lərin yenilənməsinə və 2036-cı ildən sonra QNR həcmini AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə aid olan yekun çərçivə müqaviləsi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır və sonradan 28 sentyabr 2018-ci ildə düzəliş və əlavələr edilmişdir.

Transanadolu Boru Kəməri qaz nəqletmə razılaşması (TANAP QNR)

AQTŞ illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TANAP QNR-ni imzalamışdır. Başlanma tarixi ötürmə mexanizmi ("funnelling mechanism") vasitəsilə müəyyən ediləcək.

Trans Adriatik Boru Kəməri qaz nəqletmə razılaşması (TABK QNR)

AQTŞ və SOCAR illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TABK QNR-ni imzalamışdır. Planlaşdırılan başlanma tarixi 1 yanvar 2020-ci ildən 31 dekabr 2020-ci ilədək dövrə təsadüf edir.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

BOTAŞ Qazın nəqli edilməsi haqqında razılaşma (BOTAŞ QNR)

TANAP BOTAŞ QNR-in tərəfidir. Razılaşmaya uyğun olaraq hasilatın artımı dövründə illik ehtiyat gücü 1.9 milyard kub metr (başlanğıc tarixində başlayan 12 aylıq dövr), 3.8 milyard kub metr (növbəti 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra illik 5.7 milyard kub metr təşkil edir. Başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

Societa Nazionale Metanodotti QNR (SNAM QNR)

AGSC SNAM QNR-in tərəfidir və illik ehtiyat gücü müqavilədə müəyyən edilir. Planlaşdırılmış başlanğıc tarixi ötürmə mexanizmi vasitəsilə müəyyən ediləcək.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan ("BTC Co") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Co ilə imzalanmış razılaşma əsasında AQTŞ 2019-cu ildə və müqavilə başa çatanadək sonrakı illərdə 0.16 milyard kub metri (BTC-nin illik alış həcmini azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

CQD ilə Təxirə salınmış alqı-satqı müqaviləsi

CQD Upstream MMC və CQD Midstream MMC ilə bağlanan Təxirə Salınmış Alqı-Satqı müqaviləsinə ("TSASM") əsasən Qrup 2023-cü ilin martında Şah Dəniz HPBS, AQTŞ və CQBK-dəki bütün iştirak paylarının satılmasına, satışdan əvvəl aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirilməsi şərtilə, razılaşır:

- Avrobond müqavilələrinə əsasən SOCAR tərəfindən veksellərin tam və şərtsiz ödənilməsi və digər öhdəliklərin yerinə yetirilməsi; və
- Müqavilə şərtlərinə əsasən ödəniş məbləğinin tam həcmdə ödənilməsinin təsdiq edilməsi.

Neftin daşınması üzrə öhdəliklər

1 avqust 2002-ci il tarixində Qrup və AÇG HPBS-nin sair iştirakçıları ("İxracatçılar Qrupu") BTC Co şirkəti ilə AÇG yatağında Məhsulların Nəqli haqqında Müqavilə ("AÇG MN") bağlamışdır və 3 fevral 2004-cü il tarixində bu Müqaviləyə əlavələr edilmişdir. Bu Müqaviləyə əsasən İxracatçılar Qrupu hər bir iştirakçı tərəfindən Qərb İxrac Marşrutu ilə göndərilən hər hansı məhsul istisna olmaqla, AÇG yatağından bütün xam neftin BTC neft boru kəməri vasitəsilə daşınması üzrə öhdəlik götürmüşdür. Qrup BTC Co tam istehsal həcmi ilə işləyənədək xam neftin dəmir yolu vasitəsilə daşınmamasına razılıq vermişdir. AÇG MN-ə uyğun olaraq Qrup BTC-nin istehsal həcminin kifayət qədər olduğu halda, sair daşınma imkanlarından istifadə edilməməsinə dair razılıq vermişdir. BTC neft boru kəməri 2006-cı ilin may ayında istismara verilmişdir.

Gündəlik istehsal həcmi 1,200,000 bareldən artıq olan BTC neft boru kəməri İxracatçılar Qrupunun əsas ixrac marşrutu kimi istifadə edilir. Məhsulların Nəqli haqqında Müqaviləyə uyğun olaraq, İxracatçılar Qrupu, Qrupun Nümayəndəsi, BTC-nin kreditorları və təminat üzrə zamini, eləcə də AÇG İxracatçılar Qrupunun müəyyən iştirakçılarının kreditorları və təminat üzrə zamini BTC tarifinin ödənişini neftin satışından gəlirlər üzrə birinci dərəcəli ödəniş olmasını təsdiqləmişlər.

Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC-nin öhdəlikləri

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun üçüncü tərəflər qarşısında tikinti müqavilələri ilə əlaqədar 50 AZN (2017-ci il: 46 AZN) məbləğində kapital öhdəlikləri olmuşdur.

SOCAR Switzerland-in öhdəlikləri

Qrupun növbəti illər üzrə bir sıra kapital öhdəlikləri vardır. Qrup kapital öhdəliklərini 42 milyon CHF (72 AZN) (31 dekabr 2017-ci il: 9 milyon CHF (15 AZN)) məbləğində qiymətləndirir.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

SOCAR Baş Ofisinin öhdəlikləri

STAR layihəsinin maliyyələşdirilməsi əməliyyatının bir hissəsi olaraq imzalanmış Səhm Kapitalına Dəstək və Saxlama Razılaşmasına ("SKDSR") uyğun olaraq Qrup müəyyən banklarla ("Kreditorlar") cəmi 1,429 ABŞ dolları (2,228 AZN) məbləğində akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır.

Akkreditivlər Kreditorlara ödənilməmiş hissə ilə bağlı təminat kimi çıxış edir və Layihə büdcəsində müəyyən edilmiş potensial öhdəlik məbləğini keçdiyi halda, Layihənin kredit dəstəyi kimi xidmət edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ödənilməmiş akkreditiv məbləği 454 milyon ABŞ dolları (772 AZN) (31 dekabr 2017-ci il: 514 milyon ABŞ dolları (874 AZN)) olmuşdur.

CQBK-nin genişləndirilməsi ilə bağlı öhdəliklər

Şahdəniz HPBS-nin Podratçı tərəfləri 17 dekabr 2013-cü il tarixində CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsi üzrə yekun investisiya qərarını vermişdir. CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsinin məqsədi mövcud CQBKŞ-nin boru kəməri sisteminin tutumunu artırmaqdır. CQBK-nin genişləndirilməsi ilə əlaqədar Gürcüstanda TANAP-la əlaqəni təmin edəcək əlavə qurğular tikilməlidir. Qrup tikinti və ilkin əməliyyat mərhələsi ərzində CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə CQBK-nin genişləndirilməsi üçün qalan tikinti büdcəsində Qrupun törəmə və asılı müəssisələr vasitəsilə payı 20 milyon ABŞ dolları (34 AZN) (31 dekabr 2017-ci il: 103 milyon ABŞ dolları (175 AZN)) məbləğində olmuşdur.

TANAP-ın tikintisi

Maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup TANAP boru kəməri sisteminin tikintisini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırdı. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə TANAP sisteminin tikintisi üçün qalan büdcədə Qrupun asılı müəssisənin vasitəçiliyi ilə payı 240 milyon ABŞ dolları (408 AZN) məbləğində olmuşdur (31 dekabr 2017-ci il: 795 milyon ABŞ dolları (1,351 AZN)).

TAP-ın tikintisi

Maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup TAP boru kəməri sisteminin tikintisi öhdəliyini daşıyır. 2018-ci ilin sonunda TAP AG iri maliyyə institutları qrupu tərəfindən layihə maliyyələşdirməsi əsasında maliyyələşdirmə məsələlərinin tamamlanmasına nail olmuşdur. Qrup TAP AG-də saxladığı 9.8 faiz səhm üçün kredit vəsaitlərinin zəmanətçilərindən biri kimi çıxış etmiş və TAP AG üçün kapital payına proporsional olaraq tələb olunan kapital maliyyələşdirməsini təmin etməyə davam etmişdir. Qrupun 31 dekabr 2018-ci il tarixinə asılı müəssisəsi vasitəsilə TAP sisteminin tikintisi üçün qalan büdcədəki payı 25 milyon ABŞ dolları (42 AZN) (31 dekabr 2017-ci il: 242 milyon ABŞ dolları (412 AZN)) olmuşdur.

BOTAŞ ilə maliyyələşdirmə razılaşması ("Maliyyələşdirmə razılaşması") əsasında öhdəlik

26 may 2014-cü il tarixində SOCAR və BOTAŞ, BOTAŞ TANAP A.Ş.-də səhmləri aldıqdan sonra, BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-dakı 5 faiz səhmlərini maliyyələşdirmək məqsədilə Maliyyələşdirmə razılaşması imzalamışdır. TANAP-ın CQD-ə satışından sonra 13 mart 2015-ci ildə Qrup CQD və BOTAŞ ilə yenilənmə razılaşması imzalamış və həmin razılaşmaya görə Maliyyələşdirmə razılaşması əsasında bütün hüquq və öhdəliklər SOCAR-dan CQD-ə köçürülmüşdür. BOTAŞ ilə razılaşmaya uyğun olaraq, CQD, Maliyyələşdirmə razılaşmasında müəyyən edildiyi kimi Ötürmə müddəti ərzində, TANAP A.Ş-nin gələcək ödəniş tələblərində BOTAŞ-ın 5 faizlik payını maliyyələşdirmək üçün BOTAŞ-a faizsiz kredit vermək öhdəliyini daşıyır.

SOCAR Qaz Təchizatı Sazişi (SOCAR QTS)

Bu QTS şərtlərinə əsasən başlanğıc tarixindən başlayaraq SOCAR TAP AG-yə hər bir giriş və çıxış nöqtəsində ehtiyat həcminin saxlanılmasına görə müqavilədə qeyd olunan şəkildə hesablanan faktiki aylıq tələb olunan məbləği ödəməlidir.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklər

Qrupun müəyyən birgə əməliyyatları və törəmə müəssisələri bir sıra əməliyyat icarəsi razılaşmalarını imzalamış, nəticədə öhdəliklər yaranmışdır. 31 dekabr 2018-ci ildə Qrupun aşağıdakı əməliyyat icarəsi öhdəlikləri olmuşdur:

31 dekabr 2018-ci il	Bir il ərzində	Bir ildən beş ilədək	Beş ildən çox
Şah Dəniz HPBS	58	101	2
AÇG HPBS	45	39	–
SOCAR Switzerland	23	59	123
SOCAR Trading	20	36	12
CDC	46	–	–
Cəmi	**192**	**235**	**137**

31 dekabr 2017-ci ildə Qrupun aşağıdakı əməliyyat icarəsi öhdəlikləri olmuşdur:

31 dekabr 2017	Bir il ərzində	Bir ildən beş ilədək	Beş ildən çox
Şah Dəniz HPBS	30	39	–
AÇG HPBS	55	39	–
SOCAR Switzerland	21	48	106
SOCAR Trading	84	50	12
Cəmi	**190**	**176**	**118**

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

APMT-də 100 faiz payın satınalınması

Qrup və APM Terminalleri Liman İşletmeciliği Anonim Şirketi ("APMT") arasında 2013-cü ildə imzalanmış "Əməliyyat Razılaşması"na uyğun olaraq, APMT Petlim portunun operatoru təyin edilmişdir. APMT Əməliyyat Razılaşmasında nəzərdə tutulmuş şərt və müddəalar əsasında xidmətlərin göstərilməsinə görə öhdəlik daşıyırdı. Razılaşma APMT-ə port infrastrukturundan istifadə etmək və portu saxlamaq, idarə və təmir etmək hüququnu vermişdir. 27 dekabr 2018-ci ildə APMT Əməliyyat Razılaşmasına xitam vermiş və nəticədə APMT-nin əsas səhmdarı tərəfindən Qrupa cərimənin ödənilməsi məsələsi qalxmışdır. Qrup və APMT-nin keçmiş sahibi ("Sahib") çıxış yollarını və cərimə məbləğinin ödənilməsi üçün mümkün variantları müzakirə etmişlər. Nəticədə, tərəflər cərimə məbləğini APMT biznesinin ədalətli dəyəri kimi müəyyən etmiş və APMT-i Qrupa köçürməklə cərimənin ödənilməsinə razılaşmışlar. Beləliklə, Qrup əməliyyat tarixində 170 AZN məbləğində (Qeyd 30) cərimə üzrə debitor borcu tanımışdır.

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

APMT-də 100 faiz payın satınalınması (davamı)

Bu əməliyyat 3 saylı MHBS-ya uyğun olaraq yeni biznesin satınalınması kimi tanınmışdır. Satınalma tarixində Qrup şərti mühasibatlıqdan istifadə etmiş və satınalmadan irəli gələn müəyyən edilə bilən aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyəri aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

	Qeyd	Köçürülmüş aktiv və öhdəliklər üçün tanınmış şərti ədalətli dəyər
		AZN
Aktivlər		
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	15	98
Qeyri-maddi aktivlər	16	58
Pul vəsaitləri		55
Ticarət və sair debitor borcları		23
		234
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditor borcları	19	(47)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	33	(17)
		(64)
Cəmi xalis aktivlər, ədalətli dəyərlə		**170**
Alış üçün köçürülmüş ödəniş		**(170)**

Əməliyyatlar 55 AZN məbləğində xalis pul vəsaitlərinin mədaxili ilə nəticələnmişdir. Satınalma nəticəsində pul vəsaitlərinin məxarici sıfır olmuşdur.

Satınalma tarixinə qədər, Qrup APMT ilə gələcək illərdə portdan istifadə hüququ ilə bağlı 51 AZN məbləğində təxirə salınmış gəlir məbləği tanımışdır. Satınalma tarixində təxirə salınmış gəlir Qrupun mənfəət və ya zərər haqqında hesabatına əvvəlcədən mövcud olan münasibətlərin əvəzləşməsi kimi silinmişdir (Qeyd 30).

Avstriyada pərakəndə xidmət zənciri şəbəkəsində 100 faiz səhmlərin satınalınması

28 fevral 2018-ci il tarixində Qrup Avstriyada yerləşən qaz və neft satış məntəqələri şəbəkəsi olan dörd biznes vahidi üzrə 100 faiz nəzarət payı əldə etmişdir. Bu satınalmanı Qrup yanacaq stansiyaları şəbəkəsinin əlverişli mənfəət norması ilə yaxın coğrafi bölgədə genişləndirilməsi imkanı hesab edir.

Bu əməliyyat 3 saylı MHBS-yə uyğun olaraq yeni biznesin satınalınması kimi tanınmışdır. Alış qiymətinin bölüşdürülməsi nəticəsində əldə edilmiş biznes vahidlərinin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərinin ədalətli dəyəri bu satınalma üçün ödənilmiş 56 AZN məbləğində vəsaitə bərabər olması müəyyən edilmişdir.

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Avstriyada pərakəndə xidmət zənciri şəbəkəsində 100 faiz səhmlərin satınalınması (davamı)

Satınalma tarixində aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Qeyd	Yeni biznes vahidlərinin satınalınması üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	15	101
Qeyri-maddi aktivlər	16	11
Mal-material ehtiyatları		7
Ticarət və sair debitor borcları		15
Sair cari maliyyə aktivləri		3
Cəmi aktivlər		**137**
Öhdəliklər		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri		(32)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	33	(11)
Ticarət və sair kreditor borcları	19	(29)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri		(9)
Cəmi öhdəliklər		**(81)**
Cəmi xalis aktivlər, ədalətli dəyərlə		**56**
Alış üçün köçürülmüş ödəniş		**(56)***

* Satınalma nəticəsində 56 AZN məbləğində pul vəsaitlərinin məxarici baş vermişdir.

Satınalınma tarixindən etibarən yeni əldə edilmiş biznes vahidləri Qrupa davam edən əməliyyatlar üzrə 303 AZN məbləğində gəlirlər və vergidən əvvəlki xalis mənfəətə 2 AZN məbləğində zərər əlavə etmişdir. Satınalma ilin əvvəlində baş tutsaydı, Qrupun davam edən əməliyyatlardan əldə edilən gəlirləri 111,255 AZN, dövr üzrə davam edən əməliyyatlardan əvvəlki mənfəəti isə 2,219 AZN təşkil edərdi.

2017-ci ildə satınalmalar

Abşeron HPBS-də 10 faiz payın alınması

23 iyun 2017-ci ildə Abşeron HPBS-nin podratçı tərəfləri, Qrup, TOTAL Abşeron və Engie Hüquqların ötürülməsi haqqında Saziş imzalamışlar. Həmin Sazişə görə Engie HPBS-dən çıxır və onun 20 faiz iştirak payı təmənnasız olaraq digər tərəflərə köçürülür. Əməliyyatın nəticəsində Qrupun iştirak payı 50 faizədək artmışdır. Qrup biznes təsisatı olan Abşeron HPBS-də iştirak payında artımı uçota almaq üçün alış metodunu tətbiq etmişdir. Təqribi alış qiymətinin bölüşdürülməsi nəticəsində Qrup, əldə edilmiş neft və qaz əmlakını 48 AZN ədalətli dəyərdə və müvafiq gəliri digər əməliyyat gəlirinin tərkibində tanımışdır.

2018-ci ilin oktyabr ayında qiymətləndirmə tamamlanmış və satınalınmış neft-qaz əmlakının satınalma tarixinə ədalətli dəyəri 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarında istifadə edilmiş şərti dəyərdən fərqli olmamışdır.

UBEP-də 80 faizlik payın uçota alınması

Socar Ümid MMC ("Ümid" və ya "BM") Qrupun və Nobel Oil şirkətinin, uyğun olaraq, 80 faiz və 20 faiz mülkiyyət payının olduğu birgə müəssisə kimi fəaliyyət göstərmişdir. Ümidin əsas məqsədi "Ümid" yatağının kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatı idi. İstehsal mərhələsinin başlamasına baxmayaraq Ümidin qaz və kondensatın satışı üzrə lisenziyası yox idi.

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

2017-ci ildə satınalmalar (davamı)

Ümid BM-in səhmdarları birgə müəssisənin yenidən qurulması və 2 may 2017-ci il tarixində Milli Məclis tərəfindən təsdiq edilmiş 12 yanvar 2017-ci il tarixli Risk Xidmət Sazişinə ("RXS") tərəfdaş olacaq birgə əməliyyat şirkətinin yaradılması ilə bağlı qərar vermişdir.

7 avqust 2017-ci il tarixində Səhm Mübadiləsi Sazişinə əsasən tərəflər BM-in bütün aktivlər və öhdəliklərini (əmlak, tikinti və avadanlıqlar istisna olmaqla) Qrupa ötürmüşdürlər. BM-nin əsas vəsaitləri isə UBEP-in istifadəsinə verilmişdir. SOCAR və Nobel Oil şirkətləri uyğun olaraq 80 faiz və 20 faiz payları olduğu UBEP birgə əməliyyat şirkətində fəaliyyətlərini davam etdirmişdirlər.

Bu əməliyyat MHBS 3 və MHBS 11-ə əsasən "biznes təsisatı olan birgə əməliyyat şirkətinin alınması" metodundan istifadə edilərək tanınmışdır. UBEP-in müəyyən edilə bilən xalis aktivlərinin ədalətli dəyərinin köçürülmüş aktivlərin ədalətli dəyərindən artıq olan məbləği 84 AZN məbləğində əlverişli əməliyyat üzrə gəlir kimi qeydə alınmışdır.

	Qeyd	UBEP-də 80 faizlik payın ədalətli dəyər
Aktivlər		
Qrupun əmlak, tikili və avadanlıqlarda payı	15	401
Qrupun qeyri-maddi aktiv olan lisenziyada payı	16	105
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlərin ədalətli dəyəri		**506**
Köçürülmüş aktivlərin ədalətli dəyəri		
Qrupun BM-də əvvəl saxladığı iştirak payının ədalətli dəyəri		561
Çıxılsın: BM-in Qrupa köçürülmüş aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyəri		(139)
Cəmi köçürülmüş aktivlərin ədalətli dəyəri		**422**
Əlverişli əməliyyat üzrə gəlir		**84**

Yuxarıda qeyd olunan əməliyyatların nəticəsində Qrupdan pul vəsaitlərinin məxarici olmamış və 13 AZN məbləğində pul vəsaitlərinin mədaxili yaranmışdır.

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi Səhm Mübadilə Sazişinə uyğun olaraq əmlak, tikili və avadanlıqlar, istisna olmaqla Ümidin bütün aktiv və öhdəlikləri Qrupa köçürülmüşdür. Qrup bu əməliyyatı köçürülmüş aktivlərə düzəliş kimi ədalətli dəyərdə uçota almışdır.

Qrup Ümiddə əvvəl saxladığı iştirak payını ədalətli dəyərdə yenidən qiymətləndirmiş və onu köçürülmüş aktivlərin bir hissəsi kimi tanımışdır.

	Qeyd	
Əməliyyat tarixində BM-də olan investisiyanın ədalətli dəyəri		561
Əməliyyat tarixində BM-də olan investisiyanın qalıq dəyəri		304
BM-də olan investisiyanın yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan gəlir	30	**257**

AÇG HPBS-də əlavə payların alınması

20 noyabr 2017-ci ilədək AzAÇG Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə tam qanun qüvvəsi verilmiş və 12 dekabr 1994-cü ildən etibarən 30 illik müddətə qüvvəyə minmiş Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "Günəşli" yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Sazişdə ("AÇG HPBS") SOCAR-ın 11.65 faiz iştirak payını idarə edirdi.

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

AÇG HPBS-də əlavə payların alınması (davamı)

20 noyabr 2017-ci ildə AÇG HPBS-yə düzəliş edilib təsdiqlənərək, AzAÇG-nin HPBS-də payı 1 yanvar 2018 ci il tarixindən qüvvəyə minməklə 13.35 faizədək artırılmışdır. Əldə edilmiş paya görə Qrup heç bir ödəniş etməmişdir.

AÇG HPBS-nin podratçı tərəfləri 14 sentyabr 2017-ci il tarixində ATD imzalamış və Qrupa 11.65 faiz ilkin iştirak payı ilə 2017-ci ilin əməliyyatlarına aid 25 faiz düzəliş edilmiş iştirak payı arasındakı fərqi kompensasiya etməyə razılaşmışlar. Nəticədə, Qrupun 1 yanvar 2017-ci il tarixindən 31 dekabr 2017-ci il tarixinədək dövrdə gəlirlərin 25 faizini əldə etmə hüququ və xərclərin 25 faizi üzrə öhdəliyi vardır. Qrup AÇG HPBS-nin podratçı tərəflərindən 578 AZN (339 milyon ABŞ dolları) məbləğində debitor borclarını tanımışdır.

Düzəlişlər edilmiş və yenidən təsdiq edilmiş AÇG HPBS-yə uyğun olaraq, Qrupun iştirak payında 25 faizədək artım AÇG HPBS-nin podratçı tərəflərinin iştirak paylarının ziyanına olmuşdur. Dövlət AÇG HPBS-nin podratçı tərəflərinə HPBS-ni uzatmaq hüququnu vermiş və faktiki olaraq Qrupun HPBS-də payı artmışdır. Yekun nəticədə Qrup heç bir vəsait ödəmədən Dövlətin ümumi nəzarəti altında olan əməliyyat nəticəsində AÇG HPBS-də əlavə pay əldə etmişdir. Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq həmin əməliyyatlar ədalətli dəyərlə, ödənilmiş vəsaitin məbləği ilə əldə edilmiş aktivin ədalətli dəyəri arasındakı fərqi kapitalın tərkibində tanımaqla "ƏÖK" kimi uçota alınır.

AÇG HPBS-də əldə edilmiş 13.35 faiz paya aid aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Qeyd	AÇG HPBS-də əlavə payın alınması üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Əmlak, qurğu və avadanlıqlar	15	3,059
Podratçı tərəflər üzrə debitor borcu		578
Mal-material ehtiyatı		84
Ticarət və sair debitor borcları		2
		3,723
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditor borcları		(57)
Aktivlərin silinməsi üzrə öhdəliklər		(293)
		(350)
Cəmi xalis aktivlər, ədalətli dəyərlə		**3,373**

Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşmə üzrə test məqsədləri üçün 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə PVYV-yə aşağıdakı kimi aid edilmişdir:

	SOCAR Trading		SOCAR Switzerland		Petkim		UBEP		Digər	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Qudvil	106	106	115	116	63	88	–	–	17	17
Ticarət adı	–	–	7	–	23	33	–	–	–	–
Lisenziya	–	–	–	–	–	–	105	105	–	–

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvilin və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Qudvilin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018	2017
1 yanvarda balans dəyəri	**327**	**342**
Hesabat valyutasına çevirmə	(26)	(15)
31 dekabrda balans dəyəri	**301**	**327**

Qudvilin 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə balans dəyərinə 3 AZN məbləğində yığılmış qudvilin dəyərsizləşməsi daxildir.

Petkimə aid olan qudvilin və ticarət adının balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2018-ci il tarixinə qudvilin və Petkim ticarət adının balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər Petkim şirkətinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 3,539 AZN məbləğində müəyyən edilmişdir. Həmin hesablamalar zamanı rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş 10 illik maliyyə büdcələrinə əsaslanan vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlardan istifadə edilmişdir. 10 illik dövrü əhatə edən pul vəsaitlərinin hərəkəti 2028-ci ilədək qüvvədə olan hazırkı müqavilələrə əsaslanmışdır. 10 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlar 2 faiz yekun artım dərəcələri ilə ekstrapolyasiya edilib və sonra onların xalis cari dəyərinə diskontlaşdırılmışdır. Qudvilin dəyərsizləşməsi testi üçün aşağıdakı əsas fərziyyələr istifadə edilmişdir:

Qiymətləndirmə əməliyyatları Qrupun 10 illik proqnoz dövrü ərzində 11.4 faiz dərəcəsində nəzərə aldığı KOÇD əmsalına yüksək dərəcədə həssasdır;

Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir.

Həssaslıq təhlili Petkim-in istifadə dəyərinin balans dəyəri qiymətləndirilərkən aşağıda təsvir olunan əsas parametrlərlə əlaqədar istifadə edilmiş fərziyyələri dəyişməklə aparılmışdır:

- Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.4 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyəri, müvafiq olaraq, 175 AZN az / 192 AZN çox olardı;
- Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 151 AZN çox / 134 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Switzerland-ın alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2018-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Energy Switzerland GmBH və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 853 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1.5 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 6 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOÇD-ı tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOÇD-yə və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 155 AZN az / 245 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 42 AZN çox / 37 AZN az olardı.

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

SOCAR Switzerland-ın alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması (davamı)

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2018-ci il tarixinə SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Trading və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 1,050 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları 5 illik dövrü əhatə edən və rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə proqnozuna əsaslanır. Bu dövr üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti mövcud olan və yeni layihələrə əsaslanır və xalis cari dəyərə diskont edilir. Rəhbərlik hesab edir ki, pul vəsaitlərinin hərəkətinin bu proqnozları dəqiq və realistikdir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlərin yekun artım dərəcəsi 1 faizdir. Qudvilin dəyərsizləşmə testi üçün aşağıdakı əsas fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Qiymətləndirmə əməliyyatı Qrupun 12 faiz nəzərdə tutduğu KOÇD göstəricisinə həssasdır;
- Qiymətləndirmə həm də Qrupun 1 faiz nəzərdə tutduğu yekun artım dərəcəsi göstəricisinə həssasdır.

Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyəri, müvafiq olaraq, 23 AZN az / 24 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyəri, müvafiq olaraq, 10 AZN çox / 10 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

UBEP-lə bağlı lisenziyanın yoxlanılması

UBEP-in lisenziyası Qrupa Ümid yatağından təbii qaz və kondensatı istehsal etmək və satmaq və Babək yatağını istismar etmək hüququnu verir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə lisenziyanın balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər UBEP-in istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 828 AZN məbləğində müəyyən edilmişdir. Bu məqsəd üçün istifadə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları yatağın 24 illik müddəti əhatə edən istehsal profilinə əsaslanır. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir.

Qiymətləndirmə əməliyyatı Qrup tərəfindən proqnoz dövrü ərzində 14.24 faiz dərəcəsində nəzərə alınmış KÖÇD-dəki dəyişikliklərə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş KÖÇD rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyəri, müvafiq olaraq, 28 AZN az / 30 AZN çox olardı. Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir.

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr üzrə maliyyə məlumatları aşağıda təqdim edilir:

Qeyri-nəzarət payına düşən səhmlərin payı:

Adı	Təsis edildiyi ölkə	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	2018	2017
Petkim	Türkiyə	Türkiyə	49%	49%
Star Gulf FZCO	BƏƏ	Azərbaycan	20%	20%

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylarının yığılmış qalıqları:

Adı	2018	2017
Petkim	927	1,255
Star Gulf FZCO	18	33

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylara bölüşdürülmüş mənfəət:

Adı	2018	2017
Petkim	132	299
Star Gulf FZCO	11	49

Bu törəmə müəssisələrin ümumi maliyyə məlumatı aşağıda göstərilir. Bu məlumat müəssisələr arası silinmələrdən əvvəlki məlumatlara əsaslanır.

2018-ci il üzrə mənfəət və ya zərər haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	Star Gulf FZCO
Gəlirlər	3,358	110
Satışların maya dəyəri	(2,815)	(58)
Ümumi və inzibati xərclər	(93)	(1)
Paylaşdırma xərcləri	(28)	–
Sair əməliyyat gəliri	169	10
Sair əməliyyat xərci	(189)	–
Maliyyə gəliri	868	–
Maliyyə xərcləri	(941)	–
Məzənnə fərqindən gəlir	–	(4)
Vergidən əvvəlki mənfəət	**329**	**57**
Mənfəət vergisi xərci	(60)	(4)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət	**269**	**53**
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər – məzənnə fərqi	(743)	(26)
Cəmi məcmu (zərər)/gəlir	**(474)**	**27**
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(233)	5
Qeyri-nəzarət paylarına elan edilmiş dividendlər	95	20

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

2017-ci il üzrə mənfəət və ya zərər haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	Star Gulf FZCO
Gəlirlər	3,474	223
Satışların maya dəyəri	(2,636)	(69)
Ümumi və inzibati xərclər	(101)	(1)
Paylaşdırma xərcləri	(28)	–
Sair əməliyyat gəliri	131	91
Sair əməliyyat xərci	(84)	–
Maliyyə gəliri	306	–
Maliyyə xərcləri	(322)	–
Məzənnə fərqindən gəlir	–	6
Vergidən əvvəlki mənfəət	**740**	**250**
Mənfəət vergisi xərci	(128)	(7)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət	**612**	**243**
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər – məzənnə fərqi	(279)	(10)
Cəmi məcmu gəlir	**333**	**233**
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	162	47
Qeyri-nəzarət paylarına elan edilmiş dividendlər	138	101

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	Star Gulf FZCO
Cari aktivlər	**2,571**	**226**
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	967	130
Ticarət və sair debitor borcları	385	49
Mal-material ehtiyatları	366	2
Sair cari aktivlər	853	45
Uzunmüddətli aktivlər	**2,145**	**7**
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	1,759	6
Qeyri-maddi aktivlər	232	1
Sair uzunmüddətli aktivlər	154	–
Cari öhdəliklər	**(1,240)**	**(145)**
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(480)	–
Ticarət və sair kreditor borcları	(760)	(145)
Uzunmüddətli öhdəliklər	**(1,582)**	–
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(1,383)	–
Təxirə salınmış gəlir	(57)	–
Öhdəliklər və xərclər üzrə sair ehtiyatlar	(34)	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(108)	–
Cari kapital	**1,894**	**88**
Kapital aiddir:		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	966	70
Qeyri-nəzarət payına	928	18

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	Star Gulf FZCO
Cari aktivlər	**1,895**	**336**
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	657	226
Ticarət və sair debitor borcları	790	48
Mal-material ehtiyatları	404	2
Sair cari aktivlər	44	60
Uzunmüddətli aktivlər	**2,588**	**8**
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	2,083	7
Qeyri-maddi aktivlər	333	1
Sair uzunmüddətli aktivlər	172	–
Cari öhdəliklər	**(1,056)**	**(181)**
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(362)	–
Ticarət və sair kreditor borcları	(694)	(181)
Uzunmüddətli öhdəliklər	**(866)**	–
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(607)	–
Təxirə salınmış gəlir	(61)	–
Öhdəliklər və xərclər üzrə sair ehtiyatlar	(46)	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(152)	–
Cari kapital	**2,561**	**163**
Kapital aiddir:		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	1,306	130
Qeyri-nəzarət payına	1,255	33

31 dekabr 2018-ci il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	Star Gulf FZCO
Əməliyyat	478	80
İnvestisiya	(888)	(3)
Maliyyələşdirmə	832	(168)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə məcmu məzənnə fərqi	137	–
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/ (azalma)	**559**	**(91)**

31 dekabr 2017-ci il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	Star Gulf FZCO
Əməliyyat	553	304
İnvestisiya	(361)	39
Maliyyələşdirmə	(95)	(394)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə məcmu məzənnə fərqi	(5)	–
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/ (azalma)	**92**	**(51)**

41. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Yeni kreditlər

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Qrup beynəlxalq banklardan müvafiq olaraq 726 AZN (427 milyon ABŞ dolları) və 60 AZN (97 milyon GEL) məbləğində yeni uzunmüddətli və qısamüddətli kreditlər əldə etmişdir.

Kreditin qaytarılması

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Qrup bir neçə beynəlxalq banka 150 AZN (88 milyon ABŞ dolları) və 88 AZN (142 milyon GEL) məbləğində krediti qaytarmışdır.

Əlavə ödənilmiş səhm kapitalı

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində əlavə ödənilmiş səhm kapitalı 254 AZN məbləğində artırılmışdır və onlardan 80 AZN məbləğində nizamnamə kapitalına qoyuluşlar olunmuşdur.

Tariflərdə dəyişiklik

Azərbaycan Respublikasının Tarif Komitəsinin 30 aprel 2019-cu il tarixli qərarına əsasən, əhali qrupu üzrə qaz limiti 1700 kubmetrdən 2200 kubmetrədək artırılmışdır.

Akkreditiv

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Qrup 213 AZN (125 milyon ABŞ dolları) məbləğində yeni akkreditiv almışdır.

Biznesin əldə edilməsi

29 yanvar 2019 tarixində EWE Türkiye Holding Anonim Şirketinin 100 faizlik payın alınması ilə bağlı STEAS ve EWE Aktiengesellschaft arasında alqı satqı müqaviləsi imzalanmışdır.